

ทบทวนนักธรรมโท

เวอร์ชัน ๒๕๖๔

ทบทวนกระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท

กระทู้ธรรมที่ออกข้อสอบแต่ละปี

ปี พ.ศ.	ภาษิต	หมวด
2563	<p>อคคทายี วรทายี เสฏฐทายี จ โย นโร ทิฆมายุ ยสวา โหติ ยตถ ยตถุปปชชติ. ผู้ให้สิ่งที่เลิศ ให้สิ่งที่ดี ให้สิ่งที่ประเสริฐ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มียศในภพที่ตนเกิด. (พุทธ) อัง. ปญจก. ๒๒/๕๖.</p>	ทาน
2562	<p>มธฺวา มณฺญตี พาโล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ, ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ อถ ทุกข์ํ นิคฺจจติ. ตราบเท่าที่บาปยังไม่ให้ผล คนเขลาจึงเข้าใจว่ามีรสหวาน แต่บาปให้ผลเมื่อใด คนเขลาย่อมประสบทุกข์เมื่อนั้น. (พุทธ) ชุ. ธ. ๒๕/๒๔.</p>	บุคคล
2561	<p>อาทิ สีลํ ปติฏฺฐา จ กลฺยาณานญจ มาตุํ ปมุขํ สพฺพธมฺมานํ ตสฺมา สีลํ วิโสธเย. ศิลเป็นที่พึงเบื้องต้น เป็นมารดาของกัลยาณธรรมทั้งหลาย เป็นประมุขของธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้น ควรชำระศิลให้บริสุทธิ์. (ศิลวตฺเถร) ชุ. เถร. ๒๖/๓๕๘.</p>	ศิล
2560	<p>เอโกปิ สทฺโธ เมธาวิ อสฺสทฺธานํ ญฺาตินํ ธมฺมฏฺฐโร สิลสมฺปนฺโน โหติ อตฺถาย พนฺธุณํ. ผู้มีศรัทธา มีปัญญา ตั้งในธรรม ถึงพร้อมด้วยศิล แม้คนเดียว</p>	ศรัทธา

	<p>ยอมเป็นประโยชน์แก่ญาติและพวกพ้องผู้ไม่มีศรัทธา.</p> <p>(ปสฺสสิกเถร) ชุ. เถร. ๒๖/๓๐๖.</p>	
2559	<p>อจฺจยนฺติ อโหฺรตฺตา ชีวิตํ อปรุชฺชตฺติ</p> <p>อายุ ชีวติ มจฺจานํ กุณฺนทีนํว โอบกั..</p> <p>วันคืนยอมล่วงไป ชีวติยอมหมดเข้าไป อายุของสัตว์ยอมสิ้นไป เหมือนน้ำแห่งแม่น้ำน้อย ๆ ฉะนั้น</p> <p>(พุทฺธ) ส. ส. ๑๕/๑๕๙ ชุ. มหา. ๒๙/๑๔๔</p>	ความตาย
2558	<p>อวณฺณญจ อกิตฺตญจ ทุสฺสึโล ลภเต นโร</p> <p>วณฺณํ กิตฺติ ปสฺสญจ สทา ลภติ สีลวา.</p> <p>คนผู้ทูลยอม ย่อมได้รับความดีเตียน และความเสียชื่อเสียง ส่วนผู้มีศีล ย่อมได้รับชื่อเสียง และความยก ย่องสรรเสริญทุกเมื่อ.</p> <p>(ศีลวตฺเถร) ชุ. เถร. ๒๖/๓๕๗.</p>	ศีล
2557	<p>โย จ วสฺสสฺตํ ชีเว ทุปฺปญฺญ อสมาทิต</p> <p>เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย ปญฺญวณฺตสฺส ฌายิโน.</p> <p>ผู้ใดมีปัญญาทรม มีใจไม่มั่นคง พึงเป็นอยู่ตั้งร้อยปี, ส่วนผู้มีปัญญาเพ่งพินิจ มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ดีกว่า.</p> <p>(พุทฺธ) ชุ. ๖. ๒๕/๒๙.</p>	ปัญญา
2556	<p>มธฺว มณฺญตี พาโล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ,</p> <p>ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ อถ ทุกฺขํ นิคฺจจติ</p> <p>ตราบเท่าที่บาปยังไม่ให้ผล คนเขลาจึงเข้าใจว่ามีรสหวาน, แต่บาปให้ผลเมื่อใด คนเขลายอมประสบทุกข์เมื่อนั้น.</p>	บุคคล

	(พทุธ) ชุ.ธ. ๒๕/๒๔.	
2555	อุทพินทุนิปาเตน อุทกุมโกปิ ปุรติ อาปุรติ พาโล ปาปสฺส โลกํ โลกปิ อัจฉิน. แม่หม่อน้ำยังเต็มด้วยหยาดน้ำฉันใด คนเขลาสั่งสมบาป แม่ทีละน้อย ก็เต็มด้วยบาปฉันนั้น. (พทุธ) ชุ.ธ. ๒๕/๓๑.	บาป
2554	อคคฺสฺมี ทานํ ททติ อคคํ ปุณฺณํ ปวทุตติ อคคํ อายุ จ วณฺเณ จ ยโส กิตฺติ สุขํ พลํ. เมื่อให้ทานในวัตรอุณหิสศ บัญอุณหิสศ อายุวรรณะศเกียรติสุขและ กำลังอุณหิสศ ก็เจริญ. (พทุธ) ชุ. อิติ. ๒๕/๒๙๙	ทาน
2553	กฺลฺยาณิเมว มุญฺเจยฺย น หิ มุญฺเจยฺย ปาปิกํ โมกฺโข กฺลฺยาณียา สาทฺถ มุตฺวา ตปฺปติ ปาปิกํ. พึงปลงวาจางามเท่านั้น ไม่พึงปลงวจาชั่วเลย การปลงวาจางาม ยังประโยชน์ให้สำเร็จ คนปลงวจาชั่วย่อมนืดร้อน. (พทุธ) ชุ. ชา. เอก. ๒๗/๒๘	วจา
2552	อวณฺณญจ อกิตฺติญจ ทุสฺสีโล ลฺภเต นโร	ศีล

	<p>วณฺณํ กิตฺติ ปสฺสณฺจ สทา ลภติ สีลวา. คนผู้ทศีล ย่อมได้รับความดีเตียนและความเสียชื่อเสียง ส่วนผู้มีศีล ย่อมได้รับชื่อเสียงและความยกย่องสรรเสริญทุกเมื่อ. (ศีลวตฺถุเถร) ขุ.เถร. ๒๖/๓๕๗.</p>	
2551	<p>ขนฺติโก เมตตวา ลภี ยสฺสสี สุขสีลวา ปิโย เทวมนุสฺसानํ มนาไป โหติ ขนฺติโก. ผู้มีขันตินับว่ามีเมตตา มีลาภ มียศ และมีสุขเสมอ, ผู้มีขันติเป็นที่รัก ที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย. ส.ม. ๒๒๒.</p>	อดทน
2550	<p>สีลสมาธิคฺุณานํ ขนฺติ ปธานการณํ สหุเพปิ กุสลา ธมฺมา ขนฺตยาเยว วฑฺฒนฺติ เต ฯ ขันติเป็นประธาน เป็นเหตุแห่งคุณคือศีลและสมาธิ กุศลธรรมทั้งปวงย่อมเจริญเพราะขันติเท่านั้น ฯ ส. ม. ๒๒๒</p>	อดทน
2549	<p>อถ ปาปานิ กมฺมานิ กรํ พาลี น พุชฺฌติ เสหิ กมฺเมหิ ทุมฺเมโธ อคฺคิทฺทโธว ตปฺปติ. เมื่อคนโง่มีปัญญาทราวม ทำกรรมชั่วอยู่ก็ไม่รู้สึก เขาเดือดร้อนเพราะกรรมของตน เหมือนถูกไฟไหม้. (พุทฺธ) ขุ. ๕. ๒๕/๓๓.</p>	กรรม
2548	<p>ยมฺหิ กิจฺจํ ตปฺปวิทฺธํ อกิจฺจํ ปน กยฺริติ อุนฺนพานํ ปมตฺตานํ เตสํ วฑฺฒนฺติ อาสวา. คนขี้เกียจ ขาดวิญญูญาน ไม่ทำอะไรก็ว่าได้ แต่คนขยันหมั่นเพียร ขาดกิเลส บรรเทาความสงสัยได้</p>	ประมาท

	<p>คนทอดทิ้งกิจที่ควรทำ ไปทำกิจที่ไม่ควรทำ เมื่อเขา ถือตัว มัวประมาท อาสวะย่อมเจริญ. (พุทฺธ) ชุ. ๓. ๒๕/๕๔.</p>	
2547	<p>ยาทิส วปเต พีชี่ ตาทิส ลภเต ผลั กถยานการี กถยานั ปาปการี จ ปาปกั บุคคลหว่านพีชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว. (พุทฺธ) ส.ส. ๑๕/๓๓๓.</p>	กรรม
2546	<p>พรหมมาติ มาตาปิตโร ปุพฺพวาจริยาติ วุจฺจเร อาหุเนยฺยา จ ปุตตานั ปชาย อนุภมฺปกา. มารดาบิดา ท่านว่าเป็นพรหม เป็นบุรพจารย์ เป็นที่นับถือของบุตร และเป็นผู้อุเคราะห์บุตร. (โสณโฬริสตุต) ชุ.ชา.สตุตติ. ๒๗/๖๖.</p>	บุคคล
2545	<p>อฏฺฐานวโต สติมโต สุจิกมฺมสุส นิสมฺมการิโน สญฺญตฺตสฺส จ ธมฺมชีวิโน อปฺปมตฺตสฺส ยโสภิวฑฺฒติ. ยศย่อมเจริญ แก่ผู้มีความหมั่น มีสติ มีกิจการงานสะอาด ใคร่ควรญแล้วทำ ระวางดีแล้ว เป็นอยู่โดยธรรม และไม่ประมาท. (พุทฺธ) ชุ. ๓. ๒๕/๑๘.</p>	ไม่ประมาท
2544	<p>พหุมฺปิ เจ สํหิตภาสมาโน น ตกฺกโร โหติ นโร ปมตฺโต</p>	ประมาท

	<p>โคโปว คาโว คณย์ ปเรส น ภาควา สามัญญสส โหติ. หากกล่าวพุทธพจน์ได้มาก แต่เป็นคนประมาท ไม่ทำตามพุทธพจน์นั้น ก็ไม่มีส่วนแห่งสามัญญผล เหมือนคนเลี้ยงโค คอยนับโคให้ผู้อื่นฉะนั้น.</p> <p style="text-align: right;">พ. อิติ. ๒๕/๒๔๒.</p>	
2543	<p>โย จ วสฺสสตี ชิเว ทุปฺปญฺญ อสมาหิต เอกาหิ ชิวิตฺ เสยฺโย ปญฺญวณฺตสฺส ฉายิโน. ผู้ใดมีปัญญาทราวม มีใจไม่มั่นคง พึ่งเป็นอยู่ตั้งร้อยปี, ส่วนผู้มีปัญญาเพ่งพินิจ มีชีวิตอยู่สิ้นวันเดียว ดีกว่า.</p> <p style="text-align: right;">พ. ติ. ๒๕/๒๔</p>	ปัญญา

ส่วนต่างๆ ของโครงร่างกระทู้

๑. การเขียนหัวกระดาษ	๒. กระทู้ตั้ง
๓. คำนำและเนื้อเรื่องและ	๔. กระทู้รับ
๕. สรุปความกระทู้	๖. กระทู้ตั้ง

แนวการให้คะแนน วิชากระทู้ธรรม นักธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท

- (๑) แต่งได้ตามกฎ (เขียนให้ได้ความยาว ๓ หน้ากระดาษขึ้นไป เว้นบรรทัด)
- (๒) อ้างกระทู้ได้ตามกฎ (กระทู้รับ ๒ ข้อ และบอกชื่อที่มาของกระทู้รับด้วย)
- (๓) เชื่อมกระทู้ได้ดี (อธิบายกระทู้ตั้งกับกระทู้รับ ให้มีเนื้อความสัมพันธ์กันสมกับที่ยกกระทู้รับมาอ้าง)
- (๔) อธิบายความสมกับกระทู้ที่ตั้งไว้ (อธิบายไม่หลุดประเด็นของกระทู้ตั้ง)
- (๕) ใช้สำนวนสุภาพเรียบร้อย
- (๖) สะกดคำ/การันต์ ถูกเป็นส่วนมาก
- (๗) สะอาดไม่เปราะเปื้อน

บททวน ธรรมวิภาค นักธรรมชั้นโท

หมวด ๒

➤ **กรรมฐาน ๒** ที่ตั้งชื่อของกรรมฐาน หรือ อารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งกรรมฐาน

๑. สมถกรรมฐาน กรรมฐานเป็นอุบายสงบใจ

๒. วิปัสสนากรรมฐาน กรรมฐานเป็นอุบายเรื่องปัญญา

(ปี 63, 58) สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน มุ่งผลแห่งการปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ สมถกรรมฐานมุ่งผลคือความสงบใจ

ส่วนวิปัสสนากรรมฐานมุ่งผลคือความเรื่องปัญญา ฯ

(ปี 60) การพิจารณาสังขารทั้งหลายโดยความเป็นไตรลักษณ์ จัดเป็นกัมมัฏฐานอะไร ? มีประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ จัดเป็นวิปัสสนากัมมัฏฐาน ฯ มีประโยชน์ คือทำให้รู้จักสภาพที่เป็นจริงแห่งสังขารทั้งหลายว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา แล้วเกิดความเบื่อหน่ายในสังขารทั้งหลายเหล่านั้น ฯ

(ปี 57) ตจปัญจกัมมัฏฐาน มีอะไรบ้าง? เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร? เป็นอารมณ์ของสมถกัมมัฏฐานหรือของวิปัสสนากัมมัฏฐาน? **ตอบ** มี เกสา ฌม โลมา ขน นขา เล็บ ทนฺตา ฟัน และตโจ หนฺง ฯ

เรียกอีกอย่างว่ามูลกัมมัฏฐาน ฯ เป็นอารมณ์ได้ทั้งสมถกัมมัฏฐาน และ วิปัสสนากัมมัฏฐาน ฯ

(ปี 55) กัมมัฏฐานที่พระอุปัชฌาย์สอนแก่ผู้ขอบรรพชาอุปสมบทว่า เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ ตโจ ทนฺตา นขา โลมา เกสา นั้นเรียกชื่อว่าอะไร? เป็นสมถกัมมัฏฐานหรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน?

ตอบ ชื่อว่า ตจปัญจกรรมฐาน หรือมูลกัมมัฏฐาน ฯ เป็นได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ฯ

(ปี 52) ตจปัญจกัมมัฏฐานเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอะไร มีอะไรบ้าง จัดเป็นสมถกัมมัฏฐานหรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน?

ตอบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามูลกัมมัฏฐาน มีเกสา ฌม, โลมา ขน, นขา เล็บ, ทนฺตา ฟัน และตโจ หนฺง เป็นได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ฯ

(ปี 49) มูลกัมมัฏฐาน คืออะไร ? เจริญอย่างไรเป็นอารมณ์ของสมถะ ? เจริญอย่างไรเป็นอารมณ์ของวิปัสสนา ?

ตอบ คือ กัมมัฏฐานเดิม ได้แก่ เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ ที่พระอุปัชฌาย์สอนก่อนบรรพชา ฯ

ถ้าเพ่งกำหนดให้จิตสงบด้วยภาวนา จัดเป็นอารมณ์ของสมถะ ฯ

ถ้ายกขึ้นพิจารณาแยกออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นตามความเป็นจริงโดยสามัญลักษณะจัดเป็นอารมณ์ของวิปัสสนา ฯ

(ปี 48) ตจปัญจกัมมัฏฐานได้แก่อะไรบ้าง ? จัดเป็นสมถะหรือวิปัสสนา ? จงอธิบาย

ตอบ ได้แก่ เกสา โลมา นขา ทนฺตา และตโจ ฯ เป็นได้ทั้งสมถะและวิปัสสนา ฯ

ถ้าเพ่งกำหนดยังจิตให้สงบด้วยภาวนาเป็นสมถะ

ถ้าเพ่งพิจารณาถึงความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไป หรือให้เห็นว่าเป็นทุกข์ คือทนอยู่ได้ยากและทนอยู่ไม่ได้ ต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด หรือให้เห็นว่าเป็นอนัตตา บังคับบัญชาไม่ได้ ไม่ใช่ตัวตน พิจารณาเช่นนี้เป็นวิปัสสนา ฯ

(ปี 47) ความรู้ขั้นวิปัสสนาภาวนา หมายถึงความรู้อย่างไร ?

ตอบ หมายถึง ความรู้เท่าทันสภาวธรรมตามความเป็นจริง เห็นอาการแห่งสภาวธรรมโดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ซึ่งเรียกว่าสามัญญลักษณะ ฯ

➤ **ปริเยสนา ๒ การแสวงหา**

๑. อริยปริเยสนา แสวงหาอย่างประเสริฐ

๒. อนริยปริเยสนา แสวงหาอย่างไม่ประเสริฐ

(ปี 55) แสวงหาอะไรเป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ แสวงหาอะไรเป็นการแสวงหาไม่ประเสริฐ?

ตอบ ในพระสูตรแสดงว่า แสงหาสภาพอันมิใช่ของมีชรา พยาธิ มรณะ คือคุณธรรมมีพระนิพพานเป็นอย่างสูง เป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ เรียกว่าอริยปริเยสนา ฯ แสงหาของมีชรา พยาธิ มรณะ เช่นหาของเล่น เป็นการแสวงหาไม่ประเสริฐ เรียกว่าอนริยปริเยสนา ฯ

(ปี 43) ปริเยสนา ๒ อย่างตามความในพระสูตรท่านแสดงไว้อย่างไร? ภิคุควรแสวงหาเลี้ยงชีพอย่างไรจึงเป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ ?

ตอบ แสดงว่า แสงหาสิ่งอันมิใช่ของมีชรา พยาธิ มรณะ โสกะและสังกิลส เป็นธรรมดา คือธรรมอันเกษมมีพระนิพพานเป็นอย่างสูง จัดเป็นอริยปริเยสนา แสงหาสิ่งอันมีชรา พยาธิ มรณะ โสกะและสังกิลสเป็นธรรมดา ทั้งที่สภาพเช่นนั้นก็มีในตนอยู่พร้อมแล้ว จัดเป็นอนริยปริเยสนา ฯ

ภิคุแสวงหาเลี้ยงชีพโดยอุบายอันสมควร ทั้งไม่เป็นโลกวัชระมีโทษทางโลกและไม่เป็นปณัตติวัชระมีโทษทางพระบัญญัติ ไม่สร้างความคิดร้อนให้แก่ตนและผู้อื่นจึงจะเป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ ฯ

หมายเหตุ ความรู้เพิ่มเติม ไม่ต้องท่องไม่ต้องจำ...

พยาธิ หมายถึง ความเจ็บไข้

สังกิลส หมายถึง เครื่องทำให้ใจเศร้าหมอง

ชรา ความแก่ ความชำรุดทรุดโทรมของกาย เป็นทุกข์.

มรณะ ความสลาย หรือความทำลาย ความตาย เป็นทุกข์.

โสกะ ความแห้งใจ คือหัวใจที่เหี่ยวแห้ง.

➤ **อริยบุคคล ๒ บุคคลผู้เป็นอริยะหรือบุคคลผู้ประเสริฐ**

๑. **พระเสขะ** พระผู้ยังต้องศึกษา คือ พระอริยบุคคล ๗ เบื้องต้น ชื่อว่าพระเสขะ เพราะเป็นผู้ยังต้องปฏิบัติเพื่อมรรคผลเบื้องสูงขึ้นไป.
๒. **พระอเสขะ** พระผู้ไม่ต้องศึกษา คือ พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในพระอรหัตผล ชื่อว่าพระอเสขะ เพราะเสร็จกิจอันจะต้องทำแล้ว

➤ **พระอริยบุคคล ๔ บุคคลผู้ประเสริฐ**

๑. **พระโสดาบัน** ผู้แรกเข้าถึงกระแสพระนิพพาน (ละสังกกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาสได้ขาด)
๒. **พระสกทาคามี** ผู้กลับมาสู่โลกนี้อีกครั้งเดียว (ละสังโยชนได้ ๓ ประการเหมือนพระโสดาบันแล้วยังบรรเทา ราคะ โทสะ โมหะ ให้เบาบางได้ด้วย)
๓. **พระอนาคามี** ผู้ไม่กลับมาสู่โลกนี้อีก (ละกามราคะ และปฏิฆะได้ขาด)
๔. **พระอรหันต์** ผู้ห่างไกลจากกิเลส (ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชาได้ขาด)

➤ **พระอริยบุคคล ๘ ผู้บรรลุโลกุตระธรรม**

๑. พระโสดาปัตติมรรค	๕. พระอนาคามีมรรค
๒. พระโสดาปัตติผล	๖. พระอนาคามีผล
๓. พระสกทาคามีมรรค	๗. พระอรหัตตมรรค
๔. พระสกทาคามีผล	๘. พระอรหัตตผล

➤ **โสดาบัน ๓ พระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุอริยผลขั้นแรก**

๑. **เอกพิชิ** พระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๑ ชาติเป็นอย่างยิ่ง
๒. **โกลังโกละ** พระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๒-๓ ชาติเป็นอย่างยิ่ง
๓. **สัตตักขัตตปุรณะ** พระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๗ ชาติเป็นอย่างยิ่ง

(ปี 63) พระอริยบุคคล ๔ ได้แก่ใครบ้าง ? พระอริยบุคคลประเภทใดละอวิชชาได้เด็ดขาด ?

ตอบ ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ฯ พระอรหันต์ละอวิชชาได้เด็ดขาด ฯ

(ปี 59) พระอริยบุคคล ๘ จำพวก จำพวกไหนชื่อว่าพระเสขะ และพระอเสขะ ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ พระอริยบุคคล ๗ เบื้องต้น ชื่อว่าพระเสขะ เพราะเป็นผู้ยังต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุมรรคผลเบื้องสูง ฯ
พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผล ชื่อว่าพระอเสขะ เพราะเสร็จกิจอันจะต้องทำแล้ว ฯ

(ปี 59 , 53, 46) คำว่า "โสดาบัน" แปลว่าอะไร ? ผู้บรรลุโสดาบันนั้นละสังโยชน์อะไรได้เด็ดขาด ?

ตอบ โสดาบัน แปลว่า ผู้แรกถึงกระแสพระนิพพาน ฯ

ท่านละสังโยชน์ได้เด็ดขาด ๓ อย่าง คือ ๑. สักกายทิฏฐิ ๒. วิจิกิจฉา ๓. สีลัพพตปรามาส ฯ

(ปี 54) ในอริยบุคคล ๒ พระเสขะผู้ยังต้องศึกษา คือศึกษาเรื่องอะไร? ผู้ศึกษากำลังสอบธรรมอยู่นี้เรียกว่าพระเสขะได้หรือไม่?

ตอบ คือศึกษา ในอธิศีล ในอธิจิต และในอธิปัญญา อีกอย่างหนึ่งหมายถึงต้องศึกษาและต้องปฏิบัติเพื่อมรรคผลเบื้องสูงขึ้นไป ฯ
ยังเรียกว่าพระเสขะไม่ได้ ถ้าไม่ใช่พระอริยบุคคล ๗ จำพวกเบื้องต้น ฯ

(ปี 54) คำว่า พระสงฆ์ ในบทสังฆคณานั้น ท่านประสงค์บุคคลเช่นไร? จงจำแนกมาดู

ตอบ ท่านประสงค์พระอริยบุคคล ๔ คู่ ๘ บุคคล ซึ่งล้วนแต่ท่านผู้ที่ตั้งอยู่ใน
มรรคผลทั้งสิ้น คือ พระโสดาปัตติมรรค พระโสดาปัตติผล คู่ ๑ พระสกทาคามีมรรค พระสกทาคามีผล คู่ ๑
พระอนาคามีมรรค พระอนาคามีผล คู่ ๑ พระอรหัตตมรรค พระอรหัตตผล คู่ ๑ ฯ

(ปี 52) สังโยชน์คืออะไร พระโสดาบันละสังโยชน์อะไรได้ขาดบ้าง?

ตอบ คือ กิเลสอันผูกใจสัตว์ไว้ ละสังโยชน์ ๓ เบื้องต้นได้ขาด คือ ๑. สักกายทิฏฐิ ๒. วิจิกิจฉา ๓. สีลัพพตปรามาส ฯ

(ปี 51) คำว่า พระโสดาบัน และ สัตตักขัตตปุรณะ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ พระโสดาบัน คือพระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุอริยมรรคขั้นแรก ฯ สัตตักขัตตปุรณะ คือพระโสดาบันผู้จะเกิดอีก ๗ ชาติเป็นอย่างยิ่ง ฯ

(ปี 50) พระเสขะ ผู้ยังต้องศึกษา คือศึกษาอะไร ? ชื่อว่าพระอเสขะ เพราะอะไร ?

ตอบ ศึกษาสิกขา ๓ คือ ๑. อธิศีลสิกขา ๒. อธิจิตตสิกขา ๓. อธิปัญญาสิกขา ฯ เพราะเสร็จกิจอันจะต้องทำแล้ว ฯ

(ปี 50) พระอริยบุคคล ๔ ได้แก่ใครบ้าง ? พระโสดาบันละสังโยชน์อะไรได้บ้าง ?

ตอบ ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ฯ

พระโสดาบันละสังโยชน์ได้ ๓ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ฯ

(ปี 47) อริยบุคคล ๘ ได้แก่ใครบ้าง ? จัดเข้าในพระเสขะและพระอเสขะได้อย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค ๑ พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล ๑
พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีมรรค ๑ พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผล ๑
พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีมรรค ๑ พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีผล ๑
พระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตมรรค ๑ พระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผล ๑ ฯ

จัดเข้าได้ดังนี้ อริยบุคคล ๗ ประเภทแรก เรียกว่า พระเสขะ

อริยบุคคล ๑ ประเภทหลัง เรียกว่า พระอเสขะ ฯ

➤ รูป ๒ สิ่งที่ต้องสลายไปเพราะเหตุปัจจัยต่างๆ ชัดแย้งกัน, สิ่งที่เป็นรูปร่างพร้อมทั้งลักษณะอาการของมัน

๑. มหาภูตรูป รูปใหญ่ ได้แก่ธาตุ ๔ มี ปรฐวี อาโป เตโช วาโย

๒. อุปาทายรูป รูปอาศัยมหาภูตรูปนั้น ฯ

(ปี 57) มหาภูตรูป คืออะไร? มีความเกี่ยวข้องกับอุปาทายรูปอย่างไร?

ตอบ คือรูปที่เป็นใหญ่เป็นประธาน อันประกอบด้วยธาตุ ๔ ได้แก่ดิน น้ำ ไฟ ลม ฯ

เป็นที่ตั้งอาศัยแห่งอุปาทนายรูปหรือรูปย่อย เมื่อรูปใหญ่แตกทำลายไป อุปาทนายรูปที่อิงอาศัยมหาภูตรูปนั้นก็แตกทำลายไปด้วย ๕

(ปี 54) มหาภูตรูปและอุปาทนายรูปคืออะไร?

ตอบ มหาภูตรูป คือรูปใหญ่ ได้แก่ธาตุ ๔ มี ปฐวี อาโป เตโช วาโย อุปาทนายรูป คือรูปอาศัยมหาภูตรูปนั้น ๕

(ปี 51) รูปในชั้น ๕ แบ่งเป็น ๒ ได้แก่อะไรบ้าง ? จงอธิบายมาสั้น ๆ พอเข้าใจ

ตอบ ได้แก่ มหาภูตรูป และ อุปาทนายรูป

มหาภูตรูป คือ รูปใหญ่ อันได้แก่ ธาตุ ๔ มีดิน น้ำ ไฟ ลม

อุปาทนายรูป คือ รูปอาศัย เป็นอาการของมหาภูตรูป เช่น ประสาท ๕ มีจักขุประสาทเป็นต้น โคจร ๕ มีรูปารมณเป็นต้น ๕

(ปี 48) มหาภูตรูป คือ อะไร ? มีความเกี่ยวเนื่องกับอุปาทนายรูปอย่างไร ?

ตอบ คือ รูปที่เป็นใหญ่เป็นประธาน อันประกอบด้วย ธาตุ ๔ ได้แก่ ดิน น้ำ ไฟ ลม ๕

เป็นที่ตั้งอาศัยแห่งรูปย่อยซึ่งเรียกว่าอุปาทนายรูป เมื่อรูปใหญ่แตกทำลายไป อุปาทนายรูปที่อิงอาศัยมหาภูตรูปนั้นก็แตกทำลายไปด้วย ๕

➤ **วิมุตติ ๒** ความหลุดพ้น

๑. **เจโตวิมุตติ** ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งใจ

๒. **ปัญญาวิมุตติ** ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งปัญญา

➤ **วิมุตติ ๕** ความทำจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลสสาขะ

๑. **ตทังควิมุตติ** หลุดพ้นด้วยองค์ธรรมนั้นๆ [พ้นชั่วคราว]

๒. **วิกขัมภณวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยขมไว้ [พ้นด้วยสะกด]

๓. **สมุจเฉทวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยการตัดขาด [พ้นด้วยเด็ดขาด]

๔. **ปฏิบัติสัททวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยความสงบ [พ้นด้วยสงบ]

๕. **นิสสรณวิมุตติ** หลุดพ้นด้วยการสลัดออก [พ้นด้วยออกไป]

➤ **วิโมกข์ ๓** ความที่จิตหลุดพ้นจากอำนาจกิเลส

๑. **สุญญตวิโมกข์** หลุดพ้นด้วยความว่าง (พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นอนัตตา)

๒. **อนิมิตตวิโมกข์** หลุดพ้นด้วยไม่มีอนิมิต (พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นอนิจจัง)

๓. **อัปปณิหิตวิโมกข์** หลุดพ้นด้วยไม่ทำความปรารถนา (พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นทุกขัง)

(ปี 60, 48) ในวิมุตติ ๕ วิมุตติอย่างไรไหนเป็นโลกิยะ อย่างไรไหนเป็นโลกุตระ ?

ตอบ ตทังควิมุตติ และวิกขัมภณวิมุตติ จัดเป็นโลกิยะ ส่วนสมุจเฉทวิมุตติ ปฏิบัติสัททวิมุตติ และนิสสรณวิมุตติ จัดเป็นโลกุตระ ๕

(ปี 59, 51) เจโตวิมุตติ กับ ปัญญาวิมุตติ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ เจโตวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุมานานมาก่อนแล้ว จึงบำเพ็ญวิปัสสนาต่อ

ส่วนปัญญาวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุด้วยลำพังบำเพ็ญวิปัสสนาล้วน

อีกนัยหนึ่ง เรียกเจโตวิมุตติเพราะพ้นจากราคะ เรียกปัญญาวิมุตติเพราะพ้นจากอวิชชา ๕

(ปี 53) วิมุตติ กับ วิโมกข์ ต่างกันอย่างไร ? สมุจเฉทวิมุตติ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันแต่โดยพยัญชนะ แต่ที่พ้นจากราคะ โทสะ โมหะได้เท่ากันโดยอรรถ ๕

มีอธิบายว่า ความพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจอริยมรรค กิเลสเหล่านั้นขาดเด็ดไป ไม่กลับเกิดอีก ๕

(ปี 50) วิโมกข์ คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? **ตอบ** คือ ความพ้นจากกิเลส ๕ มี สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ ๕

(ปี 47) วิมุตติ คืออะไร ? ตทังควิมุตติ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ คือ ความทำจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ฯ มีอธิบายว่า ความพ้นจากกิเลสได้ชั่วคราว เช่นเกิดเหตุเป็นที่ตั้งแห่งสังขะขึ้น หายกำหนดในกาม เกิดเมตตาสขึ้น หายโกรธ แต่ความกำหนดและความโกรธนั้น ไม่หายทีเดียว ทำในใจถึงอารมณ์งาม ความกำหนดกลับเกิดขึ้นอีก ทำในใจถึงวัตถุแห่งอาฆาต ความโกรธกลับเกิดขึ้นอีก อย่างนี้จัดเป็นตังหังคะวิมุตติ ฯ

(ปี 45) วิมุตติคืออะไร ? วิมุตติ ๒ อย่าง มีอะไรบ้าง ? วิมุตติ ๒ กับวิมุตติ ๕ จัดเป็นโลกิยะและโลกุตตระอย่างไร ?

ตอบ คือความหลุดพ้น มี ๑. เจโตวิมุตติ ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งใจ ๒. ปัญญาวิมุตติ ความหลุดพ้นด้วยอำนาจแห่งปัญญา ฯ วิมุตติ ๒ เป็นโลกุตตระอย่างเดียว ส่วนวิมุตติ ๕ เป็นได้ทั้งโลกิยะและโลกุตตระ ฯ

➤ **ทิวฎิ ๒** ความเห็นผิด

๑. **สัสสตทิวฎิ** ความเห็นว่าเที่ยง ๒. **อุจเจททิวฎิ** ความเห็นว่าขาดสูญ

➤ **ทิวฎิ ๓** ความเห็นผิด

๑. **อกิริยทิวฎิ** ความเห็นว่าไม่เป็นอันทำ ๒. **อเหตุกทิวฎิ** ความเห็นว่าหาเหตุมิได้ ๓. **นัตถิทิวฎิ** ความเห็นว่าไม่มี

(ปี 56) ทิวฎิ ที่หมายถึงความเห็นผิด ๒ อย่าง มีอะไรบ้าง? **ตอบ** มี ๑. สัสสตทิวฎิ ความเห็นว่าเที่ยง ๒. อุจเจททิวฎิ ความเห็นว่าขาดสูญ ฯ

(ปี 50) ความเห็นว่าเที่ยงและเห็นว่าขาดสูญ คือเห็นอย่างไร ? มติในทางพระพุทธศาสนาเป็นเช่นไร จงอธิบาย ?

ตอบ เห็นว่าเที่ยง คือเห็นว่า คนและสัตว์ตายแล้ว ชีวะไม่สูญ ต้องเกิดอีกต่อไป หรือเคยเป็นอะไร ก็เป็นอย่างนั้นตลอดไปหรือมีสภาพอย่างนั้นไม่แปรผัน เป็นต้น ส่วนเห็นว่าขาดสูญ คือเห็นว่า อตภาพจติแล้วเป็นอันสูญสิ้นไป หรือคนสัตว์ตายแล้วขาดสูญไปโดยประการทั้งปวง ฯ

พระพุทธศาสนาปฏิเสธความเห็นทั้ง ๒ นั้น มีความเห็นประกอบด้วยสัมมาญาณ อิงเหตุผล ยึดเหตุผลเป็นที่ตั้ง โดยเห็นว่า คนและสัตว์ตายแล้วจะเกิดอีกหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย ฯ

(ปี 45) ความเห็นว่า "ถึงคราวเคราะห์ดีก็ดีเอง ถึงคราวเคราะห์ร้ายก็ร้ายเอง" อย่างนี้เป็นทิวฎิอะไร ? จงอธิบาย

คติทางพระพุทธศาสนาต่างจากความเห็นนี้อย่างไร ?

ตอบ เป็นอเหตุกทิวฎิ คือเห็นว่า สิ่งทั้งหลายไม่มีเหตุปัจจัย คนเราจะได้ดีหรือได้ร้ายตามคราวเคราะห์ ถึงคราวจะดีก็ดีเอง ถึงคราวจะร้ายก็ร้ายเอง ไม่มีเหตุปัจจัยอื่น ฯ พระพุทธศาสนาถือว่าสังขตธรรมทั้งปวงเกิดแต่เหตุ ฯ

➤ **ปาพจน์ ๒** คำสอนอันเป็นหลักใหญ่ของพระพุทธเจ้า

๑. **ธรรม** หลักคำสอน ๒. **วินัย** บทบัญญัติ/ข้อห้าม

➤ **ปิฎก ๓** คัมภีร์ที่รวบรวมพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้ามี ๓ คัมภีร์ใหญ่ๆ คือ

๑. **พระวินัยปิฎก** ว่าด้วยเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับที่นำความประพฤติให้สม่ำเสมอ หรือเป็นเครื่องบริหารคณะ
๒. **พระสุตตันตปิฎก** ว่าด้วยคำสอนยกบุคคลเป็นที่ตั้ง
๓. **พระอภิธรรมปิฎก** ว่าด้วยคำสอนยกธรรมล้วนๆ ไม่เจือด้วยสัตว์หรือบุคคลเป็นที่ตั้ง

(ปี 58) ปาพจน์ ๒ คือธรรมและวินัย นั้นทราบแล้ว อยากทราบว่าความปฏิบัติอย่างไรจัดเป็นธรรม ความปฏิบัติอย่างไรจัดเป็นวินัย?

ตอบ ความปฏิบัติเป็นทางนำความประพฤติและอภัยอาศัยให้ประณีตขึ้น จัดเป็นธรรม ความปฏิบัติเนื่องด้วยระเบียบอันทรงตั้งไว้ด้วยพุทธอาณานา เป็นสิกขาบทหรืออกิสมาจาร เป็นทางนำความประพฤติให้สม่ำเสมอ หรือเป็นเครื่องบริหารคณะ จัดเป็นวินัย ฯ

(ปี 52) ปิฎก ๓ ได้แก่อะไรบ้าง แต่ละปิฎกว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ ได้แก่พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก ว่าด้วยเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับที่นำความประพฤติให้สม่ำเสมอ หรือเป็นเครื่องบริหารคณะ

พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยคำสอนยกบุคคลเป็นที่ตั้ง

พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยคำสอนยกธรรมล้วนๆ ไม่เจือด้วยสัตว์หรือบุคคลเป็นที่ตั้ง ฯ

(ปี 50) ปาพจน์ ๒ ได้แก่อะไรบ้าง ? ถ้าแจกเป็น ๓ จะได้อะไรบ้าง ?

ตอบ ได้แก่ พระธรรม และ พระวินัย ฯ ถ้าแจกเป็น ๓ จะได้ พระวินัย ๑ พระสูตร ๑ พระอภิธรรม ๑ ฯ

➤ **บุชา ๒** มี ๑. **อามิสบุชา** บุชาด้วยอามิสสิ่งของ ๒. **ปฏิบัติบุชา** บุชาด้วยปฏิบัติตาม.

(ปี 61) บุชา ๒ คืออะไรบ้าง ? การสมาทานศีล ๕ เป็นประจำ จัดเป็นบุชา ประเภทใด ?

ตอบ คือ อามิสบุชา บุชาด้วยอามิสสิ่งของ ๑ ปฏิบัติบุชา บุชาด้วยการปฏิบัติตาม ๑ ฯ จัดเป็นปฏิบัติบุชา ฯ

➤ **ปฏิสังการ ๒** การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยการพูดจาปราศรัย หรือด้วยการรับรองด้วยของ ต้อนรับตามสมควรด้วยไมตรีจิต

๑. **อามิสปฏิสังการ** ปฏิสังการด้วยสิ่งของ ๒. **ธัมมปฏิสังการ** ปฏิสังการด้วยธรรม

(ปี 60, 45) ปฏิสังการ คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? มีประโยชน์แก่ผู้ทำอย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือ การต้อนรับแขกผู้มาถึงถิ่น ฯ มี ๒ อย่าง

๑. อามิสปฏิสังการ ปฏิสังการด้วยสิ่งของ ๒. ธัมมปฏิสังการ ปฏิสังการด้วยธรรม ฯ

มีประโยชน์แก่ผู้ทำอย่างไร คือ

๑. เป็นอุบายสร้างความสามัคคีและยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน ๒. เป็นการรักษาไมตรีจิตระหว่างกันและกันให้มั่นคงยิ่งขึ้น ฯ

(ปี 49) ปฏิสังการ คืออะไร ? จงแสดงวิธีปฏิสังการตามความรู้ที่ได้ศึกษามา ?

ตอบ คือ การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยการพูดจาปราศรัย หรือด้วยการรับรองด้วยของ ต้อนรับตามสมควรด้วยไมตรีจิต ฯ

ปฏิสังการที่ได้ศึกษามี ๒ อย่าง คือ

๑. อามิสปฏิสังการ ปฏิสังการด้วยสิ่งของ ได้แก่การจัดหาวัตถุสิ่งของต้อนรับ เช่น ข้าว น้ำ หรือที่พัก เป็นต้น

๒. ธัมมปฏิสังการ ปฏิสังการด้วยธรรม ได้แก่การแสดงการต้อนรับตามความเหมาะสมแก่ผู้มาเยือน หรือการให้คำแนะนำ

ในสิ่งที่เป็ประโยชน์ เป็นต้น ฯ

➤ **เทศนา ๒** วิธีการแสดงธรรมเพื่อสั่งสอนผู้อื่น มี ๑. **บุคคลาธิฏฐานา** มีบุคคลเป็นที่ตั้ง ๒. **ธัมมาธิฏฐานา** มีธรรมเป็นที่ตั้ง

(ปี 62) บุคคลาธิฏฐานาเทศนา เทศนามีบุคคลเป็นที่ตั้ง มีอธิบายว่าอย่างไร ? **ตอบ** มีอธิบายว่า การสอนที่ยกบุคคลมาเป็นตัวอย่าง เช่น ในมหาชนกชาดก สอนเรื่องความเพียรโดยกล่าวถึงพระมหาชนกโพธิสัตว์ว่า ทรงมีความเพียรอย่างยิ่ง พยายามว่ายน้ำในท่ามกลางมหาสมุทรที่กว้างใหญ่ มองไม่เห็นฝั่งอย่างไม่ย่อท้อ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะถึงฝั่งให้ได้ และทรงถึงฝั่งได้ดังประสงค์ ฯ

(ปี 46) เทศนา ๒ มีอะไรบ้าง ? เทศนา ๒ อย่างนั้นต่างกันอย่างไร จงอธิบาย ?

ตอบ มี บุคคลาธิฏฐานา มีบุคคลเป็นที่ตั้ง ๑ ธัมมาธิฏฐานา มีธรรมเป็นที่ตั้ง ๑ ฯ

ต่างกันอย่างไร

การสอนที่ยกบุคคลมาเป็นตัวอย่าง เช่น ในมหาชนกชาดก สอนเรื่องความเพียร โดยกล่าวถึงพระมหาชนกโพธิสัตว์ว่า ทรงมีความเพียรอย่างยิ่ง พยายามว่ายน้ำในท่ามกลางมหาสมุทรที่กว้างใหญ่ มองไม่เห็นฝั่งอย่างไม่ย่อท้อ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะถึงฝั่งให้ได้ เป็น บุคคลาธิฏฐานา ฯ

➤ **วิเวก ๓**

๑. กายวิเวก สงัดกาย ได้แก่ออยู่ในที่สงัด
๒. จิตตวิเวก สงัดจิต ได้แก่งทำจิตให้สงบด้วยสมถภาวนา
๓. อูปธิวิเวก สงัดกิเลส ได้แก่งทำใจให้บริสุทธิ์จากกิเลสด้วยวิปัสสนาภาวนา

(ปี 58) วิเวก ๓ คืออะไรบ้าง ? จงอธิบายแต่ละอย่างพอเข้าใจ

ตอบ คือกายวิเวก สงัดกาย ได้แก่งอยู่ในที่สงัด จิตตวิเวก สงัดจิต ได้แก่งทำจิตให้สงบด้วยสมถภาวนา อูปธิวิเวก สงัดกิเลส ได้แก่งทำใจให้บริสุทธิ์จากกิเลสด้วยวิปัสสนาภาวนา ฯ

➤ **อธิปไตยยะ ๓ (ความเป็นใหญ่) สิ่งที่ยึดถือเป็นสำคัญในการกระทำหรือดำเนินชีวิต**

๑. อัตตอธิปไตยยะ ความมีตนเป็นใหญ่
๒. โลกาทิปไตยยะ ความมีโลกเป็นใหญ่
๓. รัมมาริปไตยยะ ความมีธรรมเป็นใหญ่

(ปี 62, 44) อธิปไตยยะ ๓ มีอะไรบ้าง ? บุคคลผู้ถือความถูกต้องเป็นใหญ่ทำด้วยอำนาจ เมตตา กรุณา เป็นต้น จัดเข้าในข้อไหน ?

ตอบ มี ๓ คือ ๑. อัตตอธิปไตยยะ ความมีตนเป็นใหญ่ ๒. โลกาทิปไตยยะ ความมีโลกเป็นใหญ่ ๓. รัมมาริปไตยยะ ความมีธรรมเป็นใหญ่ ฯ จัดเข้าในรัมมาริปไตยยะได้ ฯ

(ปี 55) ผู้มีอัตตอธิปไตยยะกับผู้มีรัมมาริปไตยยะ มีความมุ่งหมายในการทำงานต่างกันอย่างไร?

ตอบ ผู้มีอัตตอธิปไตยยะปรารถนาภาวะของตนเป็นใหญ่ ทำด้วยมุ่งให้สมภาวะของตน ผู้ทำมุ่งผลอันจะได้แก่ตน หรือมุ่งความสะดวกแห่งตน ส่วนผู้มีรัมมาริปไตยยะ ทำด้วยไม่มุ่งหมายอย่างอื่น เป็นแต่เห็นสมควรเห็นว่าถูกก็ทำ หรือทำด้วยอำนาจเมตตา กรุณาเป็นอาทิ ฯ

(ปี 44) คำว่า อธิปไตยยะ แปลว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ? บุคคลผู้ถือความถูกต้องเป็นใหญ่ ทำด้วยอำนาจเมตตา กรุณา เป็นต้น จัดเข้าในอธิปไตยยะข้อไหนได้หรือไม่ ?

ตอบ แปลว่า ความเป็นใหญ่ มี ๓ คือ ๑. อัตตอธิปไตยยะ ความมีตนเป็นใหญ่ ๒. โลกาทิปไตยยะ ความมีโลกเป็นใหญ่ ๓. รัมมาริปไตยยะ ความมีธรรมเป็นใหญ่ ฯ จัดเข้าในรัมมาริปไตยยะได้

➤ **ญาณ ๓ ความรู้แจ้งในอริยสัจ ๔**

๑. สัจจญาณ ปรินชาหยังรู้่อริยสัจ
๒. กิจจญาณ ปรินชาหยังรู้กิจอันควรทำ
๓. กตญาณ ปรินชาหยังรู้กิจอันทำแล้ว

อริยสัจ ๔ ญาณ ๓	สัจจญาณ	กิจจญาณ	กตญาณ
ทุกข์	รู้ว่าความเกิด เป็นต้น เป็นทุกข์	รู้ว่าทุกข์ ควรกำหนดรู้	รู้ว่าทุกข์ ได้กำหนดรู้แล้ว
สมุทัย	รู้ว่าต้นเหตุเป็น เหตุเกิดทุกข์	รู้ว่าสมุทัย ควรละ	รู้ว่าสมุทัย ได้ละแล้ว
นิโรธ	รู้ว่าความดับทุกข์ คือการดับต้นเหตุ	รู้ว่านิโรธ ควรทำให้แจ้ง	รู้ว่านิโรธ ได้ทำให้แจ้งแล้ว
มรรค	รู้ว่ามรรค ๘ คือ เป็นทางดับทุกข์	รู้ว่ามรรค ควรเจริญ	รู้ว่ามรรค ได้เจริญแล้ว

(ปี 61, 56) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสมุทัย มีอธิบายอย่างไร?

- ตอบ มีอธิบายว่า ๑. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย เป็นเหตุให้ทุกข์เกิดจริง จัดเป็นสังขญาณ
๒. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย ควรละ จัดเป็นกิจญาณ
๓. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย ละได้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 57) กตญาณ เป็นไปในอริยสัจ ๔ อย่างไร?

ตอบ ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกข์ควรกำหนดรู้ได้กำหนดรู้แล้ว ทุกขสมุทัยที่ควรละได้ละแล้ว ทุกขนิโรธที่ควรทำให้แจ้งได้ทำให้แจ้งแล้ว ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาที่ควรเจริญได้เจริญแล้ว ฯ

(ปี 55) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสัจ มีอธิบายอย่างไร?

- ตอบ มีอธิบายว่า ๑. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า นี้ทุกขสัจ จัดเป็นสังขญาณ
๒. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขสัจเป็นสภาพที่ควรกำหนดรู้ จัดเป็นกิจญาณ
๓. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขสัจที่ควรกำหนดรู้ได้กำหนดรู้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 53) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในอริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ? ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขนิโรธสัจมีอธิบายอย่างไร ?

- ตอบ มี ๑. สังขญาณ ปริชาตยั้งรู้ริยสัจ ๒. กิจญาณ ปริชาตยั้งรู้กิจอันควรทำ ๓. กตญาณ ปริชาตยั้งรู้กิจอันทำแล้ว ฯ
มีอธิบายว่า ๑. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า นี้ทุกขนิโรธสัจ จัดเป็นสังขญาณ
๒. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขนิโรธสัจเป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง จัดเป็นกิจญาณ
๓. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขนิโรธสัจที่ควรทำให้แจ้ง ฯ แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 51) กิจญาณ คืออะไร ? เป็นไปในอริยสัจ ๔ อย่างไร ?

ตอบ คือ ปริชาตยั้งรู้กิจอันควรทำ ฯ

ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกข์เป็นธรรมชาติที่ควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทัยเป็นธรรมชาติที่ควรละ ทุกขนิโรธเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้เกิด ฯ

(ปี 46) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในอริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ? ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขนิโรธ มีอธิบายอย่างไร ?

- ตอบ มี ๑. สังขญาณ ปริชาตยั้งรู้ริยสัจ ๒. กิจญาณ ปริชาตยั้งรู้กิจอันควรทำ ๓. กตญาณ ปริชาตยั้งรู้กิจอันทำแล้ว ฯ
มีอธิบายอย่างนี้ ๑. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า นี้ทุกขนิโรธ จัดเป็นสังขญาณ
๒. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขนิโรธ เป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง จัดเป็นกิจญาณ
๓. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขนิโรธ เป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง ทำให้แจ้งแล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 45) ญาณ ๓ ที่เป็นไปในจตุราริยสัจ มีอะไรบ้าง ? ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสมุทัยมีอธิบายอย่างไร ?

- ตอบ ญาณ ๓ ที่เป็นไปในจตุราริยสัจ มี ๑. สังขญาณ ปริชาตยั้งรู้ริยสัจ ๒. กิจญาณ ปริชาตยั้งรู้กิจอันควรทำ
๓. กตญาณ ปริชาตยั้งรู้กิจอันทำแล้ว ฯ

ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสมุทัย ดังนี้

๑. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย จัดเป็นสังขญาณ
๒. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขสมุทัย เป็นสภาพที่ควรละเสีย จัดเป็นกิจญาณ
๓. ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกขสมุทัยที่ควรละ ฯ ได้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

(ปี 43) ปริชาตยั้งรู้จะไรจัดเป็นกิจญาณ ? ลึกซึ้งคืออะไร ? มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ปริชาตยั้งรู้รู้ว่า ทุกข์เป็นธรรมชาติที่ควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทัยเป็นสภาพที่ควรละเสีย ทุกขนิโรธเป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้เกิด จัดเป็นกิจญาณ ฯ

ปฏิบัติที่ตั้งไว้เพื่อศึกษา คือฝึกหัดไตรทวารไปตาม ชื่อว่าสิกขา มี ๓ อย่างคือ อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลยิ่ง ๑ อธิจิตตสิกขา สิกขาคือจิตยิ่ง ๑ อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญายิ่ง ๑ ฯ

➤ **วัฏฏะ ๓** หรือเรียกว่า **ไตรวัฏฏะ** (วน, การหมุนเวียนไปเป็นวงกลม) การหมุนเวียนไปตามอำนาจของกิเลส กรรม และวิบาก

๑. กิเลสวัฏฏะ

๒. กัมมวัฏฏะ

๓. วิบากวัฏฏะ

(ปี 63) กิเลส กรรม วิบาก ได้ชื่อว่า วัฏฏะ ที่แปลว่าความหมุนเวียน อยากทราบว่าหมุนเวียน อย่างไร ?

ตอบ อย่างนี้ คือ กิเลสเกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสเกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ

(ปี 57) กิเลส กรรม วิบาก ได้ชื่อว่า วัฏฏะ เพราะเหตุไร? จะตัดให้ขาดได้ด้วยอะไร?

ตอบ เพราะหมุนเวียนกันไป คือกิเลสเกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสเกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ ด้วยอรรถตมรรค ฯ

(ปี 54) ไตรวัฏฏะ อันได้แก่ กิเลสวัฏฏะ กัมมวัฏฏะ วิบากวัฏฏะ มีสภาพเกี่ยวเนื่องวนกันไปอย่างไร? ตัดให้ขาดได้ด้วยอะไร?

ตอบ อย่างนี้ คือ กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสก็เกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ ได้ด้วยอรรถตมรรคญาณ ฯ

(ปี 51) กิเลส กรรม วิบาก เรียกว่าวัฏฏะ เพราะเหตุไร? จงอธิบาย

ตอบ เพราะวน คือหมุนเวียนกันไป ฯ อธิบายว่า กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสก็เกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ

➤ **อกุศลวิตก ๓** ความตริในทางไม่ดีไม่งาม

๑. กามวิตก ความตริในทางกาม

๒. พยาบาทวิตก ความตริในทางพยาบาท

๓. วิหิงสาวิตก ความตริในทางเบียดเบียน

(ปี 63, 59) ความตริในฝ่ายชั่ว เรียกว่าอะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ เรียกว่า อกุศลวิตก ฯ มี ๓ อย่าง ฯ

คือ ๑. กามวิตก ความตริในทางกาม ๒. พยาบาทวิตก ความตริในทางพยาบาท ๓. วิหิงสาวิตก ความตริในทางเบียดเบียน ฯ

(ปี 54) เมตตากับปรานีมีความหมายต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร? และอย่างไรกันกำจัดวิตกอะไร?

ตอบ เมตตาคือความรักใคร่หรือความหวังดี ปรานีหมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์เข้าลักษณะแห่งกรุณา ฯ

เมตตาคำจัดพยาบาทวิตก ปรานีกำจัดวิหิงสาวิตก ฯ (หมายเหตุ คำว่า “เมตตา” กับ “ปรานี” ในที่นี้เป็นธรรมที่อยู่ใน **อัปมัถญา ๔**)

(ปี 49) อกุศลวิตก ๓ มีโทษอย่างไร? แก้ด้วยวิธีอย่างไร?

ตอบ กามวิตก ทำให้เศร้าหมอง เป็นเหตุให้มัวเมาติดอยู่ในกามสมบัติ

พยาบาทวิตก ทำให้เดือดร้อนกระวนกระวายใจ คิดทำร้ายผู้อื่น

วิหิงสาวิตก ย่อมครอบงำจิต ให้คิดเบียดเบียนผู้อื่นโดยเห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนตัว ฯ

กามวิตก แก้ด้วยการเจริญกายคตาสติและอสุภกัมมัฏฐาน

พยาบาทวิตก แก้ด้วยการเจริญเมตตาพรหมวิหาร

วิหิงสาวิตก แก้ด้วยการเจริญกรุณาพรหมวิหารและโยนิโสมนสิการ ฯ

➤ กุศลวิตก ๓ ความตริในทางดีงาม

(ปี 56) กุศลวิตก มีอะไรบ้าง? สงเคราะห์เข้าในมรรคมงคล ๘ ข้อไหนได้?

- ตอบ มี ๑. เนกขัมมวิตก ความตริในทางพรากจากกาม
๒. อพยบาปวิตก ความตริในทางไม่พยบาป
๓. อวิหิงสวิตก ความตริในทางไม่เบียดเบียน ฯ
สงเคราะห์เข้าในข้อ สัมมาสังกัปปะ ฯ

➤ สังขาร ๓ มี ๑. กายสังขาร สภาพอันแต่งกาย ๒. วจีสังขาร สภาพอันแต่งวาจา ๓. จิตตสังขาร สภาพอันแต่งจิต

(ปี 58) ในสังขาร ๓ อะไรคือว่ากายสังขารและวจีสังขาร? เพราะเหตุใดจึงได้ชื่ออย่างนั้น?

ตอบ ลมอัสนาสะปัสสาสะ ได้ชื่อว่าเป็นกายสังขาร เพราะปรนปรือกายให้เป็นอยู่ วิตก กับวิจาร์ ได้ชื่อว่าวจีสังขาร เพราะตรัสแล้วตรองแล้วจึงพูด ไม่เช่นนั้นวาจาจักไม่เป็นภาษา ฯ

➤ อภิสังขาร ๓ สภาพผู้ตกแต่ง สภาพที่ปรุงแต่งผลแห่งการกระทำของบุคคล หรือ เจตนาที่เป็นตัวการในการทำกรรม

๑. ปุญญาภิสังขาร อภิสังขารคือบุญ [ปรุงดี]
๒. อปุญญาภิสังขาร อภิสังขารคือบาป [ปรุงชั่ว]
๓. อเนญชาภิสังขาร อภิสังขารคืออเนจนา [ความตั้งใจปรุงแต่งให้เป็นบุญอย่างมั่นคงไม่หวั่นไหว เช่น สมาริฌาณ ๔ ฌาณ ๘]

(ปี 54) พระบาลีว่า “อวิชชาปัจจุยา สงฺขารธา” เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขารดังนี้ คำว่า สังขารหมายถึงอะไร? ได้แก่อะไรบ้าง?

ตอบ หมายถึงสภาพผู้ปรุงแต่ง ฯ ได้แก่ ๑. ปุญญาภิสังขาร อภิสังขารคือบุญ ๒. อปุญญาภิสังขาร อภิสังขารคือบาป
๓. อเนญชาภิสังขาร อภิสังขารคืออเนจนา ฯ

➤ ภพ ๓ โลกเป็นที่อยู่ต่างชั้นแห่งหมู่สัตว์

๑. กามภพ ภพเป็นกามาวจร
๒. รูปภพ ภพเป็นรูปาวจร
๓. อรูปภพ ภพเป็นอรูปาวจร

➤ ภูมิ ๔ ภาวะอันประณีตขึ้นไปเป็นชั้น ๆ แห่งจิตและเจตสิก

๑. กามาวจรภูมิ ชั้นท่องเที่ยวอยู่ในกาม
๓. อรูปาวจรภูมิ ชั้นท่องเที่ยวอยู่ในอรูป
๒. รูปาวจรภูมิ ชั้นท่องเที่ยวอยู่ในรูป
๔. โลกุตระภูมิ ชั้นพ้นจากโลก

(ปี 53) ภพกับภูมิต่างกันอย่างไร? มีอย่างละเท่าไร?

ตอบ ภพ หมายถึงโลกเป็นที่อยู่ต่างชั้นแห่งหมู่สัตว์ มี ๓ ฯ ภูมิ หมายถึงภาวะอันประณีตขึ้นไปเป็นชั้น ๆ แห่งจิตและเจตสิก มี ๔ ฯ

➤ วิชชา ๓ ความรู้แจ้งหรือความรู้ที่พิเศษ ที่เกิดแก่พระพุทธเจ้าในวันตรัสรู้

๑. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ญาณเป็นเหตุให้ระลึกอดีตชาติได้
๒. จุตูปปาตญาณ ญาณเป็นเหตุให้รู้จุดและอุบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย
๓. อาสวักขยญาณ ญาณเป็นเหตุให้สิ้นอาสวะ

(ปี 52) อาสวักขยญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้น อธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายอย่างนี้ รู้ชัดตามจริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เหล่านี้อาสวะ นี้เหตุเกิดอาสวะ นี้ความดับอาสวะ นี้ทางไปถึงความดับอาสวะ เมื่อรู้เห็นอย่างนี้จิตพ้นแล้วจากกามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ ฯ

(ปี 47) คำว่า ทิพพจักขุ คือ ตาทิพย์ ในนิทเทศแห่งวิชา ๓ หมายถึงเห็นอย่างไร ?

ตอบ หมายถึงการเห็นเหล่าสัตว์ที่กำลังจุติ กำลังเกิด เลว ดี มีผิวพรรณงาม มีผิวพรรณไม่งาม ได้ดี ตกยาก รู้ชัดว่าเหล่าสัตว์เป็นไปตามกรรม ฯ

➤ ปาฏิหาริยะ ๓ หรือ ปาฏิหาริย์ ๓ ความอัศจรรย์

๑. อิทธิปาฏิหาริยะ ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์
๒. อาเทศนาปาฏิหาริยะ ดักใจเป็นอัศจรรย์
๓. อนุสาสนีปาฏิหาริยะ คำสอนเป็นอัศจรรย์

(ปี 62, 44) ปาฏิหาริย์คืออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงยกย่องปาฏิหาริย์อะไรว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่า ปาฏิหาริย์อื่น ?

ตอบ คือ การกระทำที่บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์ ฯ ทรงยกย่องอนุสาสนีปาฏิหาริย์ว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ฯ

(ปี 60) ปาฏิหาริย์มีอะไรบ้าง ? ทำไมจึงยกย่องอนุสาสนีปาฏิหาริย์ว่าอัศจรรย์ ?

ตอบ มี ๓ อย่าง คือ ๑. อิทธิปาฏิหาริย์ ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ ๒. อาเทศนาปาฏิหาริย์ รู้ใจเป็นอัศจรรย์ ๓. อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คำสอนเป็นอัศจรรย์ ฯ

เพราะอาจจูงใจผู้ฟังให้เห็นคล้อยตาม ละความชั่วทำความดี ตั้งแต่ขั้นต่ำคือการถึงสรณะและรักษาศีล ตลอดถึงขั้นสูงคือมรรคผลนิพพานได้ ฯ

(ปี 51) ปาฏิหาริย์ ๓ มีอะไรบ้าง ? อย่างไหนเป็นอัศจรรย์ที่สุด ?

ตอบ มี ๑. อิทธิปาฏิหาริย์ ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ ๒. อาเทศนาปาฏิหาริย์ รู้ใจเป็นอัศจรรย์ ๓. อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คำสอนเป็นอัศจรรย์ ฯ อนุสาสนีปาฏิหาริย์ เป็นอัศจรรย์ที่สุด ฯ

(ปี 44) ปาฏิหาริย์คืออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงยกย่องปาฏิหาริย์อะไรว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ?

พุทธจริยา และพุทธิจิต ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ คือ การกระทำที่บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์ ฯ ทรงยกย่องอนุสาสนีปาฏิหาริย์ว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ฯ

พุทธจริยา คือพระจริยาของพระพุทธเจ้า พุทธิจิต คือผู้มีความรู้เป็นปกติ ฯ

➤ อัคคี ๓ ไฟกิเลสที่แผดเผาใจให้เร่าร้อน มี ๑. ราคะอัคคี ไฟคือราคะ ๒. โทสะอัคคี ไฟคือโทสะ ๓. โมหะอัคคี ไฟคือโมหะ

(ปี 50) พระพุทธเจ้าทรงอุปมากิเลสเหล่านี้ว่ามีลักษณะเหมือนกับไฟ ? ที่ทรงอุปมาเช่นนั้นเพราะเหตุใด ?

ตอบ กิเลสเหล่านี้ คือ ราคะ โทสะ โมหะ ฯ

เพราะเมื่อกิเลสทั้ง ๓ กองนี้ กองใดกองหนึ่งเกิดขึ้นภายในใจของบุคคล จะแผดเผาก่อให้เกิดความเร่าร้อนขึ้นภายในใจ ฯ

➤ กรรม ๓ การกระทำ

๑. กายกรรม กรรมที่ทำด้วยกาย
๒. วาจากรรม กรรมที่ทำด้วยวาจา
๓. มโนกรรม กรรมที่ทำด้วยใจ

➤ กรรม ๑๒

หมวดที่ ๑ ให้ผลตามคราว (*กรรมที่จัดตามช่วงเวลาของการให้ผล*)

๑. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม กรรมให้ผลในภพนี้
๒. อุปปัชชเวทนิยกรรม กรรมให้ผลในภพหน้า

(ปี 49) คำต่อไปนี้มีความหมายอย่างไร ?

ก.ชนกกรรม ข.อุบัติถัมภกกรรม ค.ทิวฐธัมมเวทนียกรรม ง.อุปปัชชเวทนียกรรม จ.กตัตตกรรม

ตอบ ก. กรรมแต่งให้เกิด ข. กรรมสนับสนุน ค. กรรมให้ผลในภพนี้ ง. กรรมให้ผลในภพหน้า

จ. กรรมสักว่าทำ คือกรรมที่ทำด้วยไม่ตั้งใจ ฯ

(ปี 48) พุทธภาษิตว่า ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว แต่ปรากฏว่าผู้ทำกรรมชั่วยังได้รับสุขก็มี ผู้ทำกรรมดียังได้รับทุกข์ก็มี ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเหตุใด ?

ตอบ เพราะกรรมบางอย่างให้ผลในภพนี้ บางอย่างให้ผลในภพหน้า หรือในภพต่อ ๆ ไป ผู้ทำกรรมชั่วได้รับสุข เพราะกรรมชั่วยังไม่ได้ช่องให้ผลในขณะนั้น กรรมดีที่เขาทำไว้ในอดีตกำลังให้ผลอยู่ แต่กรรมชื่อนั้นยังไม่สูญหายไป ยังติดตามให้ผลอยู่เสมอ เป็นแต่ยังไม่ได้ช่องเท่านั้น ส่วนผู้ทำกรรมดี ที่ไม่ได้รับสุขในขณะนั้น เพราะกรรมชั่วที่เขาได้ทำไว้ในอดีตกำลังให้ผลอยู่ จึงต้องรับทุกข์ลำบากอยู่ในขณะนั้น แต่กรรมดีที่เขาทำไว้นั้นยังไม่สูญหายไป ยังติดตามเขาไปเหมือนเงาตามตัว ฉะนั้น เมื่อได้ช่องก็ย่อมให้ผลทันที ฯ

(ปี 45) ในกรรม ๑๒ กรรมที่ให้ผลตามลำดับ ได้แก่กรรมอะไรบ้าง ? อุปฆาตกรรม มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ ๑. คุรุกรรม กรรมหนัก
๒. พหุลกรรม หรือ อาจิณณกรรม กรรมชิน
๓. อาสันนกรรม กรรมเมื่อจวนเจียน
๔. กตัตตกรรม กรรมสักว่าทำ ฯ

อุปฆาตกรรมเป็นกรรมที่แรง ซึ่งตรงกันข้ามกับชนกกรรม และอุบัติถัมภกกรรม เข้าตัดรอนการให้ผลของกรรมสองอย่างนั้นให้ขาดไปเสียทีเดียว เช่น เกิดในตระกูลสูงมั่งคั่ง แต่อายุสั้น เป็นต้น ฯ

(ปี 44) กรรมหมายถึงการกระทำเช่นไร ? ทิวฐธัมมเวทนียกรรม และอุปปัชชเวทนียกรรม คือกรรมเช่นไร ?

ตอบ หมายถึงการกระทำทางกาย วาจา ใจ ที่มีเจตนาจงใจทำ เป็นได้ทั้งฝ่ายดี ฝ่ายชั่วหรือเป็นกลาง ฯ

ทิวฐธัมมเวทนียกรรม คือกรรมให้ผลในภพปัจจุบัน อุปปัชชเวทนียกรรม คือกรรมให้ผลในภพที่จะเกิดถัดไป ฯ

➤ เวทนา ๓ ได้แก่ สุข ทุกข์ เฉย ฯ

➤ เวทนา ๕

๑. สุข ความสบายกาย

๔. โทมณัส ความทุกข์ทางใจ

๒. โสมนัส ความสุขทางใจ

๕. อุเบกขา ความรู้สึกเฉย ๆ

๓. ทุกข์ ความไม่สบายกาย

(ปี 57) ความรู้สึกเฉย ๆ ทางกาย กับความรู้สึกเฉย ๆ ทางใจ จัดเข้าในเวทนา ๕ อย่างไร?

ตอบ ความรู้สึกเฉย ๆ ทางกาย จัดเป็นสุข ความรู้สึกเฉย ๆ ทางใจ จัดเป็นอุเบกขา ฯ

(ปี 50) เวทนา ๓ และเวทนา ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ? จัดกลุ่มเทียบกันได้อย่างไร ?

ตอบ เวทนา ๓ ได้แก่ สุข ทุกข์ เฉย ๆ คือไม่สุขไม่ทุกข์ ส่วนเวทนา ๕ ได้แก่ สุข โสมนัส ทุกข์ โทมณัส อุเบกขา ฯ

ในเวทนา ๓ สุข คือ สุขกายและสุขใจ ซึ่งในเวทนา ๕ สุขกายก็คือสุข และสุขใจก็คือโสมนัส

ในเวทนา ๓ ทุกข์ คือ ทุกข์กายและทุกข์ใจ ซึ่งในเวทนา ๕ ทุกข์กายก็คือทุกข์ และทุกข์ใจก็คือโทมนัส

ส่วนในเวทนา ๓ เฉย ๆ คือไม่สุขไม่ทุกข์ ในเวทนา ๕ ก็คืออุเบกขานั้นเอง

➤ พุทธจริยา ๓ พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า

๑. **โลกัตถจริยา** การบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก ในฐานะที่ทรงเป็นโลกนาถ
๒. **ญาติัตถจริยา** การบำเพ็ญประโยชน์แก่เหล่าพระประยูรญาติ ในฐานะที่ทรงเป็นสายโลหิตเดียวกัน
๓. **พุทธัตถจริยา** การบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะที่ทรงเป็นพระพุทธเจ้า

(ปี 58) โลกัตถจริยา ที่พระพุทธองค์ทรงประพฤติเป็นประโยชน์แก่โลกนั้น มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มีอธิบายว่า ทรงประพฤติเป็นประโยชน์แก่มหาชนที่นับว่าสัตว์โลกทั่วไป เช่น ทรงแผ่ พระญาณตรวดดูสัตว์โลกทุกเข้าค่า ผู้ใดปรากฏใน ข่ายพระญาณ เสด็จไปโปรดผู้นั้น สรุปลือ ทรงสงเคราะห์คนทั้งหลายโดยฐานเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ฯ

(ปี 48) พระพุทธเจ้าทรงประพฤติประโยชน์โดยฐานเป็นพระพุทธเจ้าที่เรียกว่าพุทธัตถจริยา คือทรงประพฤติอย่างไร ?

ตอบ ทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า คือ ได้ทรงแสดงธรรมประกาศพระศาสนาให้บริษัททั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตรู้ทั่วถึงธรรมตามภูมิชั้น และ ทรงบัญญัติสิกขาบท อันเป็นอาทิพรหมจรรย์และอภิสมจรรย์ ฯ

(ปี 44) ปาฏิหาริย์คืออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงยกย่องปาฏิหาริย์อะไรว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ?

พุทธจริยา และพุทธิจิต ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ คือ การกระทำที่ให้เกิดผลเป็นอัศจรรย์ ฯ ทรงยกย่องอนุสาสน์ปาฏิหาริย์ว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่น ฯ

พุทธจริยา คือพระจริยาของพระพุทธเจ้า พุทธิจิต คือผู้มีความรู้เป็นปกติ ฯ

หมวด ๔

➤ **อภัสเสนธรรม ๔ ธรรมเป็นที่พึงพิง**

๑. พิจารณาแล้วเสพของอย่างหนึ่ง
๒. พิจารณาแล้วอดกลั้นของอย่างหนึ่ง
๓. พิจารณาแล้วเว้นของอย่างหนึ่ง
๔. พิจารณาแล้วบรรเทาของอย่างหนึ่ง

(ปี 58) อภัสเสนธรรมข้อว่า "พิจารณาแล้วบรรเทาของอย่างหนึ่ง" ของอย่างหนึ่งนั้น คืออะไร ?

ตอบ คืออกุศลวิตกอันสัมปยุตด้วยกาม พยาบาท วิหิงสา ฯ

(ปี 55) อภัสเสนธรรม (ธรรมเป็นที่พึงพิง) ข้อที่ ๒ ว่า พิจารณาแล้วอดกลั้นของอย่างหนึ่ง นั้นมีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า อดกลั้นอารมณ์อันไม่เป็นที่เจริญใจ ต่างโดยหนว ร้อน หิว กระจาย ถ้อยคำเสียดแทง และทุกขเวทนาอันแรงกล้า ฯ

(ปี 46) ในอภัสเสนธรรม ข้อว่า "พิจารณาแล้วเสพของอย่างหนึ่ง" คำว่า "ของอย่างหนึ่ง" ในข้อนี้ได้แก่อะไร ?

ผู้พิจารณาตามข้อ "พิจารณาแล้วเสพของอย่างหนึ่ง" นั้น ได้ประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ ปัจจัย ๔ บุคคล และธรรม เป็นต้น ที่ทำให้เกิดความสบาย ฯ

ได้ประโยชน์อย่างนี้ คือ ทำกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ทำกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้เจริญยิ่งขึ้น ทำกิเลสและอกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้เสื่อมไป ฯ

➤ **อริยวงศ์ ๔** ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะ

๑. สันโดษด้วยจิวรตามมีตามเกิด
๒. สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามเกิด
๓. สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามเกิด
๔. ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล

(ปี 62) ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะ เรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า อริยวงศ์ ฯ มี ๔ คือ ๑. สันโดษด้วยจิวรตามมีตามเกิด ๒. สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามเกิด

๓. สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามเกิด ๔. ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ฯ

(ปี 55) อริยวงศ์คืออะไร มีกี่อย่าง ข้อที่ ๔ ว่าอย่างไร?

ตอบ คือ ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะ มี ๔ อย่าง ๕ ข้อที่ ๔ ว่า ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ๕

(ปี 47) ภิกษุผู้ได้รับการสรรเสริญว่าดำรงอยู่ในอริยวงศ์ เพราะเป็นผู้ปฏิบัติอย่างไร ?

เมื่อดำรงอยู่ในอริยวงศ์ถูกต้องดีแล้วจะได้รับผลอย่างไร ?

ตอบ เพราะเป็นผู้สิ้นโทษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะตามมีตามได้ และยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ไม่ยกตนข่มผู้อื่น ขยัน ไม่เกียจคร้าน มีสัมปชัญญะ มีสติ ๕

ย่อมได้รับผลคือความสุขใจและปลอดโปร่งใจเพราะความประพฤติดีปฏิบัติชอบของตน และไม่ต้องเดือดร้อนใจเพราะความเดือดร้อนเนื่องด้วยการแสวงหาไม่สมควรและประพฤติเสียหายโดยประการต่างๆ ย่อมครอบงำความยินดีและความไม่ยินดีเสียได้ ความยินดีและความไม่ยินดีก็ไม่อาจครอบงำท่านได้ และใครๆ ก็ไม่อาจติเตียนท่านได้ ๕

(ปี 43) อัปมัญญา ๔ กับพรหมวิหาร ๔ ต่างกันอย่างไร ? อะไรเรียกว่า อริยวงศ์ ? แจกออกเป็นเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ต่างกันอย่างไรคือ อัปมัญญาได้แก่การแผ่โดยไม่เจาะจงตัว และไม่มีจำกัด ส่วนพรหมวิหารได้แก่การแผ่โดยเจาะจงตัว หรือโดยไม่เจาะจงตัวแต่ยังจำกัดมุ่งเอาหมู่นี้หมู่นั้น ๕

ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะเรียกว่า อริยวงศ์ แจกออกเป็น ๔ คือ ๑. สิ้นโทษด้วยจีวรตามมีตามเกิด ๒. สิ้นโทษด้วยบิณฑบาตตามมีตามเกิด ๓. สิ้นโทษด้วยเสนาสนะตามมีตามเกิด ๔. ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศล ๕

➤ **อัปมัญญา ๔** (ไม่มีขอบเขต, ไม่มีประมาณ) ธรรมคือเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ที่แผ่ไปในสรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างไม่มีขอบเขต

๑. **เมตตา** ความรักใคร่ ,ความหวังดี หรือปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข
๒. **กรุณา** สงสาร หรือปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ หรือ**ความปราณี**
๓. **มุทิตา** พลอยยินดี หรือยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข
๔. **อุเบกขา** วางเฉย หรือวางใจเป็นกลางเมื่อเห็นว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ไม่อาจช่วยเหลือได้

(ปี 61) เมตตา มีความหมายว่าอย่างไร ? เมตตาในพรหมวิหารและในอัปมัญญา ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ มีความหมายว่า ปรารถนาความสุขความเจริญต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ ๕

ต่างกันโดยวิธีแผ่ คือ แผ่โดยเจาะจงก็ดี โดยไม่เจาะจงก็ดี จัดเป็นพรหมวิหาร ถ้าแผ่โดยไม่เจาะจงไม่จำกัด จัดเป็นอัปมัญญา ๕

(ปี 57) การแผ่เมตตาในพรหมวิหาร กับในอัปมัญญา ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ในพรหมวิหารเป็นการแผ่เมตตาโดยเจาะจงตัว หรือเจาะจงหมู่คณะ ส่วนในอัปมัญญาเป็นการแผ่เมตตาโดยไม่เจาะจงตัวไม่มีจำกัด ๕

(ปี 54) เมตตากับปราณีมีความหมายต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร ? และอย่างไรกันจำกัดวิตกอะไร ?

ตอบ เมตตาหมายถึงความรักใคร่หรือความหวังดี **ปราณี**หมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์เข้าลักษณะแห่งกรุณา ๕ **เมตตา** กำหนดพยาบาทวิตก **ปราณี**กำหนดวิหิงสาวิตก ๕ (หมายเหตุ คำว่า "วิตก" ในที่นี้ หมายถึง **อกุศลวิตก ๓** ได้แก่ กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก)

(ปี 49) พรหมวิหารกับอัปมัญญา ต่างกันอย่างไร ? อย่างไรเป็นปฏิปทาโดยตรงของภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ?

ตอบ ต่างกันโดยวิธีแผ่ คือ แผ่โดยเจาะจงตัวก็ดี โดยไม่เจาะจงตัวก็ดี แต่ยังจำกัดหมู่นี้หมู่นั้นจัดเป็นพรหมวิหาร

ถ้าแผ่โดยไม่เจาะจงไม่จำกัด จัดเป็นอัปมัญญา ๕ อัปมัญญาเป็นปฏิปทาของภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ๕

(ปี 43) อัปมัญญา ๔ กับพรหมวิหาร ๔ ต่างกันอย่างไร ? อะไรเรียกว่า อริยวงศ์ ? แจกออกเป็นเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้คือ อับปมัญญาได้แก่การแผ่โดยไม่เจาะจงตัว และไม่มีจำกัด ส่วนพรหมวิหารได้แก่การแผ่โดยเจาะจงตัว หรือโดยไม่เจาะจงตัวแต่ยังจำกัดมุ่งเอาหมู่นี้หมู่นั้น ๆ

ปฏิบัติของพระอรหันต์ผู้เป็นสมณะเรียกว่า อริยวงศ์ แจกออกเป็น ๔ คือ ๑. สันโดษด้วยจีวรตามมีตามเกิด ๒. สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามเกิด ๓. สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามเกิด ๔. ยินดีในการเจริญกุศลและในการละอกุศลฯ

➤ **ทักษิณาวิสุทธิ ๔** ความบริสุทธิ์แห่งทักษิณา (ทักษิณา คือ ของทำบุญ)

๑. บริสุทธิ์ฝ่ายทายก ฝ่ายปฏิบัติหกไม่บริสุทธิ์	๓. ไม่บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก และฝ่ายปฏิบัติหก
๒. บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิบัติหก ฝ่ายทายกไม่บริสุทธิ์	๔. บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก และฝ่ายปฏิบัติหก

(ปี 56) ทักษิณาวิสุทธิ มีอะไรบ้าง? อย่างไรให้อานิสงส์มากที่สุด?

ตอบ ทักษิณาบางอย่าง บริสุทธิ์ฝ่ายทายก ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิบัติหก

ทักษิณาบางอย่าง บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิบัติหก ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก

ทักษิณาบางอย่าง ไม่บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิบัติหก

ทักษิณาบางอย่าง บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิบัติหก ฯ

อย่างที่ ๔ คือ ทักษิณาที่บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิบัติหก ฯ

(ปี 54) ทักษิณา คืออะไร? ทักษิณานั้น จะบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ ในฝ่ายทายกและในฝ่ายปฏิบัติหกนั้น มีอะไรเป็นเครื่องหมาย?

ตอบ คือ ของทำบุญ ฯ ทักษิณาจะบริสุทธิ์ มีศีลมีกัลยาณธรรมเป็นเครื่องหมาย ทักษิณาจะไม่บริสุทธิ์ มีทุศีลมีบาปธรรมเป็นเครื่องหมาย ฯ

(ปี 49) ทักษิณา คืออะไร ? ทักษิณานั้น จะบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ มีอะไรเป็นเครื่องหมาย ?

ตอบ คือ ของทำบุญ ฯ มีศีลมีกัลยาณธรรมของทายก หรือปฏิบัติหกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่า บริสุทธิ์

และมีความเป็นผู้ทุศีลและอธรรม ของทายกหรือปฏิบัติหกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นเครื่องหมายให้รู้ว่า ไม่บริสุทธิ์ ฯ

(ปี 46) คำว่า ทักษิณา ในทักษิณาวิสุทธิ นั้น หมายถึงอะไร ? ทักษิณาจะไม่บริสุทธิ์ และบริสุทธิ์ กำหนดรู้ได้อย่างไร ?

ตอบ หมายถึง ของทำบุญ ฯ

กำหนดรู้ได้อย่างไรนี้ ทั้งทายก ทั้งปฏิบัติหกเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ทักษิณานั้น ชื่อว่า ไม่บริสุทธิ์ทั้งสองฝ่าย

ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบริสุทธิ์ ชื่อว่าบริสุทธิ์ฝ่ายเดียว

ทั้งสองฝ่ายบริสุทธิ์ ชื่อว่าบริสุทธิ์ทั้งสองฝ่าย ฯ

➤ **อวิชา ๔** ความไม่รู้

๑. ไม่รู้ในทุกข์	๓. ไม่รู้ในทุกขนิโรธ
๒. ไม่รู้ในทุกขสมุทัย	๔. ไม่รู้ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา.

➤ **อวิชา ๘** ความไม่รู้

๑. ไม่รู้จักทุกข์
๒. ไม่รู้จักเหตุเกิดแห่งทุกข์
๓. ไม่รู้จักความดับทุกข์
๔. ไม่รู้จักทางถึงความดับทุกข์
๕. ไม่รู้จักอดีต คือ ไม่รู้จักสาวหลัง เมื่อพบเห็นผลในปัจจุบัน ไม่รู้จักสาวหาต้นเค้าว่าอะไรเป็นเหตุให้เกิดมีขึ้น.

(ปี 51) อบายได้แก่อะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ ได้แก่ ภูมิกำเนิดหรือพวก อันหาความเจริญมิได้ ๕

มี ๑.นิริยะ คือนรก ๒.ตริจฉานโยนิ คือกำเนิดตริจฉาน ๓.ปีตติวิสัย คือภูมิแห่งเปรต ๔.อสุรกาย คือพวกอสุระ ๕

(ปี 45) อาหารของสัตว์นรก และเปรต คืออะไร? คนจำพวกไหนเปรียบเหมือนอสุรกาย ในอบาย ๔?

ตอบ อาหารของสัตว์นรกคือกรรม ส่วนของเปรตคือกรรมและผลทานที่ญาติมิตรทำบุญอุทิศให้ ๕

คนลอบทำโจรกรรม หลอกหลวงฉกชิงเอาทรัพย์ของผู้อื่น เปรียบเหมือนอสุรกาย ๕

➤ โยนิ ๔ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กำเนิด ๔

๑. ชลาพุชะ เกิดในครรภ์

๓. สังเสทชะ เกิดในถ้ำไคล

๒. อัณฑชะ เกิดในไข่

๔. โอบปาติกะ เกิดผุดขึ้น

(ปี 50) โยนิ คืออะไร? มีอะไรบ้าง? เทวดา และสัตว์นรก จัดอยู่ในโยนิไหน?

ตอบ คือ กำเนิด ๕ มี ๑.ชลาพุชะ เกิดในครรภ์ ๒.อัณฑชะ เกิดในไข่ ๓.สังเสทชะ เกิดในถ้ำไคล ๔.โอบปาติกะ เกิดผุดขึ้น ๕

จัดอยู่ใน โอบปาติกะ ๕

(ปี 43) อุปาทานคืออะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? กำเนิด ๔ มีอะไรบ้าง?

ตอบ อุปาทาน คือการถือมั่นข้างเลว ได้แก่การถือมั่น มี ๔ คือ กามุปาทาน ถือมั่นในกาม ๑ ทิฏฐุปาทาน ถือมั่นทิฏฐิ ๑ สิลัพพตูปาทาน ถือมั่นศีลพรต ๑ อัตตวาหุอุปาทาน ถือมั่นวาทะว่าตน ๑ ๕

กำเนิด ๔ คือ ชลาพุชะ เกิดในครรภ์ ๑ อัณฑชะ เกิดในไข่ ๑ สังเสทชะ เกิดในถ้ำไคล ๑ โอบปาติกะ เกิดผุดขึ้น ๑

➤ อุปาทาน ๔ ความยึดมั่นถือมั่น (คือ ถือมั่นข้างเลว ได้แก่การถือมั่น)

๑. กามุปาทาน ความถือมั่นในกาม (ถือมั่นวัตถุตามด้วยอำนาจกามตัณหา หมกมุ่นอยู่ว่านั่นของเรา จนเป็นเหตุอุสสาหรือหึง)

๒. ทิฏฐุปาทาน ความถือมั่นในทิฐิ (ถือมั่นความเห็นผิดด้วยอำนาจหัตถิ์ จนเป็นเหตุเถียงกันทะเลาะกัน)

๓. สิลัพพตูปาทาน ความถือมั่นในศีลพรต (ถือมั่นศีลพรต คือ ธรรมเนียมที่เคยประพฤติมาจนชิน ด้วยอำนาจความเชื่อว่าขลัง จนเป็นเหตุหัวดื้อองมกาย)

๔. อัตตวาหุอุปาทาน ความถือมั่นในวาทะว่าตน (ถือเรา ถือเขาด้วยอำนาจมานะ จนเป็นเหตุถือพวก)

(ปี 58) อุปาทาน คืออะไร? การถือเราถือเขาด้วยอำนาจมานะ จนเป็นเหตุถือพวก จัดเป็นอุปาทานอะไร ในอุปาทาน ๔?

ตอบ คือการถือมั่นข้างเลว ได้แก่การถือมั่น ๕ จัดเป็นอัตตวาหุอุปาทาน ๕

(ปี 48) ทิฏฐุปาทาน และสิลัพพตูปาทาน คืออะไร?

ตอบ ทิฏฐุปาทาน คือถือมั่นความเห็นผิดด้วยอำนาจหัตถิ์ จนเป็นเหตุเถียงกันทะเลาะกัน

สิลัพพตูปาทาน คือ ถือมั่นธรรมเนียมที่เคยประพฤติมาจนชินด้วยอำนาจความเชื่อว่าขลัง จนเป็นเหตุหัวดื้อองมกาย ๕

(ปี 43) อุปาทานคืออะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? กำเนิด ๔ มีอะไรบ้าง?

ตอบ อุปาทาน คือการถือมั่นข้างเลว ได้แก่การถือมั่น มี ๔ คือ กามุปาทาน ถือมั่นในกาม ๑ ทิฏฐุปาทาน ถือมั่นทิฏฐิ ๑ สิลัพพตูปาทาน ถือมั่นศีลพรต ๑ อัตตวาหุอุปาทาน ถือมั่นวาทะว่าตน ๑ ๕

กำเนิด ๔ คือ ชลาพุชะ เกิดในครรภ์ ๑ อัณฑชะ เกิดในไข่ ๑ สังเสทชะ เกิดในถ้ำไคล ๑ โอบปาติกะ เกิดผุดขึ้น ๑

➤ กิจในอริยสัจ ๔ สิ่งที่ต้องทำ หรือข้อที่ควรปฏิบัติในอริยสัจ

๑. ปริญญา กำหนดรู้ทุกข์สัจ

๓. สัจฉิกรณะ ทำให้แจ้งนิโรธสัจ

๒. ปหานะ ละสมุทัยสัจ

๔. ภาวนา ทำมัคคสัจให้เกิด

(ปี 62) กิจในอริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๑. ปริญญา กำหนดรู้ทุกข์สัจ ๒. ปหานะ ละสมุทัยสัจ ๓. สัจฉิกรณะ ทำให้แจ้งนิโรธสัจ ๔. ภาวนา ทำมัคคสัจให้เกิด ฯ

(ปี 44) กาม ภพ ทิฏฐิ อวิชชา เพราะเหตุใดจึงเรียกว่า โสมะ โยคะ อาสวะ ? กิจในอริยสัจแต่ละอย่างนั้นมีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า โสมะ เพราะเป็นดุจกระแสน้ำอันท่วมใจสัตว์ เรียกว่า โยคะ เพราะประกอบสัตว์ไว้ในภพ

เรียกว่า อาสวะ เพราะเป็นสภาพหมักหมมอยู่ในสันดาน ฯ

มี ๔ คือ ๑. ปริญญา กำหนดรู้ทุกข์สัจ ๒. ปหานะ ละสมุทัยสัจ ๓. สัจฉิกรณะ ทำให้แจ้งนิโรธสัจ ๔. ภาวนา ทำมัคคสัจให้เกิด ฯ

หมวด ๕

➤ มาร ๕ (ผู้ฆ่าหรือผู้กำจัด) สิ่งทีล้างผลาญทำลายความดี ชักนำไปทำบาปกรรม ปิดกั้นไม่ให้ทำความดี จนถึงปิดกั้นไม่ให้เข้าใจ สรรพสิ่งตามความเป็นจริง ฯ

๑. ขันธมาร มารคือขันธ ๕ (ปัญญาขันธ)

๔. เทวปุตตมาร มารคือเทวดา

๒. กิเลสมาร มารคือกิเลส

๕ มัจจุมาร มารคือความตาย

๓. อภิสังขารมาร มารคืออภิสังขาร

(ปี 63) มาร ๕ คืออะไรบ้าง ? ปัญจขันธ ได้ชื่อว่าเป็นมารเพราะเหตุไร ?

ตอบ คือ ขันธมาร กิเลสมาร อภิสังขารมาร มัจจุมาร และ เทวปุตตมาร ฯ

เพราะปัญจขันธนั้น บางทีทำความลำบากให้ อันเป็นเหตุเบียดเบียนจนถึงฆ่าตัวตายเสียเองก็มี ฯ

(ปี 61) มาร ๕ คืออะไรบ้าง ? กิเลสได้ชื่อว่าเป็นมารเพราะเหตุไร ?

ตอบ คือ ปัญจขันธ กิเลส อภิสังขาร มรณะ และ เทวบุตร ฯ

ได้ชื่อว่าเป็นมาร เพราะผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจแห่งกิเลสแล้ว กิเลสย่อมผูกมัดไว้บ้าง ย่อมทำให้เสียคนบ้าง ฯ

(ปี 60, 55) ปัญจขันธ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่าเป็นมาร มีอธิบายว่าอย่างไร ?

ตอบ มีอธิบายว่า ปัญจขันธนั้น บางทีทำความลำบาก บางทีทำให้เกิดความเบียดเบียน จนถึงฆ่าตัวตายก็มี ฯ

(ปี 59, 48) มัจจุมารได้แก่อะไร ? ได้ชื่อว่าเป็นมารเพราะเหตุไร ?

ตอบ ได้แก่ความตาย ฯ ชื่อว่าเป็นมาร เพราะเมื่อความตายเกิดขึ้น บุคคลย่อมหมดโอกาสที่จะทำประโยชน์ใด ๆ อีกต่อไป ฯ

(ปี 56) ในพระพุทธศาสนาพูดถึงมารไว้มาก อยากทราบว่า คำว่า มาร หมายถึงอะไร? กิเลสได้ชื่อว่าเป็นมารเพราะเหตุไร?

ตอบ หมายถึงสิ่งที่ล้างผลาญทำลายความดี ชักนำไปทำบาปกรรม ปิดกั้นไม่ให้ทำความดี จนถึงปิดกั้นไม่ให้เข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ฯ

เพราะผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสแล้ว ย่อมจะถูกผูกมัดไว้บ้าง ถูกทำให้เสียคนบ้าง ฯ

(ปี 52) มารมีอะไรบ้าง อกุศลกรรมจัดเป็นมารประเภทใด?

ตอบ มีดังนี้ ๑. ขันธมาร มารคือปัญจขันธ ๒. กิเลสมาร มารคือกิเลส ๓. อภิสังขารมาร มารคืออภิสังขาร

๔. เทวปุตตมาร มารคือเทวดา ๕. มัจจุมาร มารคือความตาย อกุศลกรรมเป็นมารประเภทอภิสังขารมาร ฯ

(ปี 49) มาร คืออะไร ? เฉพาะอภิสังขารมาร หมายถึงอะไร ?

ตอบ คือ สิ่งที่ล้างผลาญทำลายความดี ชักนำไปให้ทำบาปกรรม ปิดกั้นไม่ให้ทำความดี จนถึงปิดกั้นไม่ให้เข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ๙ หมายถึง อกุศลกรรม ๙

(ปี 46) ปัญจขันธ์ ได้ชื่อว่า มาร เพราะเหตุไร ? กิเลสมาร และมัจจุมาร จัดเข้าในอริยสังข์ข้อใดได้หรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะบางที่ทำความลำบากให้ อันเป็นเหตุเบื่อหน่าย จนถึงฆ่าตัวตายเสียเองก็มี ๙

ได้ ๙ กิเลสมาร จัดเข้าในทุกขสมุทัยสังข์ เพราะกิเลสเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ มัจจุมาร จัดเข้าในทุกขสังข์ เพราะเป็นตัวทุกข์ ๙

(ปี 44) กรรมฝ่ายอกุศลจัดเป็นมารอะไรในมาร ๕ ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อว่ามาร ? สุทธาวาสมีกี่ชั้น ? อะไรวาง ? เป็นที่เกิดของใคร ?

ตอบ จัดเป็นอกิสังขารมาร ๙ ที่ได้ชื่อว่ามารเพราะทำให้เป็นผู้ทุพพล ๙

มี ๕ ชั้น ๙ คือ ๑. อวิหา ๒. อตปปา ๓. สุทัสสา ๔. สุทัสสี ๕. อกนิฏฐา ๙ เป็นที่เกิดของพระอนาคามี ๙

➤ **วิญญาน ๕** ความรู้แจ้งอารมณ์

๑. **จักขุวิญญาน** ความรู้อารมณ์ทางตา

๔. **ชีวหาวิญญาน** ความรู้อารมณ์ทางลิ้น

๒. **โสตวิญญาน** ความรู้อารมณ์ทางหู

๕. **กายวิญญาน** ความรู้อารมณ์ทางกาย

๓. **ฆานวิญญาน** ความรู้อารมณ์ทางจมูก

➤ **สังขญา ๑๐** ความกำหนดหมายรู้ เป็นแนวสำหรับยกพิจารณาในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อทำให้เกิดปัญญารอบรู้สังขารธรรมทั้งหลาย

๑. **อนิจจสังขญา** กำหนดพิจารณาขันธ์ ๕ ให้เห็นของไม่เที่ยง

๒. **อนัตตสังขญา** กำหนดพิจารณาอายตนะภายในและอายตนะภายนอก ให้เป็นอนัตตา

๓. **อสุภสังขญา** กำหนดพิจารณาร่างกาย ให้เห็นเป็นของสกปรก

๔. **อาทีนวสังขญา** กำหนดพิจารณาร่างกายโดยความเป็นโทษ

๕. **ปหานสังขญา** กำหนดพิจารณาเพื่อละอกุศลวิตกรวมไปถึงอกุศลธรรมทั้งหลายให้หมดสิ้นไป

๖. **วิราดสังขญา** กำหนดพิจารณาวิราคะ

๗. **นิโรธสังขญา** กำหนดหมายนิโรธว่าเป็นธรรมอันละเอียดประณีต เป็นธรรมที่ดับกิเลสและกองทุกข์

๘. **สัมพัลโลเก อนภิตสังขญา** กำหนดพิจารณาเพื่อละอุบายและอุปาทานในโลก

๙. **สัมพัสังขาราเรสุ อนิน္ถุสังขญา** กำหนดพิจารณาในสังขารทั้งหลายที่เป็นไปตามกฎธรรมดา

๑๐. **อานาปานสติ** การตั้งสติกำหนดดูลมหายใจเข้า-ออก

(ปี 58) ชิวหาวิญญาน และกายวิญญาน เกิดขึ้นได้เพราะอาศัยอะไรบ้าง ?

ตอบ ชิวหาวิญญานเกิดขึ้น เพราะอาศัยลิ้นกับรส (กระทบกัน) และกายวิญญานเกิดขึ้น เพราะอาศัยกายกับโณภูมัพพะ (กระทบกัน) ๙

(ปี 47) วิญญานกับสังขญา ทำหน้าที่ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ทำหน้าที่ต่างกันอย่างนี้คือ วิญญานทำหน้าที่รู้แจ้งอารมณ์ที่เกิดขึ้น เมื่ออายตนะภายในและอายตนะภายนอกมากระทบกัน เช่น เมื่อรูปมากกระทบตา เกิดการเห็นขึ้นเป็นต้น

ส่วนสังขญา ทำหน้าที่จำได้หมายรู้เท่านั้นคือหมายรู้ไว้ซึ่งรูป เสียง กลิ่น รส โณภูมัพพะ และธรรมารมณ์ ว่า เขียว ขาว ดำ แดง ดัง เบาทเป็นต้น ๙

➤ **มัจฉริยะ ๕** ความตระหนี่ การหวงแหนไม่ยอมยกให้

๑. อาวาสมัจฉริยะ ตระหนี่ที่อยู่
๒. กุลมัจฉริยะ ตระหนี่สกุล
๓. ลาภมัจฉริยะ ตระหนี่ลาภ
๔. วัณณมัจฉริยะ ตระหนี่วรรณะ
๕. ธัมมมัจฉริยะ ตระหนี่ธรรม

(ปี 58) ธรรมมัจฉริยะ ความตระหนี่ธรรม มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มีอธิบายว่า ความหวงธรรม หวงศิลปวิทยา ไม่ปรารถนาจะแสดงจะบอกแก่คนอื่น เกรงว่าเขาจะรู้เทียมตน ฯ

(ปี 45) กุลมัจฉริยะ ตระหนี่ตระกูล คืออย่างไร ? ครูสอนศิษย์ ปิดบังอำพรางความรู้ ไม่บอกให้สิ้นเชิง จัดเข้าในมัจฉริยะข้อไหน ?

ตอบ คือหวงแหนตระกูลไม่ยอมให้ตระกูลอื่นมาเกี่ยวดองด้วย ถ้าเป็นบรรพชิตก็หวงอุปัฏฐาก ไม่พอใจให้ไปบารุงภิกษุอื่น ฯ ธัมมมัจฉริยะ ฯ

➤ **สุทธาวาส ๕** ภูมิเป็นที่อยู่ของท่านผู้บริสุทธิ์ เป็นชื่อของพรหมโลกอันเป็นที่เกิดและที่อยู่ของพระอนาคามี

๑. อวิหา
๒. อตปปา
๓. สุทัสสา
๔. สุทัสสี
๕. อกนิฏฐา

(ปี 44) กรรมฝ่ายอกุศลจัดเป็นมารอะไรในมาร ๕ ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อว่ามีมาร ? สุทธาวาสมีกี่ชั้น ? อะไรบ้าง ? เป็นที่เกิดของใคร ?

ตอบ จัดเป็นอกิสังขารมาร ฯ ที่ได้ชื่อว่ามีมารเพราะทำให้เป็นผู้พรพล ฯ

มี ๕ ชั้น ฯ คือ ๑. อวิหา ๒. อตปปา ๓. สุทัสสา ๔. สุทัสสี ๕. อกนิฏฐา ฯ เป็นที่เกิดของพระอนาคามี ฯ

➤ **สังวร ๕** การสำรวมระวังปิดกั้นอกุศล

๑. สีสสังวร สำรวมด้วยศีล
๒. สติสังวร สำรวมด้วยสติ
๓. ญาณสังวร สำรวมด้วยญาณ
๔. ชันติสังวร สำรวมด้วยขันติ
๕. วิริยสังวร สำรวมด้วยความเพียร

(ปี 62) สังวรคืออะไร ? สติสังวร สำรวมด้วยสติ นั้น มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ คือ การสำรวมระวังปิดกั้นอกุศล ฯ มีอธิบายว่า สำรวมอินทรีย์มีจักขุเป็นต้น ระวังรักษามิให้อกุศลกรรมเข้าครอบงำ เมื่อเห็นรูปเป็นต้น ทั้งมีสติไม่พินเพื่อนหลงลืม ระลึกได้ก่อนแต่ทำ พุด คิด ไม่ให้ผิดทางกาย วาจา ใจ ไม่ประมาทหลงทำกรรมชั่ว ฯ

(ปี 43) การสำรวมระวังปิดกั้นอกุศลเรียกว่าอะไร ? มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? สติสังวร สำรวมด้วยสติ นั้น มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ เรียกว่า สังวร มี ๕ คือ ๑. สีสสังวร สำรวมด้วยศีล ๒. สติสังวร สำรวมด้วยสติ ๓. ญาณสังวร สำรวมด้วยญาณ ๔. ชันติสังวร สำรวมด้วยขันติ ๕. วิริยสังวร สำรวมด้วยความเพียร ฯ มีอธิบายว่า สำรวมอินทรีย์มีจักขุเป็นต้นระวังรักษามิให้อกุศลกรรมเข้าครอบงำ เมื่อเห็นรูปเป็นต้น ทั้งมีสติไม่พินเพื่อนหลงลืม ระลึกได้ก่อนแต่ทำ พุด คิด ไม่ให้ผิดทางกาย วาจา ใจ ไม่ประมาทหลงทำกรรมชั่ว ฯ

หมวด ๖

➤ **ธรรมคุณ ๖** คุณความดีของพระธรรม

๑. สุวากขาโต ภควตา ธมฺโม เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว
๒. สนฺทิฎฺฐิโก เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นผลด้วยตัวเอง
๓. อกาลิโก เป็นสิ่งที่ไม่ประกอบด้วยกาลเวลา
๔. เอยฺหิปสฺสิโก เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกับผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด
๕. โอบนยฺิโก เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว

๖. **ปัจจุตต์ เวทิตพโพ วิทยุญหิ** เป็นสิ่งทีผู้รู้ฟังรู้เฉพาะตน

(ปี 61, 56) ในธรรมคุณบทว่า "พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว" พระธรรมนั้น หมายถึงอะไร ?

ตอบ หมายถึง ปริยัติธรรม กับ ปฏิเวธธรรม (หรือโดยพิสดารได้แก่ สัทธรรม ๑๐ คือ โลกุตระธรรม ๙ กับ ปริยัติธรรม ๑) ๕

(ปี 54) บทนมัสการพระธรรมว่า สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมฺสุสฺสามิ ข้าพเจ้านมัสการพระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว ที่ว่า ตรัสดีแล้ว นั้นมีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายอย่างนี้คือ ดีทั้งในส่วนปริยัติและดีทั้งในส่วนปฏิเวธ ในส่วนปริยัติ ได้ชื่อว่าดี เพราะตรัสไม่วิปริต เพราะแสดงข้อปฏิบัติโดยลำดับกัน มีความไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ บริสุทธ์บริบูรณ์สิ้นเชิง ในส่วนปฏิเวธนั้นได้ชื่อว่าดี เพราะปฏิบัติทากับพระนิพพานย่อมสมควรแก่กันและกัน ๕

(ปี 49) พระธรรมคุณบทใด มีความหมายตรงกับคำว่า "ทำให้มาพิสูจนได้"? พระธรรมคุณบทนั้น มีอธิบายว่าอย่างไร ?

ตอบ บทว่า เหนิปีสสิโก ๕ มีอธิบายว่า พระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถที่จะให้พิสูจนได้ตลอดเวลาและสามารถนำไปประพฤติในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สุขได้ ๕

(ปี 47) พระธรรมคุณบทว่า สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว ที่ว่า ดีแล้ว นั้นมีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มีอธิบายอย่างนี้คือ ดีทั้งในส่วนปริยัติและดีทั้งในส่วนปฏิเวธ ในส่วนปริยัติ ได้ชื่อว่าดี เพราะตรัสไม่วิปริต เพราะแสดงข้อปฏิบัติโดยลำดับกัน มีความไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด มีทั้งอรรถทั้งพยัญชนะบริสุทธ์บริบูรณ์สิ้นเชิง และเพราะประกาศพรหมจรรย์อย่างนั้น ส่วนในปฏิเวธนั้น ได้ชื่อว่าดี เพราะปฏิบัติทากับพระนิพพานย่อมสมควรแก่กันและกัน ๕

(ปี 43) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ก. ภควา ข. โอปนยิโก

ตอบ ก. ภควา คือพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเป็นผู้มีโชค คือจะทรงทำการใดก็ลุล่วงตลอดทุกประการ อีกอย่างหนึ่งเป็นผู้จำแนกแจกธรรม

ข. โอปนยิโก คือพระธรรมมีคุณควรน้อมเข้ามาในใจของตนหรือควรน้อมใจเข้าไปหาพระธรรมนั้นด้วยการปฏิบัติให้เกิดมีขึ้นในใจ

➤ **จริต ๖** อุปนีสัยส่นตัวของมนุษย์

๑. **ราคจริต** ผู้มีราคะเป็นปกติ

๔. **วิตกจริต** ผู้มีวิตกเป็นปกติ

๒. **โทสจริต** ผู้มีโทสะเป็นปกติ

๕. **สัทธาจริต** ผู้มีศรัทธาเป็นปกติ

๓. **โมหจริต** ผู้มีโมหะเป็นปกติ

๖. **พุทธิจริต** ผู้มีความรู้เป็นปกติ

(ปี 63) คนมีปกติรักสวयरักงาม จัดเป็นจริตอะไร ? จะพึงแก้ได้ด้วยการศึกษากรรมฐานข้อใดได้บ้าง ?

ตอบ จัดเป็นราคจริต ๕ จะพึงแก้ได้ด้วยการศึกษากายคตาสติ หรือ อสุภกรรมฐาน ๕

(ปี 59) จริต คืออะไร ? คนมีปกติเชื่อง่ายเป็นจริตอะไร ?

ตอบ คือ พันเฬอธยาศัยของบุคคลที่แสดงออกมาตามปกติเป็นประจำ ๕ เป็นสัทธาจริต ๕

(ปี 53) จริต ๖ ได้แก่อะไรบ้าง ? คนมีจริตมักนึกพล่านจะพึงแก้ด้วยกัมมัญฐานอะไร ?

ตอบ ได้แก่ ๑. ราคจริต ๒. โทสจริต ๓. โมหจริต ๔. วิตกจริต ๕. สัทธาจริต ๖. พุทธิจริต ๕

พึงแก้ด้วยวิธีเพ่งกสิณ หรือเจริญอานาปานัสสติกัมมัญฐาน ๕

(ปี 46) บุคคลผู้มีปกติต่อไปนี้ จัดเข้าในจริตอะไร ? จะพึงแก้ด้วยธรรมข้อใด ? ก. ผู้มีปกติรักสวयरักงาม ข. ผู้มีปกตินึกพล่าน

ตอบ ก. จัดเข้าในราคจริต ๕ จะพึงแก้ด้วยเจริญกายคตาสติ หรืออสุภกัมมัญฐาน ๕

ข. จัดเข้าในวิตกจริต ๕ จะพึงแก้ด้วยเพ่งกสิณ หรือเจริญอานาปานสติ ๕

(ปี 44) ปาฏิหาริยคืออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงยกย่องปาฏิหาริยอะไรว่าเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าปาฏิหาริยอื่น ?

พุทธจริยา และพุทธิจิต ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ คือ การกระทำที่ให้งงเกิดผลเป็นอัครจริย ๙ ทรงยกย่องอนุศาสน์ปฎิหาริย์ว่าเป็นอัครจริยยิ่งกว่าปฎิหาริย์อื่น ๙

พุทธจริยา คือพระจริยาของพระพุทธเจ้า พุทธิจิต คือผู้มีความรู้เป็นปกติ ๙

➤ สวรรค์ ๖ ชั้น ภูมิอันเป็นที่อยู่ของเทวดา

(ปี 52) สวรรค์มีกี่ชั้น อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๖ ชั้นได้แก่ ๑. ชั้นจามุมหาราชิกา ๒. ชั้นดาวดึงส์ ๓. ชั้นยามา ๔. ชั้นดุสิต ๕. ชั้นนิมมานรดี ๖. ชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ๙

➤ ปิยรูปสาตรูป สภาวะที่รักที่ชื่นใจ ด้วยเพ่งอิฐฐารมณเป็นที่ตั้ง

มีทั้งหมด ๑๐ หมวด หมวดละ ๖ คือ อายตนะภายใน ๖, อายตนะภายนอก ๖, วิญญาณ ๖, สัมผัส ๖, เวทนา ๖, สัญญา ๖, ตัณหา ๖, วิตก ๖, วิจารณ์ ๖

(ปี 47) อายตนะภายใน อายตนะภายนอกเป็นต้น ได้ชื่อว่า ปิยรูป สาตรูป เพราะเหตุไร? โดยตรงเป็นที่เกิดเป็นที่ดับแห่งกิเลสอะไร?

ตอบ เพราะเป็นสภาวะที่รักที่ชื่นใจ ด้วยเพ่งอิฐฐารมณเป็นที่ตั้ง ๙ เป็นที่เกิด เป็นที่ดับแห่งตัณหา ๙

➤ อภิธาน ๖ ฐานะอันมีโทษหนัก

๑. มาตุฆาต ฆ่ามารดา
๒. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา
๓. อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์
๔. โลหิตุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนพระโลหิตห้อ
๕. สังฆเภท ทำลายสงฆ์ให้แตกกัน
๖. อัญญัสตฤทเทส นับถือศาสดาอื่น

(ปี 44) อัญญัสตฤทเทสคืออะไร? หมายถึงผู้ประพฤติเช่นไร? อัญญัสตฤทเทสต่างจากสังฆเภทอย่างไร?

ตอบ คือถือศาสดาอื่น หมายถึงภิกษุผู้ไปเข้ารับศีลเถรวาท คือหันเหไปนับถือศาสนาอื่นทั้งที่ยังถือเพศบรรพชิตอยู่ ต้องห้ามมิให้อุปสมบทอีก ๙ ต่างกัน คืออัญญัสตฤทเทสนั้น ละทิ้งศาสนาเดิมของตน เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น แต่ไม่ทำลายพวกเดิมของตน ส่วนสังฆเภทนั้น ยังอยู่ในศาสนาเดิมของตน แต่ทำลายพวกตนเองให้แตกแยกเป็นพรรคเป็นพวก ๙

หมวด ๗

➤ วิสุทธิ ๗ ปัจจัยส่งต่อกันขึ้นไปเพื่อบรรลुพระนิพพาน

๑. สิววิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งศีล
๒. จิตตวิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งจิต
๓. ทิฏฐวิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งทิฏฐิ
๔. กังขาวิตรณวิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งญาณ เป็นเครื่องข้ามพ้นความสงสัย
๕. มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งญาณเป็นเครื่องเห็นทางหรือมิใช่ทาง
๖. ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งญาณเป็นเครื่องเห็นทางปฏิบัติ
๗. ญาณทัสสนวิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งญาณทัสสนะ

(ปี 55) สมาริระดับไหนจึงจัดเป็นจิตตวิสุทธิ ความหมจดจ่ดแห่งจิต?

ตอบ สมาริทั้งที่เป็นอุปจาระทั้งที่เป็นอัปปนา โดยที่สุตขณิกสมาริ คือสมาริชั่วขณะพอเป็นรากฐานแห่งวิปัสสนา จัดเป็นจิตตวิสุทธิ ๙

(ปี 43) ทำไมท่านจึงเปรียบวิสุทธิ ๗ เหมือนรถ ๗ ผลัด ? อะไรจัดเป็นปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ?

ตอบ เพราะวิสุทธิ ๗ นี้ เป็นปัจจัยส่งต่อกันขึ้นไปเพื่อบรรลुพระนิพพาน ท่านจึงเปรียบเหมือนรถ ๗ ผลัดต่างส่งต่อซึ่งคนผู้ไปให้ถึงสถานที่ปรารถนา ฯ วิปัสสนาญาณ ๙ จัดเป็นปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ฯ

➤ **อนุสัย ๗** กิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน มักไม่ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์มายั่วจึงปรากฏขึ้น

๑. **กามราคะ** ความกำหนัดในกาม
๒. **ปฏิฆะ** ความขัดเคืองใจ
๓. **ทิฏฐิ** ความเห็นผิด
๔. **วิจิกิจฉา** ความลังเล
๕. **มานะ** ความถือตัว
๖. **ภวราคะ** ความกำหนัดในภพ
๗. **อวิชชา** ความไม่รู้จริง

➤ **สังโยชน์ ๑๐** กิเลสอันผูกใจสัตว์ไว้

โอรัมภาคิยสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ได้แก่

๑. **สักกายทิฏฐิ** ความเห็นว่าเป็นตัวของตน
๒. **วิจิกิจฉา** ความลังเลสงสัย
๓. **สีลัพพตปรามาส** ความยึดมั่นในศีลพรต
๔. **กามราคะ** ความพอใจรักใคร่ในกามคุณ
๕. **ปฏิฆะ** ความขัดเคืองใจ

อุทัมภาคิยสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องสูง ๕ ได้แก่

๖. **รูปราคะ** ความติดใจอยู่ในรูปธรรมอันประณีต
๗. **อรูปราคะ** ความติดใจในอรูปรธรรม
๘. **มานะ** ความถือตัว
๙. **อุทัจจะ** ความฟุ้งซ่าน
๑๐. **อวิชชา** ความไม่รู้จริง

(ปี 63, 56) อนุสัย หมายถึงกิเลสประเภทใด? ได้ชื่อเช่นนั้นเพราะเหตุไร?

ตอบ หมายถึง กิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน ฯ เพราะกิเลสชนิดนี้ บางทีไม่ปรากฏ แต่เมื่อมีอารมณ์มายั่ว ย่อมเกิดขึ้นในทันใด ฯ

(ปี 61, 52) สังโยชน์ คืออะไร ? พระโสดาบันละสังโยชน์อะไรได้ขาดบ้าง ?

ตอบ คือ กิเลสอันผูกใจสัตว์ไว้ ฯ ละสังโยชน์ ๓ เบื้องต้นได้ขาด คือ ๑. สักกายทิฏฐิ ๒. วิจิกิจฉา ๓. สีลัพพตปรามาส ฯ

(ปี 59, 48) กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัย และได้ชื่อว่าสังโยชน์ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัย เพราะเป็นกิเลสอย่างละเอียด นอนเนื่องอยู่ในสันดานของสัตว์ มักไม่ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์มายั่วจึงปรากฏขึ้น

กิเลสที่ได้ชื่อว่าโยชน์ เพราะเป็นกิเลสที่ผูกใจสัตว์ไว้กับภพไม่ให้หลุดพ้นไปได้ ฯ

(ปี 44) อะไรเรียกว่า อนุสัย ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อเช่นนั้น ?

การจ้องตาต่อตากับหญิงสาวแล้วชื่นใจ จัดเป็นเมถุนสังโยคได้หรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน เรียกว่าอนุสัย เพราะกิเลสทั้ง ๗ อย่างล้วนเป็นกิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน บางที่ไม่แสดงอาการที่แท้จริงออกมาให้ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์ภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่งมาช่วยยวน ก็แสดงออกมาให้ปรากฏและทำจิตให้ขุ่นมัว เมื่อไม่มีอารมณ์มาช่วยยวน ก็นอนสงบนิ่งอยู่ประหนึ่งว่าเป็นผู้ไม่มีกิเลส เป็นอยู่เช่นนี้ จึงได้ชื่อว่าอนุสัย ๙
ได้ เพราะอาการเช่นนั้นจึงอาศัยคาม ๙

(ปี 43) บารมีคืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? สังโยชน์อะไรเรียกว่า โอรัมภาคียสังโยชน์ ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือคุณสมบัติหรือปฏิบัติทาอันยอดเยี่ยม

มี ๑๐ อย่าง คือ ทาน ๑ ศีล ๑ เนกขัมมะ ๑ ปัญญา ๑ วิริยะ ๑ ขันติ ๑ สัจจะ ๑ อธิษฐาน ๑ เมตตา ๑ อุเบกขา ๑ ๙

สังโยชน์เบื้องต้นคืออย่างหยาบ เรียกว่า โอรัมภาคียสังโยชน์ มี ๕ อย่างคือ สักกายทิฏฐิ ๑ วิจิกิจฉา ๑ สีลัพพตปรามาส ๑
กามราคะ ๑ ปฏิฆะ ๑ ๙

➤ **วิญญานฐิติ ๗** ภูมิเป็นที่ตั้งแห่งวิญญาน

๑. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกมนุษย์ พวกเทพบางหมู่ พวกวินิปาติกะ(เปรต)บางหมู่
๒. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพผู้อยู่ในจำพวกพรหม ผู้เกิดในภูมิปฐมฌาน
๓. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกเทพอาภัสสระ
๔. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพสุภิกินหะ
๕. สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากาศานัญจายตนะ
๖. สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นวิญญานัญจายตนะ
๗. สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากาศัญญายตนะ

➤ **สัตตาวาส ๙** ภพเป็นที่อยู่แห่งสัตว์

๑. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกมนุษย์ พวกเทพดาบางหมู่ พวกวินิปาติกะ(เปรต)บางหมู่
๒. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายต่างกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพผู้อยู่ในจำพวกพรหม ผู้เกิดในภูมิปฐมฌาน
๓. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกเทพอาภัสสระ
๔. สัตว์เหล่าหนึ่ง มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พวกเทพสุภิกินหะ
๕. สัตว์เหล่าหนึ่ง ไม่มีสัญญา ไม่เสวยเวทนา เช่น พวกเทพผู้เป็นอสัญญีสัตว์
๖. สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากาศานัญจายตนะ
๗. สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นวิญญานัญจายตนะ
๘. สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นอากาศัญญายตนะ
๙. สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึงชั้นเนวสัญญานาสัญญายตนะ

(ปี 61) วิญญานฐิติต่างจากสัตตาวาสอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันอย่างไร ภูมิเป็นที่ตั้งแห่งวิญญาน เรียกว่า วิญญานฐิติ ๗ ภูมิเป็นที่อยู่แห่งสัตว์ เรียกว่า สัตตาวาส ๙

(ปี 45) วิญญานฐิติต่างจากสัตตาวาสอย่างไร ? สัญญาเวทิตนโรหกับนิโรธสมาบัติต่างกันหรือเหมือนกัน ?

ตอบ ต่างกันอย่างไร ภูมิเป็นที่ตั้งแห่งวิญญานเรียกว่า วิญญานฐิติ ๗ ภูมิเป็นที่อยู่แห่งสัตว์ เรียกว่า สัตตาวาส ๙

ต่างกันโดยพยัญชนะ โดยอรรถเป็นอย่างเดียวกัน คือท่านผู้เข้าถึงสมาบัติชนิดนี้แล้วย่อมไม่มีสัญญาและเวทนา ๙

- **เมถุนสังโยค ๗** กิริยาอาการที่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องเมถุนอยู่ ถือเป็นกิริยาอาการที่เป็นมลทินของบรรพชิต
๑. ยินดีการลบล้าง ขัดสีให้อาบน้ำ และการนวดของมาตุคาม ปลื้มใจด้วยการบำเรอนั้น
 ๒. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังกระซิกกระซี้ เล่นหัว สัพยอกกับมาตุคาม ปลื้มใจด้วยการสรวลเส่นนั้น
 ๓. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังเพ่งดู จ้องดูตากับมาตุคาม ปลื้มใจด้วยการเพ่งดูนั้น
 ๔. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังชอบฟังเสียงมาตุคามหัวเราะ พุดจาขบร้อ ร้องไห้ ขำนอกฝา นอกกำแพง แล้วปลื้มใจ
 ๕. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังชอบตามนิกถืออดีตที่ได้เคยหัวเราะพุดเล่นกับมาตุคาม แล้วปลื้มใจ
 ๖. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ชอบดูคฤหบดี หรือบุตรคฤหบดีผู้มโหฬารพร้อมด้วยกามคุณ ๕ บำเรอตนอยู่ แล้วปลื้มใจ
 ๗. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ประพฤติพรหมจรรย์ ตั้งปรารถนาเพื่อจะได้เป็นเทพเจ้าหรือเทพองค์ใดองค์หนึ่ง แล้วปลื้มใจ

(ปี 44) อะไรเรียกว่า อนุสัย ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อเช่นนั้น ?

การจ้องตาต่อตากับหญิงสาวแล้วชื่นใจ จัดเป็นเมถุนสังโยคได้หรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน เรียกว่าอนุสัย เพราะกิเลสทั้ง ๗ อย่างล้วนเป็นกิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน บางที่ไม่แสดงอาการที่แท้จริงออกมาให้ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์ภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่งมาช่วยยวน ก็แสดงออกมาให้ปรากฏและทำจิตให้ขุ่นมัว เมื่อไม่มีอารมณ์มาช่วยยวน ก็นอนสงบนิ่งอยู่ประหนึ่งว่าเป็นผู้ไม่มีกิเลส เป็นอยู่เช่นนี้ จึงได้ชื่อว่าเป็นอนุสัย ฯ

ได้ เพราะอาการเช่นนั้นอิงอาศัยกาม ฯ

หมวด ๘

- **สมาบัติ ๘** ธรรมที่ควรเข้าถึง

๑. ปฐมฌาน	๕. อากาสนัญญาตนะ
๒. ทุตติยฌาน	๖. วิญญาณัญญาตนะ
๓. ตติยฌาน	๗. อากิญจัญญาตนะ
๔. จตุตถฌาน	๘. เนวสัญญานาสัญญาตนะ

(ปี 61) คุรุกรรม คืออะไร ? ในฝ่ายอกุศลและฝ่ายกุศลได้แก่อะไร ?

ตอบ คือ กรรมหนัก ฯ คุรุกรรมในฝ่ายอกุศล ได้แก่ อนันตริยกรรม ๕ คุรุกรรมในฝ่ายกุศล ได้แก่ สมาบัติ ๘ ประการ ฯ

(ปี 54) คุรุกรรม คืออะไร ? อนันตริยกรรมกับสมาบัติ ๘ เป็นคุรุกรรมฝ่ายกุศล หรืออกุศล ?

ตอบ คือ กรรมหนัก ฯ อนันตริยกรรม เป็นคุรุกรรมฝ่ายอกุศล สมาบัติ ๘ เป็นคุรุกรรมฝ่ายกุศล ฯ

(ปี 45) วิญญาณฐิติต่างจากสัตตาวาสอย่างไร ? สัญญาเวทิตนโรธกับนิโรธสมาบัติต่างกันหรือเหมือนกัน ?

ตอบ ต่างกันดังนี้ ภูมิเป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณเรียกว่า วิญญาณฐิติ ภูมิเป็นที่อยู่แห่งสัตว์ เรียกว่า สัตตาวาส ฯ ต่างกันโดยพยัญชนะ โดยอรรถเป็นอย่างเดียวกัน คือท่านผู้เข้าถึงสมาบัติชนิดนี้แล้วย่อมไม่มีสัญญาและเวทนา ฯ

หมวด ๙

- **พุทธคุณ ๙** คุณความดีของพระพุทธเจ้า

๑. อรหฺ เป็นพระอรหันต์ (มีความหมายหลายประการ ๑.เป็นผู้เว้นไกลจากกิเลสและบาปธรรม ๒.เป็นผู้หักงำแห่งสังสารจักร ๓.เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา ๔.เป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือของเขา ๕.เป็นผู้ไม่มีข้อลับ ไม่ได้ทำความเสียหายอันจะพึงซ่อนเพื่อมิให้คนอื่นรู้)

๒. **สมุมาสมพุทโธ** เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง
๓. **วิชชาจรณสมปนฺโน** เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ (**วิชา ๓ และจรณะ ๑๕**)
๔. **สุคโต** เป็นผู้เสด็จไปได้แล้ว
๕. **โลกวิทู** เป็นผู้รู้แจ้งโลก
๖. **อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ** เป็นผู้ฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า
๗. **สตฺถา เทวมนุสฺसानิ** เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
๘. **พุทฺโธ** เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
๙. **ภควา** ๑.เป็นผู้มีโชค ๒.เป็นผู้จำแนกกรรม

(จี 62, 44) พระพุทธคุณ บทว่า อรหํ แปลว่าอย่างไรได้บ้าง ?

ตอบ แปลว่า เป็นผู้เว้นไกลจากกิเลสและบาปกรรม
เป็นผู้หักก้ำแห่งสังสารจักร
เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา
เป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือของเขา
เป็นผู้ไม่มีข้อลับ ไม่ได้ทำความเสียหายอันจะพึงช้อนเพื่อมิให้คนอื่นรู้ ฯ

(จี 60, 45) พระพุทธคุณ บทว่า อรหํ ที่แปลว่า เป็นผู้หักก้ำแห่งสังสารจักรนั้น ก้ำแห่งสังสารจักร ได้แก่อะไร ?

ตอบ ได้แก่ อวิชา ตัณหา อุปาทาน และกรรม ฯ

(จี 59) พระพุทธคุณบทว่า อรหํ เป็นพระอรหันต์ มีความหมายอย่างไรบ้าง ? เลือกตอบมา ๒ อย่าง

ตอบ มีความหมายได้ ๔ อย่าง ฯ คือ

๑. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ไกลจากกิเลสและบาปกรรม กล่าวคือ เป็นผู้บริสุทธิ์
๒. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้หักก้ำแห่งสังสารจักร คือ อวิชา ตัณหา อุปาทาน กรรม ได้
๓. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา หรือเป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือ
๔. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ไม่มีความลับ คือมิได้ทำความเสียหายอันใดที่จะพึงช้อนเร้น ฯ

(จี 56) พุทธคุณ ๒ ก็มี พุทธคุณ ๓ ก็มี พุทธคุณ ๙ ก็มี จงแจกแจงแต่ละอย่างว่ามีอะไรบ้าง?

ตอบ พุทธคุณ ๒ คือ อตฺตสมฺมตฺติ และ ปฺรหิตปฺปฏิบัตฺติ

พุทฺธคุณ ๓ คือ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ

พุทฺธคุณ ๙ คือ อรหํ, สมุมาสมพุทฺโธ, วิชชาจรณสมปนฺโน, สุคโต, โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ, สตฺถา เทวมนุสฺसानิ, พุทฺโธ, ภควา ฯ

(จี 54) พระพุทธคุณว่า อรหํ ใช้เป็นคุณบทของพระสาวกได้ด้วยหรือไม่? ถ้าได้ จะมีคำอะไรมาประกอบพร้อมด้วย เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าเป็นคุณบทของพระศาสดาหรือของพระสาวก?

ตอบ ได้ ฯ สำหรับพระศาสดา ใช้ว่า อรหํ สมุมาสมพุทฺโธ แปลว่า พระอรหันต์

ผู้ตรัสรู้ชอบเอง สำหรับพระสาวกใช้ว่า อรหํ ชีณาสโว แปลว่า พระอรหันต์ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว ฯ

(จี 53) พระพุทธคุณ ๙ บท คืออะไรบ้าง? บทไหนจัดเป็นอตฺตสมฺมตฺติและปฺรหิตปฺปฏิบัตฺติ ?

ตอบ คือ อรหํ, สมุมาสมพุทฺโธ, วิชชาจรณสมปนฺโน, สุคโต, โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ, สตฺถา เทวมนุสฺसानิ, พุทฺโธ, ภควา ฯ ๕ บท

เบื้องต้นเป็นอตฺตสมฺมตฺติ ๔ บทเบื้องต้นปลายเป็นปฺรหิตปฺปฏิบัตฺติ ฯ

(จี 52) พระพุทธคุณบทหนึ่งว่า เป็นผู้หักก้ำแห่งสังสารจักร ถามว่าก้ำได้แก่อะไร สังสารจักรได้แก่อะไร?

ตอบ กำ ด้แก่ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน กรรม

สังสารจักร ด้แก่ กิเลส กรรม วิบาก ๙

(หมายเหตุ " กิเลส กรรม วิบาก " เรียกว่า วิภวัญญะ ๓)

(ปี 48) พระพุทธคุณบพว่า "อนุตฺโตร ปุริสทมมฺสารถิ เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึกได้ไม่มีไครยิ่งกว่า"

ค้ำว่า "บุรุษที่ควรฝึกได้" นั้น หมายถึงบุคคลเช่นไร ?

ตอบ หมายถึงบุคคลผู้มีอุปนิสัยที่อาจฝึกให้ด้ได้และตั้งใจจะเข้าใจพระธรรมเทศนา แม้ฟังด้วยตั้งใจจะจับข้อบกพร่องขึ้นยกโทษเช่นเดียวรียกก็ตาม ๙

(ปี 45) พระพุทธคุณต่อไปนี้มีค้ำเปลวว่าอย่างไร ? ก. สุกโต ข. อนุตฺโตร ปุริสทมมฺสารถิ

ตอบ ก. เป็นผู้เสด็จไปด้แล้ว ๙ ข. เป็นสารถีแห่งบุรุษฝึกได้ ไม่มีบุรุษอื่นยิ่งไปกว่า ๙

(ปี 44) พระพุทธคุณ บพว่า อรหิ์ เปลวว่าอย่างไรด้บ้าง ? พระสงฆ์ด้้อย่างไร จึงจัดว่าเป็นนาบุญของโลก ?

ตอบ เปลวว่า เป็นผู้เว้นไกลจากกิเลสและบาปกรรม

เป็นผู้ห้กกำแห่งสังสารจักร

เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา

เป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือของเขา

เป็นผู้ไม่มีข้อล้บ ไม่ได้ทำควมเสียหายอันจะฟังช้อนเพื่อมิให้คนอื่นรู้ ๙

พระสงฆ์เป็นผู้บริสุทธิ์ ทักขินาที่บริจาคแก่ท่าน ย่อมมีมลาณิสสัจ จุณาที่มีดินดีและไคดี พืชที่หว่านที่ปลูกลงย่อมผลิตผลไพบูลย์ จึงชื้อว่านาบุญของโลก ๙

(ปี 43) จึงให้ควมหมายของค้ำต่อไปนี้ ก. ภควา ข. โอปนยิโก

ตอบ ก. ภควา คือพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเป็นผู้มีโชค คือจะทรงทำกรใด ก็ลุล่วงปลอดภัยทุกประการ อีกอย่างหนึ่งเป็นผู้จำแนกแจกรรม

ข. โอปนยิโก คือพระธรรมมีคุณควรน้อมเข้ามาในใจของตนหรือควรน้อมใจเข้าไปหาพระธรรมนั้นด้ด้วยการปฏิบัติให้เกิดมีขึ้นในใจ

➤ **สังฆคุณ ๙** คุณความดีของพระสงฆ์ผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า

๑. สุปฏิปนโน เป็นผู้ปฏิบัติด้แล้ว

๖. ปาหุเนยโย เป็นผู้ควรของต้อนรับ

๒. อุษุฏิปนโน เป็นผู้ปฏิบัติตรงด้แล้ว

๗. ทกฺขิณเยโย เป็นผู้ควรของทำบุญ

๓. ญายปฏิปนโน เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม

๘. อญชลิกรณิโย เป็นผู้ควรทำอัญชลี (ประณมมือไหว้)

๔. สามิจิปฏิปนโน เป็นผู้ปฏิบัติสมควร

๙. อนุตฺตรํ ปุณฺณุกฺเขตฺตํ โลกสฺส เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า

๕. อากุเนยโย เป็นผู้ควรของค้ำับ

(ปี 63) พระสงฆ์ปฏิบัติด้้อย่างไร จึงได้ชื้อว่า อุษุฏิปนโน เป็นผู้ปฏิบัติตรง ?

ตอบ คือ ไม่ปฏิบัติลวงโลก ไม่มีมายาสาไทย ประพฤติตรงๆ ต่อพระศาสดาและเพื่อนสาวกด้ด้วยกัน ไม่อำพรางควมในใจ ไม่มีแ่งมึงอน ๙

(ปี 62) ค้ำว่า พระสงฆ์ในบพสังฆคุณนั้น ท่านประสงค้บุคคลเช่นไร ? จึงจำแนกมาดู

ตอบ ท่านประสงค้พระอริยบุคคล ๔ คู่ ๘ บุคคล ซึ่งล้วนแต่ท่านผู้ที่ตั้งอยู่ในมรรคผลทั้งสิ้น

คือ พระโสดาปัตติมรรค พระโสดาปัตติผล คู่ ๑ พระสกทาคามีมรรค พระสกทาคามีผล คู่ ๑

พระอนาคามีมรรค พระอนาคามีผล คู่ ๑ พระอรหัตมรรค พระอรหัตผล คู่ ๑ ๙

(ปี 61) ค้ำว่า "อุษุฏิปนโน เป็นผู้ปฏิบัติตรง" คือปฏิบัติเช่นไร ?

ตอบ คือ ไม่ปฏิบัติลวงโลก ไม่มีมายาสาไทย ประพฤติตรงต่อพระศาสดา และเพื่อนสาวกด้ด้วยกัน ไม่อำพรางควมในใจ ๙

(ปี 60, 46) พระสงฆ์ ในบทสังฆคุณ ๙ ท่านหมายถึงพระสงฆ์เช่นไร? คำว่า "อุชุปฏิปนุโน เป็นผู้ปฏิบัติตรง"คือปฏิบัติเช่นไร?

ตอบ หมายถึง พระสาวกผู้ได้บรรลุธรรมวิเศษตั้งแต่โสดาปัตติมรรคเป็นต้น ฯ

คือไม่ปฏิบัติลวงโลก ไม่มีมายาสาไทย ประพฤติตรง ตรงต่อพระศาสดาและเพื่อนสาวกด้วยกัน ไม่อำพรางความในใจ ไม่มีแงงอน ฯ

(ปี 55) สังฆคุณ ๙ มีอะไรบ้าง จะย่นให้เหลือเพียง ๒ ได้อย่างไร?

- ตอบ มี
๑. สุปฏิปนุโน เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว	๖. ปาหุเนยโย เป็นผู้ควรของต้อนรับ
๒. อุชุปฏิปนุโน เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว	๗. ทกุขิณเญโย เป็นผู้ควรของทำบุญ
๓. ญายปฏิปนุโน เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม	๘. อณุชลิกรณียโย เป็นผู้ควรทำอัญชลี (ประณมมือไหว้)
๔. สามิจิปฏิปนุโน เป็นผู้ปฏิบัติสมควร	๙. อนุตตรํ ปุณฺณุกุเขตต์ โลกสุตฺต เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ฯ
๕. อาหุเนยโย เป็นผู้ควรของค้ำับ	

ข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ เป็นอัตตหิตคุณ คือคุณแก่ตนเอง

ข้อ ๕ ถึงข้อ ๙ เป็นปรหิตคุณ คือคุณแก่ผู้อื่น ฯ

(ปี 44) พระพุทธคุณ บทว่า อรหํ แปลว่าอย่างไรได้บ้าง ? พระสงฆ์คืออย่างไร จึงจัดว่าเป็นนาบุญของโลก ?

- ตอบ แปลว่า
- เป็นผู้เว้นไกลจากกิเลสและบาปกรรม
 - เป็นผู้หักงำแห่งสังสารจักร
 - เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา
 - เป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือของเขา
 - เป็นผู้ไม่มีข้อลับ ไม่ได้ทำความเสียหายอันจะพึงช้อนเพื่อมิให้คนอื่นรู้ ฯ

พระสงฆ์เป็นผู้บริสุทธิ์ ทักขินาที่บริจาคแก่ท่าน ย่อมมีผลานิสงส์จนาที่มีดินดีและไถดี พืชที่หว่านที่ปลูกลงย่อมผลิตผลไพบุลย์ จึงชื่อนานาบุญของโลก ฯ

- มานะ ๙ (ความถือตัว) ความสำคัญตัวว่าเป็นนั่นเป็นนี่
- ๑. เป็นผู้เลศกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลศกว่าเขา
 - ๒. เป็นผู้เลศกว่าเขา สำคัญตัวว่า เสมอเขา
 - ๓. เป็นผู้เลศกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลวกว่าเขา
 - ๔. เป็นผู้เสมอกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลศกว่าเขา
 - ๕. เป็นผู้เสมอกว่าเขา สำคัญตัวว่า เสมอเขา
 - ๖. เป็นผู้เสมอกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลวกว่าเขา
 - ๗. เป็นผู้เลวกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลศกว่าเขา
 - ๘. เป็นผู้เลวกว่าเขา สำคัญตัวว่า เสมอเขา
 - ๙. เป็นผู้เลวกว่าเขา สำคัญตัวว่า เลวกว่าเขา

(ปี 51) มานะ คืออะไร ? ว่าโดยย่อ ๓ อย่าง ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ความสำคัญตัวว่าเป็นนั่นเป็นนี่ ฯ ได้แก่ ๑. สำคัญตัวว่าเลศกว่าเขา ๒. สำคัญตัวว่าเสมอเขา ๓. สำคัญตัวว่าเลวกว่าเขา ฯ

➤ **มิจฉัตตะ ๑๐** ความเป็นสิ่งที่ผิด

๑. มิจฉาทิฏฐิ เห็นผิด	๖. มิจฉาวายามะ พยายามผิด
๒. มิจฉาสังกัปปะ คำผิด	๗. มิจฉาสติ ระลึกลับผิด
๓. มิจฉาวาจา วาจาผิด	๘. มิจฉาสมาธิ ตั้งจิตผิด
๔. มิจฉากัมมันตะ การงานผิด	๙. มิจฉาญาณะ รู้ผิด
๕. มิจฉาอาชีวะ เลี้ยงชีพผิด	๑๐. มิจฉาวิมุตติ พ้นผิด

(ปี 52) มิจฉัตตะคืออะไร มีอะไรบ้าง มิจฉาวายามะได้แก่พยายามผิดอย่างไร?

- ตอบ** ความเป็นสิ่งที่ผิด มี
๑. มิจฉาทิฏฐิ	๖. มิจฉาวายามะ
๒. มิจฉาสังกัปปะ	๗. มิจฉาสติ
๓. มิจฉาวาจา	๘. มิจฉาสมาธิ
๔. มิจฉากัมมันตะ	๙. มิจฉาญาณะ
๕. มิจฉาอาชีวะ	๑๐. มิจฉาวิมุตติ

มิจฉาวายามะ ได้แก่ พยายามในทางยังบาปกรรมให้เกิดขึ้นและให้เจริญ และในทางยังกุศลกรรมไม่ให้เกิดขึ้นและให้เสื่อมสิ้น ฯ

(ปี 43) จงอธิบายคำต่อไปนี้ ก. มิจฉาสมาธิ ข. สัมมาสมาธิ

ตอบ ก. มิจฉาสมาธิ คือการตั้งจิตไว้ผิด โดยนำสมาธิที่ได้ขึ้นไปใช้ในผิดทาง เช่น สะกดจิตในทางหาลาภให้แก่ตนเอง ในทางหาผลประโยชน์ ทำให้ผู้อื่นหลงงมงายในวิชาความรู้ ในทางให้ร้ายผู้อื่นและในทางนำให้หลง ฯ

ข. สัมมาสมาธิ คือการตั้งจิตไว้ชอบในองค์ฌาน ๔ หรือมีนัยตรงกันข้ามกับ มิจฉาสมาธิข้างต้น

➤ **บารมี ๑๐** ปฏิปทาอันยิ่งยวด หรือคุณธรรมที่ประเสริฐอย่างยิ่งยวด ได้แก่ ความดีที่บำเพ็ญอย่างพิเศษ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด ฯ

๑. ทานบารมี การให้	๖. ขันติบารมี ความอดทนอดกลั้น
๒. สีลบารมี การรักษาศีลให้เป็นปกติ	๗. สัจจบารมี ความตั้งใจจริง การทำจริง พูดจริงและความจริงใจ
๓. เนกขัมมบารมี การออกจากกาม	๘. อธิษฐานบารมี ความตั้งใจมั่น
๔. ปัญญาบารมี ความรอบรู้	๙. เมตตาบารมี ความรักใคร่ ความปรารถนาดี
๕. วิริยบารมี ความเพียร	๑๐. อุเบกขาบารมี ความวางเฉย

(ปี 62, 60, 49) บารมี คืออะไร ? อธิษฐานบารมี คือการทำอย่างไร ?

ตอบ ปฏิปทาอันยิ่งยวด หรือคุณธรรมที่ประเสริฐอย่างยิ่งยวด ได้แก่ ความดีที่บำเพ็ญอย่างพิเศษ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด ฯ คือความตั้งใจมั่นตัดสินใจเด็ดเดี่ยว วางจุดหมายแห่งการกระทำของตนไว้แน่นอนและดำเนินตามนั้นอย่างแน่วแน่ ฯ

(ปี 57) ผู้บริจาคทานระดับใดจัดเป็นทานบารมี ทานอุบารมี และทานปรมัตถบารมี?

ตอบ บริจาคพัสดุภายนอก จัดเป็นทานบารมี บริจาคอวัยวะ จัดเป็นทานอุบารมี บริจาคชีวิต จัดเป็นทานปรมัตถบารมี ฯ

(ปี 43) บารมีคืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? สังโยชนอะไรเรียกว่า โอรัมภาคิยสังโยชน ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือคุณสมบัติหรือปฏิปทาอันยวดยิ่ง มี ๑๐ อย่าง คือ ทาน ๑ สีล ๑ เนกขัมมะ ๑ ปัญญา ๑ วิริยะ ๑ ขันติ ๑ สัจจะ ๑ อธิษฐาน ๑ เมตตา ๑ อุเบกขา ๑ ฯ สังโยชนเบื้องต้นห้าคืออย่างหยาบเรียกว่า โอรัมภาคิยสังโยชน มี ๕ อย่างคือ สักกายทิฏฐิ ๑ วิจิกิจฉา ๑ สीलพัตปรามาส ๑ กามราคะ ๑ ปฏิฆะ ๑ ฯ

หมวด ๑๒

➤ ปฏิจจสมุปปาท หรือ ปัจจยการ ๑๒ ธรรมที่อิงอาศัยกันและกันเกิดขึ้น

๑. อวิชชา ความไม่รู้
๒. สังขาร สภาพที่ปรุงแต่ง ได้แก่ อภิสังขาร ๓
๓. วิญญาณ ปฏิสนธิวิญญาณ วิญญาณที่จะไปถือกำเนิดใหม่อย่างหนึ่ง หมายถึง วิญญาณ ๖
๔. นามรูป ได้แก่ การประกอบกันของนามรูปเป็นอัตภาพ
๕. สฬายตนะ ได้แก่ อายตนะ ๖
๖. ผัสสะ การสัมผัส การกระทบกันระหว่างอายตนะภายในอายตนะภายนอกและวิญญาณ
๗. เวทนา ความรู้สึก การเสวยอารมณ์ที่เกิดจากผัสสะ สุข ทุกข์ เฉยๆ
๘. ตัณหา ความทะยานอยาก
๙. อุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น
๑๐. ภพ ได้แก่ กรรมภพ(กรรมที่นำสัตว์ให้ไปอุบัติในภพต่างๆ อันได้แก่ อภิสังขาร ๓) และอุปตติภพ(สถานที่ที่สัตว์ไปเกิดและดำรงชีวิตอยู่ อันได้แก่ ภพ ๓)
- ๑๑.ชาติ การเกิด
- ๑๒.ชรา มรณะ ความเสื่อมสลาย

(ปี 51) สมุทัยวาร กับ นิโรธวาร ในปฏิจจสมุปปาท ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ สมุทัยวาร คือการแสดงความเกิดแห่งผล เพราะเกิดแห่งเหตุ

ส่วนนิโรธวาร คือการแสดงความดับแห่งผล เพราะดับแห่งเหตุ ฯ

หมวด ๑๓

➤ **อตุตงค์ ๑๓** (องค์คุณเป็นเครื่องฆ่าหรือกำจัดกิเลส) วัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง **พระพุทธเจ้าท่านทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมกน้อยสันโดษ**

หมวด ๑ จีวรปฏิสังยุตต์ อตุตงค์ที่เกี่ยวกับจีวร

๑. บังสกุลิกังคะ คือการใช้ผ้าบังสกุลเป็นวัตร
๒. เตจิวริกังคะ คือการใช้ผ้าไตรจีวรเป็นวัตร

หมวด ๒ ปิณฑปาตปฏิสังยุตต์ อตุตงค์ที่เกี่ยวกับบิณฑบาต

๓. ปิณฑปาติกังคะ คือการเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร
๔. สปปทานจาริกังคะ คือการเที่ยวบิณฑบาตไปตามลำดับบ้านเป็นวัตร
๕. เอกาสนิกังคะ คือการนั่งฉันอาสนะเดียวเป็นวัตร
๖. ปัตตปิณฑิกังคะ คือการฉันในบาตรเป็นวัตร
๗. ขลุปัจฉาภัตติกังคะ คือการไม่ฉันปัจฉาภตเป็นวัตร

หมวด ๓ เสนาสนปฏิสังยุตต์ อตุตงค์ที่เกี่ยวกับเสนาสนะ

๘. อรัญญิกังคะ คือการอยู่ป่าเป็นวัตร
๙. รุกขมุขิกังคะ คือการอยู่โคนต้นไม้เป็นวัตร
๑๐. อัปภิกาสิกังคะ คือการอยู่กลางแจ้งเป็นวัตร

๑๑. โสสานิกังคะ ถือกการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร

๑๒. ยถาสันถติกังคะ ถือกการอยู่เสนาสนะตามที่ได้เป็นวัตร

หมวด ๔ วิริยปฏิสังยุตต์ รุคคังคะที่เกี่ยวกับความเพียร

๑๓. เนสัชชีกังคะ ถือกการนั่งเป็นวัตร

(ปี 63) รุคคังคะ ท่านบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? ภิกษุผู้ถือบิณฑบาตเป็นวัตรอย่างเคร่ง ท่านให้ถือปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ อย่างเคร่ง เมื่อเลิกบิณฑบาต นั่งลงแล้ว แม้มีผู้มาใส่บาตรอีก ก็ไม่รับฯ

(ปี 56) รุคคังคะ คืออะไร? มีกี่หมวด? หมวดไหนว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ คือ วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง เป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ

มี ๔ หมวดฯ ดังนี้ หมวดที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องจีวร หมวดที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องบิณฑบาต หมวดที่ ๓ ว่าด้วยเรื่องเสนาสนะ หมวดที่ ๔ ว่าด้วยเรื่องความเพียรฯ

(ปี 53) รุคคังคะท่านบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? รุคคังคะที่ภิกษุถือได้มีกำหนดเฉพาะกาล คือข้อใด ? เพราะเหตุใด ?

ตอบ เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ ข้อ รุกขมุติกังคะ และ อัปภิกาสิกังคะฯ

รุคคังคะ ๒ ข้อนี้ภิกษุถือได้เฉพาะกาลนอกพรรษา เพราะในพรรษาภิกษุต้องถือเสนาสนะเป็นที่อยู่อาศัยประจำ ตามพระวินัยนิยมฯ

(ปี 52) รุคคังคะได้แก่อะไร การสมาทานรุคคังคะด้วยการฉันมือเดียวเป็นวัตรที่เรียกกันทั่วไปว่า “ฉันเอกา” จัดเข้าในรุคคังคะข้อไหน? ตอบ ได้แก่ วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง เป็นอุบายขัดเกลากิเลสและเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ จัดเข้าในข้อ เอกาสิกังคะ คือถือนั่งฉัน ณ อาสนะเดียวเป็นวัตรฯ

(ปี 51) รุคคังคะ คืออะไร ? ข้อใดของปัจจัย ๔ ไม่มีในรุคคังคะ ?

ตอบ คือ วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง บัญญัติขึ้นด้วยหมายจะให้เป็นอุบาย ขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ ข้อ ยารักษาโรคฯ

(ปี 49) รุคคังคะ ท่านบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? อารัญญิกังคะรุคคังคะ คือการถือปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ คือ การถืออยู่ป่าเป็นวัตร หมายถึงการพักอาศัยปฏิบัติธรรมอยู่ในป่า หรือ บริเวณป่าและจะต้องห่างจากบ้านคนอย่างน้อย ๒๕ เส้น หรือ ๕๐๐ ชั่ววันฯ

(ปี 48) คำว่า “วัตร” ในรุคคังคะ หมายความว่าอะไร ? ผู้ถือรุคคังคะข้อเตจวิริกังคะอย่างเคร่ง มีวิธีปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ หมายถึงข้อปฏิบัติพิเศษอย่างหนึ่ง ตามแต่ใครจะสมัครถือ บัญญัติขึ้นด้วยหมายจะให้เป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ มีวิธีปฏิบัติอย่างนี้ ใช้เฉพาะไตรจีวรของตนเท่านั้น แม้จะซักหรือจะย้อมอันตรายสก ย่อมไม่ใช้ชุดตรวจค้น และใช้สังฆาภิรมณ์ฯ

(ปี 47) อตตกิลมถานุโยค กับ การบำเพ็ญรุคคังคะ ต่างกันอย่างไร ? เตจวิริกังคะรุคคังคะ หมายความว่าอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันอย่างไร อตตกิลมถานุโยค การทรมานตนให้ลำบากเพื่อให้บาปกรรมหมดไป เพราะการทรมานนั้น หรือเพื่อบูชาพระเจ้า ซึ่งเมื่อทราบแล้วจะทรงโปรดให้ประสบผลที่น่าปรารถนา ส่วนการบำเพ็ญรุคคังคะ บัญญัติขึ้นเพื่อจะให้เป็นอุบายขัดเกลากิเลสและเป็นไปเพื่อความมักน้อยสันโดษฯ

เตจวิริกังคะรุคคังคะ หมายถึง รุคคังคะของภิกษุผู้ถือเตจวิริกังคะ ย่อมไม่ใช้จีวรผืนที่ ๔ นุ่งห่มเฉพาะไตรจีวรอันเป็นผ้าอธิษฐานฯ

(ปี 46) บังสุกุลิกังคะ องค์แห่งผู้ถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร คืออย่างไร ? รุคคังคะข้อใด ที่ภิกษุสมาทานสำเร็จด้วยอิริยาบถ ๓ คือ ยืน เดิน นั่ง ?

ตอบ คือไม่รับจีวรจากทาก เที้ยวแสวงหาและใช้เฉพาะแต่ผ้าบังสุกุลมาเย็บย้อมทำจีวรใช้เองฯ

คือ เนสัชชีกังคะ องค์แห่งภิกษุผู้ถือการนั่งเป็นวัตร ถือกเฉพาะอิริยาบถ ๓ คือ ยืน เดิน และนั่งเท่านั้นฯ

(ปี 45) ในรุคคังคะ ๑๓ นั้น รุคคังคะที่ถือได้เฉพาะกาลมีอะไรบ้าง ? การถือรุคคังคะ ย่อมสำเร็จด้วยอาการอย่างไร ?

ตอบ ๑. รุกขมูลิกังคะ ถืออยู่โคนไม้เป็นวัตร ๒. อัฟโลกาสิกังคะ ถืออยู่ในที่แจ้งๆ เป็นวัตร ฯ

สำเร็จด้วยการสมาทาน คือด้วยอธิษฐานใจหรือแม้ด้วยเปล่งวาจา ฯ

(ปี 43) อุดงค์ ๑๓ ท่านกล่าวว่า เป็นวัตรจริยาพิเศษอย่างหนึ่งไม่ใช่ศีลนั้น คืออย่างไร ? อุดงค์นั้น ท่านบัญญัติไว้เพื่ออะไร ?

ตอบ คือการสมาทานหรือข้อที่ถือปฏิบัติจำเพาะผู้สมัครใจจะพึงสมาทานประพจน์ไม่มีโทษ มีแต่ให้คุณแก่ผู้ถือปฏิบัติ ฯ

เพื่อเป็นอุบายบรรเทาขัดเกลาและกำจัดกิเลส เป็นไปเพื่อความมักน้อยและสันโดษ เป็นต้น ฯ

หมวด ๑๕

- **จรณะ ๑๕ (ความประพจน์)** ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่การบรรลุวิชาหรือนิพพาน อันประกอบด้วย **ศีลสัมปทา ๑, อปัณณกปฏิบัติ ๓, สัมปรัศีลธรรม ๗ และ ฌาน ๔**

๑. ศีลสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยศีล ความเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ	ศีลสัมปทา ๑	
๒. อินทริยสังวร การสำรวมในอินทริย ๖	อปัณณกปฏิบัติ ๓	
๓. โภชนเนมัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร		
๔. ชาคริยานุโยค หมั่นประกอบความเพียรด้วยการตื่นอยู่เสมอ		
๕. สัทธา ความเชื่อ		
๖. หิริ ความละอายแก่ใจ	สัมปรัศีลธรรม ๗ (หรือเรียกว่า สัทธรรม)	
๗. โธตตปปะ ความเกรงกลัวผิด		
๘. พหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ฟังมาก		
๙. วิริยะ ความเพียร		
๑๐. สติ ความระลึกได้		
๑๑. ปัญญา ความรอบรู้		
๑๒. ปฐมฌาน		ฌาน ๔
๑๓. ทุติยฌาน		
๑๔. ตติยฌาน		
๑๕. จตุตถฌาน		

(ปี 57, 53) บุคคลผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นพหุสุต เพราะประกอบด้วยคุณสมบัติอะไรบ้าง ?

- ตอบ ประกอบด้วย
๑. พหุสุตตา ได้ยินได้ฟังมาก
 ๒. ธตา ทรงจำได้
 ๓. วจสา ปริจิตา ท่องไว้ด้วยวาจา
 ๔. มนसानุเปกขิตา เอาใจจดจ่อ
 ๕. ทิฏฐิยา สุปฏิวิทูธา ขบด้วยทิฏฐิ ฯ

(ปี 44) สัทธรรมในจรณะ ๑๕ คืออะไรบ้าง ? พหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ฟังมาก หมายถึงฟังอะไร ? ประกอบด้วยองค์เท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ๑. สัทธา ความเชื่อ ๒. หิริ ความละอายแก่ใจ ๓. โธตตปปะ ความเกรงกลัวผิด ๔. พหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ฟังมาก ๕. วิริยะ ความเพียร ๖. สติ ความระลึกได้ ๗. ปัญญา ความรอบรู้ ฯ

หมายถึงฟังธรรม ซึ่งไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในที่สุด ประกอบด้วยอรรถ ด้วยพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์บริสุทธิบริบูรณ์สิ้นเชิง ฯ ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ ๑. พหุสุตตา ได้ยินได้ฟังมาก ๒. ธตา ทรงจำได้ ๓. วจสา ปริจิตา ท่องไว้ด้วยวาจา ๔. มนसानุเปกขิตา เอาใจจดจ่อ ๕. ทิฏฐิยา สุปฏิวิทูธา ขบด้วยทิฏฐิ ฯ

ทบทวน อนุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นโท

ประโยชน์และความสำคัญของอนุพุทธะ

(ปี 62, 57) พระอรหันต์ ๖๐ องค์ ที่พระพุทธเจ้าทรงส่งไปประกาศพระศาสนา ครั้งแรกมีใครบ้าง ?

ตอบ มีพระปัญจวัคคีย์ ๕ พระยสละ ๑ สหายของพระยสละที่ปรากฏนาม ๔ และที่ไม่ปรากฏนามอีก ๕๐ ๗

(ปี 61, 56) อนุพุทธบุคคล คือใคร ? มีความสำคัญอย่างไร ?

ตอบ คือ สาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า ๗ อนุพุทธบุคคลเป็นสังฆรัตนะในรัตนะ ๓ เป็นพยานยืนยันความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และเป็นกำลังสำคัญช่วยพระองค์ประกาศพระศาสนา อันเป็นประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก จนแพร่หลายมาถึงปัจจุบัน ๗

(ปี 59, 48) ประวัติอนุพุทธบุคคลมีความสำคัญต่อผู้ศึกษาอย่างไร?

ตอบ ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ในจริยวัตรและคุณความดีที่ท่านได้บำเพ็ญมา ตลอดจนถึงผลงานในการช่วยเผยแผ่พระศาสนาอันทำให้เจริญสืบมาถึงทุกวันนี้ นำให้เกิดความเลื่อมใสและความนับถือ เป็นพื้นฐานศรัทธาอันดี สามารถน้อมนำมาปฏิบัติตามได้ ๗

(ปี 57) พระสาวกที่พระพุทธองค์ทรงส่งไปประกาศพระศาสนาครั้งแรก มีจำนวนเท่าไร? ประกอบด้วยใครบ้าง?

ตอบ มี ๖๐ องค์ ๗ ประกอบด้วยพระปัญจวัคคีย์ พระยสละ สหายพระยสละที่ปรากฏนาม ๔ องค์ และที่ไม่ปรากฏนามอีก ๕๐ องค์ ๗

(ปี 50) สัมมาสัมพุทธะ ปัจเจกพุทธะ และอนุพุทธะ ต่างกันอย่างไร? การเรียนอนุพุทธประวัติสำเร็จประโยชน์อย่างไร?

ตอบ สัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้เองโดยชอบ และสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้ด้วย

ปัจเจกพุทธะ ตรัสรู้เฉพาะตน แต่ไม่สามารถสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้

อนุพุทธะ ตรัสรู้ตาม คือมีพระพุทธเจ้าสั่งสอนจึงรู้ตามได้ และสามารถสอนผู้อื่นให้กระทำตามด้วย ๗

เพื่อจะได้ทราบความเป็นไปและปฏิปทาของท่าน ที่ได้ช่วยประกาศพระศาสนาในที่นั้น ๆ จนเป็นเหตุเจริญแพร่หลายและมั่นคง แล้วจักได้ถือเป็นพื้นฐานศรัทธา บำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านโดยควรแก่ฐานะของตน ทั้งให้สำเร็จเป็นสังฆานุสติมั่นคงอีกด้วย ๗

(ปี 45) การศึกษาอนุพุทธประวัติมีประโยชน์อย่างไร? เมื่อครั้งที่พระอรหันต์ ๖๐ องค์ เกิดขึ้นในโลก มีใครบ้าง?

ตอบ นำให้เกิดความเลื่อมใสและความนับถือ กำหนดและจดจำวัตรปฏิบัติอันงดงามของท่านมาเป็นปฏิปทาเครื่องดำเนินชีวิตของตน และเมื่อความดีของพระสาวกปรากฏแล้วจะเชิดชูเกียรติคุณของพระศาสดาให้ยิ่งขึ้น ๗

มีพระพุทธองค์ ๑ พระปัญจวัคคีย์ ๕ พระยสละ ๑ สหายของพระยสละที่ปรากฏนาม ๔ และที่ไม่ปรากฏนามอีก ๕๐ ๗

(ปี 43) การศึกษาอนุพุทธประวัติให้ประโยชน์อย่างไรต่อเจ้าของประวัติ? การศึกษาอนุพุทธประวัติให้คุณค่าอย่างไรต่อผู้ศึกษา?

ตอบ เป็นการประกาศเกียรติคุณพระสาวกผู้เป็นอุปการะแก่พระศาสนา ได้เชิดชูพระคุณท่าน นำเพื่อนร่วมศาสนาให้เกิดปลาทะและนับถือความดีของพระสาวกปรากฏแล้วจักเชิดชูพระเกียรติคุณของพระศาสดายิ่งขึ้น ๗

ให้คุณค่าในด้านกำหนดและจดจำวัตรปฏิบัติอันงดงามของท่านมาเป็นปฏิปทาเครื่องดำเนินชีวิตของตน ๗

• พุทธบุคคล มี ๓ ประเภท คือ

๑. สัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้เองโดยชอบ และสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้ด้วย

๒. ปัจเจกพุทธะ ตรัสรู้เฉพาะตน แต่ไม่สามารถสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้

๓. อนุพุทธะ ตรัสรู้ตาม คือมีพระพุทธเจ้าสั่งสอนจึงรู้ตามได้ และสามารถสอนผู้อื่นให้กระทำตามด้วย

(ปี 63, 51) พุทธบุคคล มีกี่ประเภท? อะไรบ้าง? **ตอบ** มี ๓ ประเภท ๗ คือ ๑. พระสัมมาสัมพุทธะ ๒. พระปัจเจกพุทธะ ๓. พระอนุพุทธะ ๗

(ปี 62, 47) อนุพุทธบุคคล คือใคร ? เป็นได้เฉพาะบรรพชิตหรือเฉพาะคฤหัสถ์ ?

ตอบ คือ สาวกของพระพุทธเจ้า ที่ท่านได้ตรัสรู้มรรคผลตามพระพุทธเจ้า ฯ เป็นได้ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ฯ

(ปี 60) สัมมาสัมพุทธะ ปัจเจกพุทธะ และอนุพุทธะ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ สัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้เองโดยชอบ และสอนผู้อื่นให้รู้ตาม

ปัจเจกพุทธะ ตรัสรู้เฉพาะตน ไม่สอนผู้อื่นให้รู้ตาม

อนุพุทธะ ตรัสรู้ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน และสามารถสอนผู้อื่นให้รู้ตาม ฯ

(ปี 52) พระสาวกสงฆ์ผู้ได้ชื่อว่าอนุพุทธะมีความสำคัญอย่างไร?

ตอบ มีความสำคัญคือพระสาวกสงฆ์จัดเป็นรัตนะประการหนึ่งในรัตนะ ๓ ซึ่งเป็นผู้มีศีลและทิวฐิฐิเสมอกัน ถ้าไม่มีพระสาวกสงฆ์เป็นผู้รู้ธรรม และรับปฏิบัติธรรม ความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าก็ไม่สำเร็จประโยชน์และพระสาวกสงฆ์นั้นได้เป็นกำลังใหญ่ของพระศาสนา ในอันช่วยประกาศพระธรรม ประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก

(ปี 49) อนุพุทธบุคคล คือใคร? ท่านเหล่านั้นมีความสำคัญต่อพระศาสนาอย่างไร ?

ตอบ คือ สาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า ฯ มีความสำคัญอย่างนี้ แม้พระศาสดาได้ตรัสรู้และทรงแสดงธรรม แต่เมื่อขาดผู้รู้ธรรมและรับปฏิบัติ ความตรัสรู้ของพระองค์ก็ไม่สำเร็จประโยชน์ ฯ

(ปี 43) อนุพุทธบุคคลคือบุคคลพวกไหน? ได้ชื่อว่าเป็นอย่างไรเพราะเหตุไร? อนุพุทธบุคคล เป็นนักบวชหรือบุคคลทั่วไป?

ตอบ คือบุคคลผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ได้ชื่อเป็นอย่างนั้นเพราะเป็นผู้รู้ตามพระพุทธเจ้า ฯ เป็นนักบวชก็มี เป็นบุคคลทั่วไปก็มี ฯ

พระเจ้าพิมพิสาร

- ปกครองเมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ
- บรรลุโสดาบัน เพราะได้ฟัง อนุพุทโธปิณฑและอริยสัจ ๔
- ทรงถวายพระราชอุทยาน เพื่อสร้างวัดแห่งแรกของพระพุทธศาสนา ชื่อว่า “วัดเวฬุวัน” ทรงถวายด้วยวิธีการทรงจับพระเต้าทองเต็มด้วยน้ำ หลังลงถวายพระราชอุทยานเวฬุวันนั้นแก่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน

(ปี 55) การที่พระเจ้าพิมพิสารเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้พระองค์ได้รับอนุตตรริยะอะไรบ้าง?

ตอบ ได้อนุตตรริยะ ๓ อย่าง คือ ๑. พระองค์ได้เฝ้า เป็นทสสนานุตตรริยะ ๒. ได้ทรงสดับธรรม เป็นสวานานุตตรริยะ ๓. ได้ธรรมจักขุเห็นธรรมนั้น เป็นลาภานุตตรริยะ ฯ

(ปี 52) พระเจ้าพิมพิสารทรงถวายพระราชอุทยานเวฬุวันแก่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน เพราะทรงพิจารณาเห็นอย่างไรและทรงถวายด้วยวิธีการอย่างไร? **ตอบ เพราะทรงเห็นว่า พระราชอุทยานเวฬุวันเป็นที่ไม่ไกลไม่ใกล้นัก แต่บ้านบริบูรณ์ด้วยทางเป็นที่ไปและเป็นที่มาควรที่ผู้มีธุระจะพึงไปถึง กลางวันไม่เคลื่อนกล่นด้วยหมุ่นคน กลางคืนเงียบเสียงที่จะอื้ออึงก็ก้อง ปราศจากลมแต่ชนที่เดินเข้าออกสมควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่สงบ และควรเป็นที่หลีกเลี่ยงกลิ่นอยู่ตามวิสัยสมณะ ควรเป็นที่เสด็จอยู่ของพระศาสดาดังนี้ และทรงถวายด้วยวิธีการทรงจับพระเต้าทองเต็มด้วยน้ำ หลังลงถวายพระราชอุทยานเวฬุวันนั้นแก่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ฯ**

(ปี 47) ในคราวที่เสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ณ ลัญจิววัน มีพระสาวกตามเสด็จไปเป็นจำนวนมาก ผู้ที่เป็นหัวหน้าของพระสาวกเหล่านั้นคือใคร? และท่านมีส่วนสำคัญในการประกาศพระศาสนาในครั้งนั้นอย่างไร?

ตอบ คือ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ ท่านเป็นที่เคารพนับถือของมหาชน ได้ประกาศความไม่มีแก่นสารแห่งลัทธิเก่าของตน และความที่ตนเป็นสาวกของพระพุทธองค์ ทำให้พระเจ้าพิมพิสารพร้อมด้วยบริวาร ๑๒ ส่วน น้อมจิตลงสดับพระธรรมเทศนาเรื่องอนุพุทโธปิณฑและอริยสัจ ๔ พระเจ้าพิมพิสารพร้อมด้วยบริวาร ๑๑ ส่วน ได้ดวงตาเห็นธรรม อีก ๑ ส่วน ตั้งอยู่ในไตรสรณคมณ์ ฯ

มูลเหตุขอโทษ

- พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นพระโสดาบัน จึงขอโทษ
- พระอุรุเวลกัสสปะ เห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารไม่ได้ ได้ความสลดใจ จึงขอโทษ
- พระวัชบาล ขอโทษเพราะศรัทธา
- พระนันทะ ขอโทษเพราะจำใจ
- พระวักกलि ขอโทษเพราะหลงใหลในรูป
- พระมหากัจจายนะ ท่านได้รับมอบหมายจากพระเจ้าจันทรปัชโชตให้ไปทูลเชิญพระพุทธเจ้าเสด็จกรุงอุชเชนี จึงทูลลาขอโทษด้วย ครั้นได้เข้าเฝ้าฟังธรรมแล้ว บรรลุพระอรหัต จึงทูลขอโทษ
- ขอโทษเพราะเบื่อหน่าย คือ พระยสะ พระมหากัสสปะ
- ขอโทษเพราะเพื่อน คือ พระภัททิยศากยะ พระวิมลละ พระสุพาหุ พระปุลณนชิ พระควัมปติ และเพื่อนชาวชนบทอีก ๕๐ คน ฯ

(ปี 61) จงระบุชื่อพระสาวกผู้ที่ขอโทษเหตุต่อไปนี้ ? ๑. ขอโทษเพราะศรัทธา ๒. ขอโทษเพราะจำใจ ๓. ขอโทษเพราะหลงใหลในรูป

ตอบ ๑. ขอโทษเพราะศรัทธา คือ พระวัชบาล ๒. ขอโทษเพราะจำใจ คือ พระนันทะ ๓. ขอโทษเพราะหลงใหลในรูป คือ พระวักกलि ฯ

(ปี 56) พระสาวกผู้ขอโทษเพราะเบื่อหน่าย ขอโทษเพราะเพื่อน คือใคร?

ตอบ ขอโทษเพราะเบื่อหน่าย คือ พระยสะ พระมหากัสสปะ ฯ

ขอโทษเพราะเพื่อน คือ พระภัททิยศากยะ พระวิมลละ พระสุพาหุ พระปุลณนชิ พระควัมปติ และเพื่อนชาวชนบทอีก ๕๐ คน ฯ

(ตอบองค์ใดองค์หนึ่งก็ให้ และตอบองค์อื่น ถ้าถูกก็ควรให้)

เขตศักดิ์ แผลว่า ผู้เลิศ (ให้ท่องไปสอบ)

- พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้รัตตัญญู (แผลว่า ผู้รู้วาทรีนาน ...หมายถึง ผู้มีอายุมาก ผู้มีประสบการณ์มาก)
- พระอุรุเวลกัสสปะ ผู้มีบิรวารมาก
- พระมหากัสสปะ ผู้เลิศในทางถืออุตงค์
- พระปุลณนมันตานีบุตร ผู้เลิศในทางธรรมกถึก
- พระสารีบุตร ผู้เลิศในทางมีปัญญามาก
- พระโมคคัลลานะ ผู้มีฤทธิ์มาก
- พระโสณกุฎิกัณณะ ผู้แสดงธรรมด้วยถ้อยคำอันไพเราะ (ผู้มีวาจาไพเราะ)
- พระราหุล ผู้ใคร่ในการศึกษา
- พระราเช ผู้มีปฏิภาณ คือ มีญาณแจ่มแจ้งในธรรมเทศนา
- พระโมฆราช ผู้ทรงจักรเข่าหมอง
- พระอุบาลี ผู้ทรงพระวินัย
- พระอานนท์ ผู้เลิศในทางพหูสูต มี ๕ ด้าน คือ เป็นพหูสูต มีสติ มีคต มีความเพียร และเป็นพุทธอุปัฏฐาก
- พระอนรุทธะ ผู้เลิศในทางทิพยจักขุญาณ (ตาทิพย์)
- พระมหากัจจายนะ ผู้เลิศในทางผู้อธิบายเนื้อความย่อให้พิสดาร

- พระรัฐบาล ผู้เลิศในทางผู้บวชด้วยศรัทธา
- พระวักกลี ผู้เลิศในทางสัทธาธิมุต คือ ผู้พ้นกิเลสด้วยศรัทธา
- พระโสณโกปิวิสะ ผู้เลิศในทางมีความเพียรปรารภแล้ว
- พระกาฬทายี ผู้เลิศทางยังตระกูลให้เลื่อมใส ...ออกนักรรรมเอก อาจจะนำมาออกนักรรรมโทก็ได้ให้เตรียมไปด้วย
- พระพาหิยทวารุจิริยะ ผู้เลิศทางมีขิปปาภิญญาตรัสรู้เร็ว ...ออกนักรรรมเอก อาจจะนำมาออกนักรรรมโทก็ได้ให้เตรียมไปด้วย
- กิสาโคตมีเถรี ในทางทรงไว้ซึ่งจิวรอันเศร้าหมอง (ภิกษุณี)
- กุณฑลเกสีเถรี ในทางขิปปาภิญญา หรือ ตรัสรู้เร็ว (ภิกษุณี)
- ภัททกาปิลานีเถรี ในทางระลึกได้ซึ่งปุพเพนิวาส (ภิกษุณี)
- ภัททากัจจายนเถรี ในทางถึงซึ่งอภิญญาอันใหญ่แล้ว (ภิกษุณี)
- โสณมาเถรี ในทางมีความเพียรปรารภแล้ว (ภิกษุณี)
- มหาปชาบดีโคตมีเถรี ผู้รัตตัญญู (ภิกษุณี)
- ธรรมทินนาเถรี ผู้เลิศในทางธรรมกถึก (ภิกษุณี)
- อุบลวรรณาเถรี ผู้เลิศในทางมีฤทธิ์ (ภิกษุณี)
- ปฎาจารย์เถรี ผู้เลิศในทางทรงวินัย (ภิกษุณี)
- เขมาเถรี ผู้เลิศในทางมีปัญญา (ภิกษุณี) ...ออกนักรรรมเอก อาจจะนำมาออกนักรรรมโทได้ให้เตรียมไปด้วย
- จิตตคฤหบดี ผู้เลิศในทางธรรมกถึก (ฝ่ายอุบาสก) ...ออกนักรรรมเอก อาจจะนำมาออกนักรรรมโทได้ให้เตรียมไปด้วย
- นางชุชชุตตรา ผู้เลิศในทางธรรมกถึก (ฝ่ายอุบาสิกา) ...ออกนักรรรมเอก อาจจะนำมาออกนักรรรมโทได้ให้เตรียมไปด้วย

(ปี 62) พระโมฆราช และ พระอุบาลี ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางไหน ?

ตอบ พระโมฆราช ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงจิวรเศร้าหมอง พระอุบาลี ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงพระวินัย ฯ

(ปี 58) พระเถระและพระเถรีผู้มีชื่อต่อไปนี้ ได้รับเอตทัคคะในทางไหน ?

ก. พระมหากัจจายนะ ข. พระโมฆราช ค. พระราหุล ง. ปฎาจารย์เถรี จ. อุบลวรรณาเถรี

ตอบ ก. พระมหากัจจายนะ เป็นเอตทัคคะในทางอธิบายคาย่อให้พิสดาร

ข. พระโมฆราช เป็นเอตทัคคะในทางทรงจิวรเศร้าหมอง

ค. พระราหุล เป็นเอตทัคคะในทางผู้ใฝ่ใจศึกษาพระธรรมวินัย

ง. ปฎาจารย์เถรี เป็นเอตทัคคะในทางทรงวินัย

จ. อุบลวรรณาเถรีเป็นเอตทัคคะในทางมีฤทธิ์ ฯ

(ปี 57) ภิกษุ ภิกษุณี ผู้เอตทัคคะในทางเป็นพระธรรมกถึก คือใคร? **ตอบ** ภิกษุ คือพระปุลณณมันตานีบุตรฯ ภิกษุณี คือนางธรรมทินนาเถรีฯ

พระพุทธเจ้าอุปสมบทให้

- พระอัญญาโกณฑัญญะ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “จงเป็นภิกษุมารเกิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพาศิพรหมจรรย์เถิด **เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ**” เพราะท่านเป็นโสดาบันอยู่

- พระยสละ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เถิด” เพราะท่านบรรลุพระอรหัตต์แล้ว
- พระมหากัสสปะ อุปสมบทด้วยวิธีพิเศษ คือ อุปสมบทด้วยวิธีรับพระโอวาท ๓ ข้อ
- พระนางมหาปชาบดีโคตมี อุปสมบทด้วยวิธีพิเศษ คือ อุปสมบทด้วยวิธีรับครุธรรม ๘

บรรลุ เพราะฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า

- พระอัญญาโกณฑัญญะ บรรลุพระอรหัตต์เพราะฟัง อนัตตลักขณสูตร
- ยสกุลบุตร บรรลุพระอรหัตต์เพราะฟัง **อนุปพิทก ๕** (ทาน ศีล สวรรค์ โทษแห่งกาม อานิสงส์ของการออกบวช) และ**อริยสัจ ๔** ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี
- ชฎิล ๓ (พระอสุรวกัสสปะ พระนทีกัสสปะ พระคยาภิสาสสปะ) บรรลุพระอรหัตต์เพราะฟัง อาทิตตปริยายสูตร
- พระมหากัสสปะได้รับอุปสมบทแล้วนาน ๘ วัน จึงบรรลุพระอรหัตต์

พระสูตร / พระธรรมคำสอน

- **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** ว่าด้วยสิ่งที่**บรรลุขิตไม่ควรเสพหรือส่วนสุด ๒ อย่าง** คือ ๑.กามสุขัลลิกานุโยค ๒.อัสติกลิมถานุโยค , **มัชฌิมาปฏิปทา** ข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลางอริยมรรคมีองค์ ๘ และ**อริยสัจ ๔** => แสดงแก่ พระปัญจวัคคีย์
- **อนัตตลักขณสูตร** ว่าด้วยเรื่อง ชันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น => แสดงแก่ พระปัญจวัคคีย์
- **อาทิตตปริยายสูตร** ว่าด้วยเรื่อง อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ผัสสะ และเวทนาซึ่งเกิดตามลำดับ เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือความกำหนัด ความโกรธ ความหลง และร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศก รำไร รำพัน ความคับแค้นใจ => แสดงแก่ ชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน
- **เวทนาปริคคหสูตร** มีใจความว่า “ให้พิจารณาร่างกาย ซึ่งมีความแตกทำลายไม่ยั่งยืน และแสดงผลเสียของการยึดมั่น พร้อมกับตรัสให้ละเลิกทิวฏฐิอย่างนั้นเสีย” => แสดงแก่ ที่มณฑลปริพาชก ณ ถ้ำสุกรขาตา เขาคิชฌกูฏ แขวงเมืองราชคฤห์ ฯ

(ปี 58) พระธรรมเทศนาที่ได้ชื่อว่าอาทิตตปริยายสูตร เพราะเหตุไร ? พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่ใคร ?

ตอบ เพราะแสดงสภาวะธรรมเป็นของร้อน อันเหมาะแก่บุรพจารย์ของผู้นั่ง ฯ แก่พวกปุราณชฎิล ฯ

(ปี 56) พระศาสดาทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรโปรดพวกปุราณชฎิลเพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะเป็น พระสูตรที่เหมาะสมแก่บุรพจารย์ของพวกปุราณชฎิล ผู้อบรมมาในการบูชาเพลิง ฯ

(ปี 51) อนัตตลักขณสูตร และ อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่องอะไร? ทรงแสดงแก่ใคร?

ตอบ อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่อง ชันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์

อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่อง สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคืออราคะโทสะโมหะ ฯ

ทรงแสดงแก่ชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ

(ปี 48) คำที่มีอยู่ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรต่อไปนี้ ได้แก่อะไร? ก. ส่วนสุด ๒ อย่าง ข. มัชฌิมาปฏิปทา

ตอบ ก. ส่วนสุด ๒ อย่าง คือ ๑. กามสุขัลลิกานุโยค ความหมกมุ่นอยู่ในกาม ๒. อัสติกลิมถานุโยค ความทำตนให้ลำบาก

ข. มัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ข้อปฏิบัติสายกลาง คือ มรรคมีองค์ ๘ ฯ

พระปัญญาวัคคีย์ (โกณฑัญญะ วัปะระ ภัททิยะ มหานามะ อัสนชิ)

(ปี 62, 60, 44) พระปัญญาวัคคีย์ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ด้วยพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ? ความย่อว่าอย่างไร ?

ตอบ ชื่อ อนัตตลักขณสูตร ฯ ความย่อว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯ

(ปี 54) ภิกษุผู้รัตตัญญู ย่อมมีคุณสมบัติเช่นไร จึงพ้นจากคำตำหนิว่า โต้เพราะกินข้าว เมาเพราะบวชนาน?

ตอบ ย่อมเป็นผู้เก่าแก่ ได้พบเห็นและสันถัดในกิจการของคณะ ย่อมอาจจัด อาจทำให้สำเร็จด้วยตนเองหรือบอกเล่าแนะนำผู้อื่น เป็นเจ้าแบบเจ้าแผนดุษฎีรักษาคลึงพัสดุ

(ปี 52) เหนือภิกษุอุปสัมปทาที่ประทานแก่พระปัญญาวัคคีย์ และพระยสะต่างกันอย่างไร เพราะเหตุไร?

ตอบ ต่างกันคือที่ประทานแก่พระปัญญาวัคคีย์มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ

ส่วนที่ประทานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ เพราะพระยสะได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

(ปี 52) พระปัญญาวัคคีย์องค์ไหนบ้างได้ศิษย์ดีมีความสำคัญต่อพระศาสนา ศิษย์นั้นชื่ออะไรและเป็นผู้เลิศในทางด้านใด?

ตอบ พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้พระปุลณมนตานีบุตรเป็นศิษย์เป็นผู้เลิศในทางธรรมกถึก

พระอัสนชิได้พระสารีบุตรเป็นศิษย์ เป็นผู้เลิศในทางมีปัญญามาก ฯ

(ปี 52) พระปัญญาวัคคีย์ได้บรรลุปะเป็นพระอรหันต์พร้อมกัน แต่พระอัญญาโกณฑัญญะได้รับยกย่องเป็นปฐมสาวก เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นผู้ได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนและได้รับอุปสมบทก่อนองค์อื่น

(ปี 51) ปัญญาวัคคีย์ทั้ง ๕ ท่าน ได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนหลังกันอย่างไร? **ตอบ** ท่านโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นองค์แรก ต่อมาท่าน

วัปะระและท่านภัททิยะจึงได้ และต่อมาท่านมหานามะและท่านอัสนชิจึงได้ตามลำดับ ฯ

(ปี 47) พระวาจาว่า ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด ดังนี้ คำว่า

ที่สุดทุกข์ คืออะไร? ผู้ทำที่สุดทุกข์ได้ก่อนกว่าผู้อื่นคือใคร? ด้วยพระธรรมเทศนาอะไร?

ตอบ คือ พระอรหันต์ผล ฯ คือ พระภิกษุปัญญาวัคคีย์ ฯ ด้วยพระธรรมเทศนาชื่อว่า อนัตตลักขณสูตร ฯ

● พระอัญญาโกณฑัญญะ

(ปี 63) โกณฑัญญะพรหมณ์ มีเหตุจูงใจอะไร จึงได้ออกบวชตามพระมหาบุรุษ ?

ตอบ เพราะเคยเข้าร่วมทำนายนพระลักษณะของพระมหาบุรุษโดยเชื่อมั่นว่า จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแน่นอน จึงออกบวชตามด้วยหวังว่า เมื่อพระมหาบุรุษตรัสรู้แล้วจักทรงเทศนาโปรดตนให้รู้ตาม ฯ

(ปี 61) พระอนุพุทธองค์แรก คือใคร ? ได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ?

ตอบ คือพระอัญญาโกณฑัญญะ ฯ เพราะฟังธรรมจักกับปวัตตนสูตร ฯ

(ปี 59) เหนือภิกษุอุปสัมปทาที่ประทานแก่พระโกณฑัญญะ และพระยสะต่างกันอย่างไร เพราะเหตุไร?

ตอบ ต่างกันคือที่ประทานแก่พระโกณฑัญญะมีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ

ส่วนที่ประทานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ เพราะพระยสะได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

(ปี 58) อนุพุทธองค์แรก คือใคร ? สำเร็จเป็นพระอรหันต์เพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ?

ตอบ คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ฯ ชื่ออนัตตลักขณสูตร ฯ

(ปี 55) พระอัญญาโกณฑัญญะ กับพระอุรุเวลกัสสปะทูลขอบวชในพระศาสนาโดยมีมูลเหตุความเป็นมาต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้ พระอัญญาโกณฑัญญะได้ธรรมจักขุ คือดวงตาเห็นธรรม ที่ท่านกล่าวว่าเป็นพระโสดาบัน มีศรัทธาในพระศาสนา มั่นคงแล้ว จึงขอบวช ฯ พระอุรุเวลกัสสปะได้ปริชาหยังเห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารไม่ได้หลงถือตนว่า เป็นผู้วิเศษ แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ได้ ความสลัดใจจึงลอบบริหารขุภิดของตนเสียแล้วจึงขอบวช ฯ

(ปี 55) พระราชาที่ตรัสให้อุปสมบทแก่พระอัญญาโกณฑัญญะ และพระยสะเหมือนกันหรือต่างกัน? เพราะเหตุไร?

ตอบ เหมือนกันตรงที่ทรงรับเข้าสู่พรหมจรรย์ว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เถิด”

ต่างกันที่พระอัญญาโกณฑัญญะ มีพระพุทธรูปดำรัสต่อท้าวว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ” เพราะท่านยังไม่บรรลุพระอรหัตต์ ส่วนพระยสะ ไม่มีคำว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ” เพราะท่านบรรลุพระอรหัตต์แล้ว ฯ

(ปี 54) พระอัญญาโกณฑัญญะสำเร็จเป็นพระอรหันต์หลังจากบวชเป็นพระภิกษุแล้วกี่วัน ? สำเร็จเพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ?

ตอบ ๕ วัน ฯ ชื่อ อนัตตลักขณสูตร ฯ

(ปี 53) พระอัญญาโกณฑัญญะมีมูลเหตุจูงใจอะไร จึงได้ออกบวชตามอุปัฏฐากพระมหาบรูชขณะบำเพ็ญทุกรกิริยา?

ตอบ เพราะได้เคยเข้าร่วมทำนายนพระลักษณะของพระมหาบรูชโดยเชื่อมั่นว่าจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จึงตามอุปัฏฐากด้วยหวังว่า เมื่อพระมหาบรูชตรัสรู้ จักทรงเทศนาโปรด ฯ

(ปี 50) พระอัญญาโกณฑัญญะ ชื่อเดิมว่าอะไร? เกิดที่ไหน? เรียนจบอะไร ? ทำไมจึงได้ชื่ออัญญาโกณฑัญญะ ?

ตอบ ชื่อเดิมว่าโกณฑัญญะ ฯ เกิดที่บ้านพรหมณชื่อโทณวัตถุ อยู่ไม่ห่างจากกรุงกบิลพัสดุ์ ฯ เรียนจบไตรเพทและรู้ตำราทำนายนพระลักษณะ ฯ เพราะอาศัยพระอุทานว่า อัญญาสิ ที่แปลว่า ได้รู้แล้ว ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเปล่งเมื่อท่านโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม ฯ

(ปี 49) พระอัญญาโกณฑัญญะ ใครควรดูตามประวัติ ความเชื่อถือของท่านหนักไปทางไหน ในตำราทายลักษณะหรือในอรรถกถาปกรณ์โดยปฏิบัติ? ขอฟังเหตุผล **ตอบ** เห็นว่าหนักไปในอรรถกถาปกรณ์โดยปฏิบัติ เหตุผลคือ เดิมท่านเชื่อตำราแน่ใจ จึงบวชตามและเฝ้าอุปัฏฐาก ครั้นเห็นทรงเลิกทุกรกิริยา ก็สิ้นหวังนี้ก็เพราะเชื่อมั่นในอรรถกถาปกรณ์โดยปฏิบัติว่า เลิกเสียเป็นอันไม่สำเร็จ เมื่อพระองค์ตรัสบอกว่า สำเร็จแล้ว ก็คัดค้านไม่เชื่อถือ อากาการที่คัดค้านและพูดถ้อยคำที่แสดงอาการวั้นนั้น เป็นเครื่องยืนยันความเห็นดังกล่าว ฯ

(ปี 46) อนุพุทธองค์แรกสำเร็จเป็นพระภิกษุด้วยพระพุทธรูปดำรัสว่าอย่างไร? อนุพุทธองค์นั้นได้เป็นพระโสดาบันและได้เป็นพระอรหันต์ เพราะได้ฟังพระธรรมเทศนาอะไร? **ตอบ** ด้วยพระพุทธรูปดำรัสว่า “ ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด ” ฯ ได้เป็นพระโสดาบัน เพราะได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และได้เป็นพระอรหันต์ เพราะได้ฟังอนัตตลักขณสูตร ฯ

(ปี 43) พระโกณฑัญญะได้เกิดความรู้เห็นอย่างไรก่อน จึงนับว่าเป็นปฐมอริยสาวก? ท่านได้รับเกียรติยศเป็นพิเศษเพราะเหตุนี้อย่างไรบ้าง?

ตอบ ได้เกิดความรู้เห็นว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับไปเป็นธรรมดา คือได้ดวงตาเห็นธรรม (ธรรมจักขุ) แล้วทูลขอบวชกับพระพุทธรูปดำรัส จึงนับได้ว่าเป็นปฐมอริยสาวกในพระศาสนา ฯ

เมื่อท่านเกิดความรู้เห็นดังนี้ พระบรมศาสดาจึงทรงเปล่งอุทานว่า "อัญญาสิ วต โภ โกณฑัญญะ อัญญาสิ วต โภ โกณฑัญญะ" แปลว่า โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอฯ แต่นั้นมา ท่านมีนามว่า อัญญาโกณฑัญญะ ชื่อนี้เป็นเกียรติยศพิเศษสำหรับท่านผู้เป็นปฐมอริยสาวก ฯ

● พระอัสสชิ

(ปี 57) พระอัสสชิได้แสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชก มีใจความย่อว่าอย่างไร?

ตอบ มีใจความย่อว่า “ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุแห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระศาสดาตรัสสอนอย่างนี้” ฯ

(ปี 53) มารยาทดีมีความสำรวมย่อมนเป็นศรีของสมณะ สามารถจะปลุกศรัทธา เลื่อมใสให้เกิดแก่ผู้พบเห็น นี่เป็นปฏิปทาจริยาวัตรของพระสาวกรูปใด? จงเล่าประวัติของท่านโดยย่อ

ตอบ ของพระอัสสชิเถระ ฯ ท่านเป็นหนึ่งในพระปัญจวัคคีย์ ได้ฟังพระธรรมเทศนาจนได้บรรลุพระอรหัตต์แล้ว ได้เป็นกำลังในการประกาศพระศาสนา อุปติสสปริพาชกพบเห็นแล้วเกิดความเลื่อมใส ขอฟังธรรมจากท่าน แล้วได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ฯ

ตอบ ต่างกันคือที่ประธานแก่พระปัญจวัคคีย์มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ส่วนที่ประธานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ส่วนที่ประธานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ เพราะพระยสะได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

(ปี 51) พระสาวกผู้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลเพราะฟังธรรมเทศนาเรื่องเดียวซ้ำ ๒ ครั้ง คือใคร? ธรรมเทศนาเรื่องอะไร?

ตอบ คือ พระยสะ ฯ เรื่อง อนุப்புฬิกถาและอริยสัจ ๔ ฯ

(ปี 50) เศรษฐีบิดาพระยสะออกติดตามหาพระยสะให้กลับบ้าน แต่เหตุไหนเมื่อพบแล้วจึงมิได้นำกลับไปตามความประสงค์เดิม? **ตอบ** เพราะได้ทราบข่าวว่า พระยสะบรรลุปะชาตเป็นพระอรหันต์แล้ว ไม่ควรเพื่อจะกลับไปครองเรือนอีกต่อไป ควรจะออกบวชเป็นพระภิกษุ ฯ

(ปี 49) พระยสะมีมารดาบิดาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน? ออกบวชเพราะเหตุไร?

ตอบ อยู่ที่เมืองพาราณสี ใกล้ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ฯ เพราะมีความเบื่อหน่ายในการครองฆราวาส เนื่องจากได้เห็นอาการของพวกชนบิรารอันวิปริตไปโดยอาการต่างๆ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งการยังจิตให้พลัดเพี้ยน จึงได้เดินออกจากเรือนไปพบพระพุทธองค์ได้ฟังพระธรรมเทศนาจนบรรลุปะชาตเป็นพระอรหันต์ จึงได้ออกบวช ฯ

(ปี 47) พระพุทธเจ้าทรงทำอิทธิปาฏิหาริย์แก่ใครเป็นครั้งแรก? ทรงทำเช่นนั้นด้วยพระพุทธประสงค์อย่างไร?

ตอบ ทรงทำแก่ ยสกุณฑบุตรและบิดาของยสกุณฑบุตรเป็นครั้งแรก ฯ ด้วยพระประสงค์เพื่อให้ยสกุณฑบุตรพิจารณาภูมิธรรมอันตนได้เห็นแล้วจนถึงได้บรรลุปะชาตเป็นพระอรหันต์ และให้บิดาได้ฟังธรรมแล้วบรรลุปะชาตเป็นพระอรหันต์ ฯ

ชฎิล ๓ (พระอุรุเวลกัสสปะ พระนทีกัสสปะ พระคยากัสสปะ)

(ปี 63, 55) ชฎิล ๓ พี่น้อง มีชื่ออะไรบ้าง? ได้บรรลุปะชาตเพราะฟังพระธรรมเทศนาเรื่องอะไร?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะ พระนทีกัสสปะ พระคยากัสสปะ ฯ ฟังอาทิตตปริยายสูตร ฯ

(ปี 61) ชฎิล ๓ พี่น้อง ตั้งอาศรมบูชาไฟอยู่ ณ สถานที่ใด ?

ตอบ ๑. อุรุเวลกัสสปะ ตั้งอาศรมอยู่ที่ตำบลอุรุเวลา ๒. นทีกัสสปะ ตั้งอาศรมอยู่ลำน้ำอ้อมหรือคิ่งแห่งแม่คงคา ๓. คยากัสสปะ ตั้งอาศรมอยู่ที่ตำบลคยาสีละ ฯ

(ปี 56) พระศาสดาทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรโปรดพวกปุราณชฎิลเพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะเป็น พระสูตรที่เหมาะสมแก่บุรพจารย์ของพวกปุราณชฎิล ผู้อบรมมาในการบูชาเพลิง ฯ

(ปี 52) ชฎิล ๓ พี่น้องต่างละลัทธิของตน บวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเพราะเหตุใด?

ตอบ อุรุเวลกัสสปะ ถือตัวว่าเป็นผู้วิเศษ แต่พระพุทธเจ้าทรงใช้อิทธิปาฏิหาริย์และอาเทศนาปาฏิหาริย์ทรมานจนถอนทิฐิมานะ ได้ปริชาหยั่งเห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารมิได้ ตนมิได้เป็นผู้วิเศษแต่ประการใด ได้ความสลดใจ จึงทูลขออุปสมบท ส่วนนทีกัสสปะและคยากัสสปะ เห็นพี่ชายถือเพศเป็นภิกษุ ถามทราบความว่าพหุจรยนี้ประเสริฐ จึงเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลขออุปสมบท ฯ

(ปี 51) อนัตตลักขณสูตร และ อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่องอะไร? ทรงแสดงแก่ใคร?

ตอบ อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่อง ชันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์

อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่อง สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคืออโรคะโทสะโมหะ ฯ

ทรงแสดงแก่ชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ

(ปี 46) ชฎิล ๓ พี่น้อง ชื่ออะไรบ้าง? ใครได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีบริวารมาก?

ท่านเหล่านั้นพร้อมบริวารได้บรรลุปะชาต เพราะฟังพระธรรมเทศนาอะไร? ใจความย่อว่าอย่างไร?

ตอบ ชื่อ อุรุเวลกัสสปะ นทีกัสสปะ และคยากัสสปะ ฯ อุรุเวลกัสสปะ ฯ เพราะฟังอาทิตตปริยายสูตร ฯ

ใจความย่อว่า อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ผัสสะ และเวทนาซึ่งเกิดตามลำดับ เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือความกำหนด ความโกรธ ความหลง และร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศก รำไร รำพัน ความคับแค้นใจ ฯ

- พระอุรุเวลกัสสปะ

(ปี 62, 49) ความเป็นผู้มีบิรกรรมมาก เป็นผลมาจากอะไร ? พระสาวกองค์ใดได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางนี้ ?

ตอบ เป็นผลมาจากความรู้จักเอาใจวิริยัท รู้จักสังเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ฯ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ

(ปี 60) พระสาวกผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีบิรกรรมมาก คือใคร ? ท่านทำอย่างไร จึงมีบิรกรรมมากอย่างนั้น ?

ตอบคือพระอุรุเวลกัสสปะ ฯ ท่านรู้จักสังเคราะห์บิรกรรมด้วยอามิสบ้างด้วยธรรมบ้างจึงเป็นที่รักใคร่นับถือ สามารถยึดเหนี่ยวนำใจบิรกรรมไว้ได้ ฯ

(ปี 59) พระพุทธเจ้าทรงยกย่องใครว่าเป็นผู้มีบิรกรรมมาก ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ เพราะเหตุที่ท่านเป็นผู้รู้จักเอาใจวิริยัท รู้จักสังเคราะห์ด้วยธรรมบ้าง ด้วยอามิสบ้าง ผู้ประกอบด้วยคุณสมบัตินี้ ย่อมเป็นผู้สามารถควบคุมบิรกรรมใหญ่ไว้ได้ ฯ

(ปี 55) พระอัญญาโกณฑัญญะ กับพระอุรุเวลกัสสปะทูลขอบวชในพระศาสนาโดยมีมูลเหตุความเป็นมาต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันอย่างไร พระอัญญาโกณฑัญญะได้ธรรมจักขุ คือดวงตาเห็นธรรม ที่ท่านกล่าวว่าเป็นพระโสดาบัน มีศรัทธาในพระศาสนา มั่นคงแล้ว จึงขอบวช ฯ

พระอุรุเวลกัสสปะได้ปริชาหยังเห็นวาลัทธิของตนหาแก่นสารไม่ได้หลงถือตนว่า เป็นผู้วิเศษ แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ได้ความสลัดใจจึงลอยบิรกรรม ฐฎิถของตนเสียแล้วจึงขอบวช ฯ

(ปี 53) พระสาวกผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีบิรกรรมมากคือใคร? ท่านมีบิรกรรมมากเพราะเหตุไร ?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ เพราะท่านรู้จักเอาใจวิริยัท รู้จักสังเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ฯ

(ปี 50) พระอุรุเวลกัสสปะบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เพราะเหตุใด? พระพุทธองค์ทรงพาท่านไปกรุงราชคฤห์ด้วย เพราะทรงมีพุทธประสงค์อย่างไร?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะเห็นอภินิหารของพระพุทธองค์หลายประการ จนถอนทิฏฐิมานะของตน เห็นวาลัทธิของตนหาแก่นสารมิได้ และตนก็มีได้เป็นผู้วิเศษ ได้ความสลัดใจ จึงทูลขออุปสมบท ฯ ทรงมีพุทธประสงค์จะปลูกศรัทธาแก่มหาชน เพราะท่านเป็นที่นับถือของมหาชนมานาน ฯ

(ปี 49) ความเป็นผู้มีบิรกรรมมาก เป็นผลมาจากอะไร? และคืออย่างไร? พระสาวกองค์ใดได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางนี้?

ตอบ เป็นผลมาจากความรู้จักเอาใจวิริยัท รู้จักสังเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ฯ

คืออย่างนี้คือ ภิกษุผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติเห็นปานนี้ ย่อมเป็นผู้อันบิรกรรมรักใคร่นับถือ สามารถควบคุมบิรกรรมไว้อยู่ เป็นผู้อันจะพึงปรารถนา ในสวามณทล ฯ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ

(ปี 48) พระสาวกผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีบิรกรรมมาก คือใคร? เพราะท่านมีคุณธรรมอะไร?

ตอบ คือ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ เพราะท่านรู้จักสังเคราะห์บิรกรรมด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง จึงเป็นที่รักใคร่นับถือ สามารถยึดเหนี่ยวนำใจบิรกรรมไว้ได้ ฯ

(ปี 44) พระสาวกรูปใดที่ได้รับการยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นยอดแห่งภิกษุผู้มีบิรกรรมมาก? ความเป็นผู้มีบิรกรรมมากนั้น เป็นผลเกิดจากอะไร?

ตอบ พระอุรุเวลกัสสปะ ฯ เกิดจากเหตุ คือความรู้จักเอาใจวิริยัท รู้จักสังเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ฯ

พระสารีบุตร (อุปติสสะ) / พระโมคคัลลานะ(โกสิตตะ)

- พระสารีบุตร เกิดที่หมู่บ้านอุปติสคาม ตำบลนาถนท กงราชคฤห์ แขวงมคธ

บรรลุนิเสถปัตติผล เพราะฟังธรรมจากพระอัสสชิ

หลังบวชได้ ๑๕ วัน บรรลุอรหัตตผล เพราะฟังเวทนาปริคคหสูตร ณ ถ้ำสุกรขาตา ภูเขาศิขณภูฏ กรุงราชคฤห์
ท่านนิพพานที่บ้านเกิด ตำบลนาลันทา กรุงราชคฤห์ แขวงมคธ
อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่เจดีย์ใกล้ซุ้มประตูแห่งวัดเชตวัน

- **พระโมคคัลลานะ** เกิดที่หมู่บ้านโกลิตคาม ตำบลโกลิตคาม กรุงราชคฤห์ แขวงมคธ

บรรลุโสดาปัตติผล เพราะฟังธรรมจากอุปติสสะ

หลังบวชได้ ๗ วัน บรรลุอรหัตตผล ณ บ้านกัลลวาลมุตตคาม แขวงมคธ(ก่อนพระสารีบุตร ๘ วัน)

ท่านนิพพานหลังพระสารีบุตร ๑๕ วัน ณ ตำบลกาฬศิลา แขวงมคธ

อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่เจดีย์ใกล้ซุ้มประตูแห่งวัดเวฬุวัน

(ปี 63 ,59, 43) พระพุทธองค์ทรงยกย่องพระสารีบุตรคู่กับพระโมคคัลลานะโดยอุปมาไว้อย่างไร? ที่ตรัสอุปมาไว้อย่างนั้นเพราะเหตุไร? **ตอบ**
พระพุทธองค์ตรัสอุปมาว่า พระสารีบุตรเปรียบเหมือนมารดาผู้ให้ทารกเกิด พระโมคคัลลานะเปรียบเหมือนนางนมผู้เลี้ยงทารกนั้นที่เกิดแล้ว ๕
ที่ตรัสอุปมาไว้อย่างนั้นเพราะพระสารีบุตรยอมแนะนำให้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล พระโมคคัลลานะยอมแนะนำให้ตั้งอยู่ในคุณเบื้องบนที่สูงกว่า
นั้น ๕

(ปี 62, 60, 48) ธรรมเสนาบดี และ นวกัมมาภิกษุสาวยี เป็นนามของพระสาวกองค์ใด ? เพราะเหตุไรจึงมีนามเช่นนั้น ?

ตอบ ธรรมเสนาบดี เป็นนามของพระสารีบุตรเถระ เพราะท่านเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการประกาศพระพุทธศาสนา ๕

นวกัมมาภิกษุสาวยี เป็นนามของพระโมคคัลลานเถระ เพราะท่านเป็นผู้สามารถกำกับดูแลการก่อสร้าง ๕

(ปี 61) พระสาวกองค์ใด เมื่อทราบว่าคุณครูของตนอยู่ในทิศใด ก็นอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น ? การปฏิบัติเช่นนั้นจัดเป็นคุณธรรมอะไร?

ตอบ พระสารีบุตร ๕ จัดเป็นกตัญญู ๕

(ปี 60, 52) “คนเหล่านี้ทั้งหมดยังไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ก็จักไม่มีเหลือจักล่วงไปหมด ดูการเล่นไม่มีประโยชน์อะไร ควรชวนชวายนหารธรรมเครื่องพ้น
ดีกว่า” นี่เป็นคำพูดของใครพูดกะใคร? **ตอบ** ของอุปติสสมาณพ พุทธกะโกลิตมาณพ ๕

(ปี 58) โกลิตะถามอุปติสสะว่า “ดูท่านไม่สนุกเหมือนในวันอื่น วันนี้ดูใจเศร้า ท่านเป็นอย่างไรหรือ ?” อุปติสสะตอบว่าอย่างไร ?

ตอบ ตอบว่า “โกลิตะ อะไรที่ควรดูในการเล่นนี้มีหรือ ? คนเหล่านี้ทั้งหมดยังไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ก็จักไม่มีเหลือ จักล่วงไปหมด ดูการเล่นไม่มี
ประโยชน์อะไร ควรชวนชวายนหารธรรมเครื่องพ้นดีกว่า” ๕

(ปี 58) พระโอรสว่า “เราจักไม่ชูงวง เข้าไปสู่สกุล” พระพุทธองค์ตรัสแก่พระสาวกองค์ใด ? ที่ไหน ?

ตอบ แก่พระมหาโมคคัลลานะ ๕ ที่บ้านกัลลวาลมุตตคาม แคว้นมคธ ๕

(ปี 56) พระสาวกรูปใดได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่าเป็นผู้กตัญญูตเวที? จงแสดงตัวอย่างมาสัก ๒ เรื่อง

ตอบ พระสารีบุตรเถระ ๕

เรื่องที่ ๑ พระสารีบุตรนับถือพระอัสสชิเป็นอาจารย์ เมื่ออาจารย์อยู่ในทิศใด ก่อนจะนอน ท่านจะนมัสการและนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น

เรื่องที่ ๒ พระสารีบุตรระลึกถึงอุปการะของราชพราหมณ์ที่เคยถวายภิกษาแก่ท่านทัพพีหนึ่ง ๕

(ปี 54) พระสารีบุตรได้รับการสรรเสริญว่าเป็นผู้กตัญญูตเวที จงเล่าเรื่องมาประกอบสัก ๑ เรื่อง เพื่อยืนยันคำกล่าวนั้น (ให้ตอบเพียง ๑ เรื่อง)

ตอบ เรื่องที่ ๑ พระสารีบุตรนับถือพระอัสสชิเป็นอาจารย์ เมื่ออาจารย์อยู่ในทิศใด ก่อนจะนอน ท่านจะนมัสการและนอนหันศีรษะไปทางทิศ
นั้น ๕ เรื่องที่ ๒ ราชพราหมณ์เสียใจมีร่างกายซูบซีดเพราะไม่ได้อุปสมบทตามปรารถนาพระศาสดาทรงทราบความแล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลาย
ว่า มีใครระลึกถึงอุปการะของราชะได้บ้าง, พระสารีบุตรทูลว่าราชพราหมณ์เคยถวายภิกษาแก่ท่านทัพพีหนึ่งพระศาสดาตรัสสรรเสริญว่าเป็นผู้
กตัญญูตเวที อุปการะเพียงเท่านี้ก็จำใจได้ ๕

(ปี 54) ความเห็นว่าพระชีณาสพตยแล้วดับสูญ เป็นความเห็นผิด ความเห็นที่ถูกต้องเป็นอย่างไร?

ตอบ ความเห็นที่ถูกต้องว่า พระชีณาสพตยแล้ว รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่ไม่เที่ยงดับไป ฯ

(ปี 49) เมื่อเอ่ยถึง พระสารีบุตร ทำให้นึกถึงพระสาวกอีกองค์หนึ่ง คือใคร? ท่านได้บรรลุพระอรหัตและนิพพานที่ไหน? ก่อนหรือหลังพระสารีบุตรกี่วัน? **ตอบ** คือพระโมคคัลลานะ ฯ ท่านได้บรรลุพระอรหัตที่บ้านกัลลวาลมุตตคาม แขวงมคธ ก่อนพระสารีบุตร ๘ วัน และนิพพานที่ ตำบลกาฬศิลา แขวงมคธ หลังพระสารีบุตร ๑๕ วัน ฯ

(ปี 47) เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เมืองเทวทหะ รับสั่งกับพระภิกษุผู้เข้าเฝ้าเพื่อทูลลาไปปัจฉาภูมิขบพ ให้ไปลาพระเถระรูปใด? และทรงยกย่องพระเถระรูปนั้นว่าอย่างไร? **ตอบ** รับสั่งให้ไปลาพระสารีบุตรเถระ ฯ ทรงยกย่องท่านว่า เป็นผู้ที่มีปัญญา อนุเคราะห์เพื่อนบรรพชิต ฯ

(ปี 47) บุคคลประเภทที่ว่า รั้งมัจฉาคนิก ผู้ถือธรรมเป็นประมาณ มีอธิบายอย่างไร? ในข้อนี้มีตัวอย่างแสดงไว้อย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า บุคคลประเภทนี้ถือธรรมเป็นสำคัญ ชอบใจเฉพาะข้อปฏิบัติ เห็นผู้ที่ตั้งอยู่ในสังวรมีมรรยาทเรียบร้อย และได้ฟังธรรมอัน ท่านแสดงมุ่งกล่าวเฉพาะข้อปฏิบัติ ย่อมเลื่อมใส ฯ

ตัวอย่างเช่นพระสารีบุตรได้เห็นพระอัสสชิ และได้ฟังธรรมของท่านแล้ว จึงเกิดความเลื่อมใส ฯ

(ปี 46) พระสารีบุตรได้บรรลุอรหัตผลช้ากว่าบิราฐ เพราะเหตุไร? พระโมคคัลลานะ นิพพานที่ไหน? อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่ไหน?

ตอบ เพราะท่านเป็นผู้มีปัญญามาก ต้องใช้บิราฐกรรมใหญ่ ซึ่งเปรียบด้วยการเสด็จไปข้างไหน ๆ แห่งพระราชธาตุดังเตรียมราชพาหนะและราชบริพารที่จำเป็น จึงช้ากว่าการไปของคนสามัญ ฯ

นิพพานที่ตำบลกาฬศิลา แขวงมคธ ฯ อัฐิธาตุของท่านบรรจุไว้ที่เจดีย์ใกล้ขุมประตู่แห่งเวฬุวนาราม ฯ

(ปี 45) พระพุทธองค์ทรงส่งสาวกออกไปประกาศพระศาสนา เพราะทรงเห็นประโยชน์อะไร?

พระอัสสชิได้แสดงธรรมแก่อุปลิสสปริพาชก มีใจความย่อว่าอย่างไร?

ตอบ ทรงเห็นประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชน เพื่อให้เห็นธรรมและตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติอันเป็นปัจจัยแห่งความสุขความสงบ ฯ มีใจความย่อว่า "พระศาสดาทรงแสดงความเกิดแห่งธรรมทั้งหลาย เพราะเป็นไปแห่งเหตุ และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น เพราะดับแห่งเหตุ พระศาสดาตรัสอย่างนี้" ฯ

(ปี 45) ปัญหาว่า "พระชีณาสพตยแล้วเป็นอะไร" ใครเป็นผู้ถาม? ใครเป็นผู้ตอบ? และตอบว่าอย่างไร?

ข้อความว่า "ท่านควรสำเหนียกใจอย่างนี้ว่า เราจักไม่พูดคำอันเป็นเหตุเถียงกัน ถือผิดต่อกัน" ใครพูดกับใคร? ที่ไหน?

ตอบ พระสารีบุตรเป็นผู้ถาม พระยมกะเป็นผู้ตอบ และตอบว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่ไม่เที่ยง ดับไปแล้ว ฯ

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแก่พระโมคคัลลานะ ที่บ้านกัลลวาลมุตตคาม แขวงมคธ ฯ

(ปี 43) การพบกันของพระอัสสชิและอุปลิสสปริพาชกมีผลต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร ?

พระสารีบุตรมีปัญญาเลศกว่าพระสาวกทั้งหลายนั้น มีอะไรเป็นเครื่องยืนยัน?

ตอบ มีผลเกิดขึ้นดังนี้คือ ๑. อุปลิสสปริพาชกได้ความเลื่อมใสในวัตรของพระอัสสชิ ๒. อุปลิสสปริพาชกได้ฟังธรรมแล้วได้ดวงตาเห็นธรรม ๓. อุปลิสสปริพาชกได้ชักชวนเพื่อนไปบวช ฟังธรรมแล้วได้บรรลุธรรม ๔. พระพุทธองค์ได้อัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวา ฯ

มีพระพุทธดำรัสตรัสยกย่องพระสารีบุตรว่า เป็นยอดแห่งพระสาวกผู้มีปัญญาและตรัสสรรเสริญว่า พระสารีบุตรสามารถแสดงธรรมจักร และ จตุราริยสัง ได้กว้างขวางพิสดารแม่นยำกับพระองค์ ประกอบกับพระธรรมเทศนาที่ท่าน ได้แสดงไว้ในโอกาสนั้น ๆ สองให้เห็นถึงอัจฉริยภาพอย่างแท้จริงของท่านในด้านนี้ ฯ

พระมหากัสสปะ

(ปี 63, 59) พระสาวกองค์ใด เป็นผู้มักน้อยสันโดษอย่างยิ่ง ? ท่านทำใจอย่างไร ?

ตอบ พระมหากัสสปะ ฯ ทำใจอย่างนี้ คือ เมื่อแสวงหาไม่ได้ ก็ไม่สะดุ้งตกใจ เมื่อแสวงหาได้แล้วก็ไม่กำหนดยินดีในปัจจุบัน ฯ นั้น ฯ

(ปี 62, 48) พระโอรชยาที่พระศาสดาทรงประทานในการให้อุปสมบทแก่พระมหากัสสปะมีกี่ข้อ ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๓ ข้อ ฯ คือ ๑. เราจักเข้าไปตั้งความละอาย และความยำเกรงอย่างแรงกล้าไว้ในภิกษุทั้งที่เป็นเถระปานกลาง และผู้ใหม่
๒. เราจักเงี่ยหูฟังธรรม อันประกอบด้วยกุศล และพิจารณาเนื้อความแห่งธรรมนั้น ๓. เราจักไม่ละสติที่ไปในกาย ฯ

(ปี 61) พระมหากัสสปะโดยปกติถืออุคตกิจอย่างไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ถืออุคตกิจ ๓ อย่าง ฯ คือ ๑. ใช้ผ้าบังสุกุลจีวรเป็นวัตร ๒. ถือเทียววิณฑบาตเป็นวัตร ๓. ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร ฯ

(ปี 60, 51) พระมหากัสสปะเถระเป็นประธานในการทำสังคายนาครั้งแรกที่ไหน? ใช้เวลานานเท่าไร?

ตอบ ที่ถ้ำสัตตบัณณคูหา เภการบรรพต กรุงราชคฤห์ ฯ ใช้เวลา ๗ เดือน ฯ

(ปี 58) พระมหากัสสปะเถระ ชักชวนภิกษุสงฆ์ทำสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัย ตั้งไว้เป็นแบบฉบับ เพื่อสมกับพระพุทธพจน์ที่ได้ประทานไว้ เมื่อครั้งปรินิพพาน พระพุทธพจน์นั้นใจความว่าอย่างไร ?

ตอบว่าธรรมก็ดี วินัยก็ดี อย่างไรก็ดี อันเราได้แสดงไว้แล้ว ได้บัญญัติไว้แล้ว ธรรมวินัยนั้นจักเป็นศาสดาของท่านทั้งหลาย ในเมื่อเราล่วงไปแล้ว ฯ

(ปี 56) การทำสังคายนาก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่พระศาสนาอย่างไรบ้าง?

ตอบ ให้เกิดคุณประโยชน์อย่างนี้ กำจัดและป้องกันอสังขีได้ ทำความเห็นพุทธศาสนิกให้ถูกต้องและปฏิบัติถูกต้องได้ และทำให้พระศาสนามั่นคงและแพร่หลายยิ่งขึ้น ฯ

(ปี 56) อุปสมบทวิธีพิเศษด้วยการรับพระโอรชยา ๓ ข้อ และด้วยการรับครุธรรม ๘ ข้อ ทรงประทานให้แก่ใคร? และท่านนั้น ฯ ได้รับความยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางไหน?

ตอบ การรับพระโอรชยา ๓ ข้อ ทรงประทานแก่พระมหากัสสปะ

การรับครุธรรม ๘ ข้อ ทรงประทานแก่พระนางมหาปชาบดีโคตมี ฯ

พระมหากัสสปะได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางทรงอุคตคุณ

พระนางมหาปชาบดีโคตมี ได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางรัตัญญู ฯ

(ปี 55) อนุพุทธที่เป็นสาวกสาวิกาของพระศาสดา ซึ่งได้รับการอุปสมบทด้วยวิธีพิเศษมีบ้างหรือไม่? ถ้ามี คือใคร? อุปสมบทด้วยวิธีใด

ตอบ มี ฯ คือ พระมหากัสสปะ อุปสมบทด้วยวิธีรับพระโอรชยา ๓ ข้อ, พระนางมหาปชาบดีโคตมี อุปสมบทด้วยวิธีรับครุธรรม ๘ ประการ ฯ

(ปี 54) พระมหากัสสปะได้รับอุปสมบทแล้วนานเท่าไรจึงบรรลุพระอรหัต?

พระโอรชยาชื่อว่า “เราจะไม่ละสติที่ไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์” สงเคราะห์เข้าในธรรมข้อใดบ้าง?

ตอบ ๘ วัน ฯ สงเคราะห์เข้าใน กายคตาสติ และ วิปัสสนาญาณ เป็นต้น ฯ

(ปี 53) พระพุทธโอรชยาว่า เราจะไม่ละสติที่ไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์ ดังนี้

พระองค์ตรัสกะสาวกรูปใด? พระสาวกรูปนั้นเป็นเอตทัคคะในทางใด? **ตอบ** พระมหากัสสปะ ฯ เป็นเอตทัคคะในทางถืออุคตกิจ ฯ

(ปี 49) พระสาวกผู้บารภเหตุว่า “ผู้อยู่ครองเรือนต้องคอยนั่งรับบาป เพราะการงานที่ผู้อื่นทำไม่ดี” แล้วมีใจเบื่อหน่ายสละทรัพย์สมบัติออกบวชคือใคร? ท่านได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นผู้เลิศในทางไหน? เพราะเหตุใด?

ตอบ คือ พระมหากัสสปะ ฯ ท่านได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นผู้เลิศในทางถืออุคตกิจ เพราะท่านถืออุคตกิจ ๓ อย่างเป็นประจำ คือ ทรงผ้าบังสุกุลจีวรเป็นวัตร ๑ เทียววิณฑบาตเป็นวัตร ๑ อยู่ป่าเป็นวัตร ๑ ฯ

(ปี 47) พระมหากัสสปะออกบวชเพราะมีความเห็นอย่างไร? ท่านได้รับยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

- พระอุทยะ ทูลถามปัญหาพระพุทธรเจ้า เป็นคนที่ ๑๓
- พระโมฆราช ทูลถามปัญหาพระพุทธรเจ้า เป็นคนที่ ๑๕
- ปิงคิยามาณพ ทูลถามปัญหาพระพุทธรเจ้า เป็นคนที่ ๑๖

(ปี 61) ปิงคิยามาณพพึงพยากรณ์ปัญหาจากพระบรมศาสดาแล้ว ได้บรรลุธรรมขั้นไหน ? เพราะเหตุใด ?

ตอบ ได้ดวงตาเห็นธรรม ฯ เพราะความฟุ้งซ่านด้วยความคิดถึงอาจารย์ในขณะที่ฟังพระธรรมเทศนา จึงไม่อาจทำจิตให้สิ้นอาสวะ ฯ

(ปี 58) บรรดาศิษย์ ๑๖ คน ศิษย์คนใดนำพระธรรมเทศนาของพระพุทธรองค์ไปบอกแก่พราหมณ์ พาวรีผู้เป็นอาจารย์ ?

พราหมณ์พาวรี ฟังพระธรรมเทศนานั้นแล้ว ได้บรรลุธรรมขั้นไหน ? **ตอบ** ปิงคิยามาณพ ฯ ชั้นเสขภูมิ ฯ

(ปี 57) มาณพทั้ง ๑๖ คนผู้ทูลถามโสฬสปัญหาแก่พระพุทธรองค์ เป็นศิษย์ของใคร? ท่านตั้งสำนักอยู่ที่ไหน?

ตอบ ของพราหมณ์พาวรี ฯ อยู่ที่ฝั่งแม่น้ำโคธาวารี ระหว่างเมืองอัชสกะและเมืองอาฬกะ ฯ

(ปี 56) ปัญหาว่า โลกคือหมู่มสัตว์อันอะไรปิดบังไว้จึงหลงอยู่ในที่มืด ดังนี้ ใครเป็นผู้ถาม? และพระศาสดาทรงพยากรณ์ว่าอย่างไร?

ตอบ อชิตมาณพเป็นผู้ถาม ฯ ทรงพยากรณ์ว่า โลกคือหมู่มสัตว์ อันอวิชชาคือความไม่รู้แจ้งปิดบังไว้ จึงหลงดูอยู่ในที่มืด ฯ

(ปี 55) “หมู่มนุษย์ในโลกนี้ อาศัยอะไรจึงบูชาัญญบวงสรวงเทวดา” นี่เป็นปัญหาของใคร? และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าอย่างไร?

ตอบ เป็นปัญหาของปุลณภมาณพ ฯ ได้รับพุทธพยากรณ์ว่า หมู่มนุษย์เหล่านั้น อยากได้ของที่ตนปรารถนาอาศัยของที่มีชราทรุดโทรม จึงบูชาัญญบวงสรวงเทวดา ฯ

(ปี 54) อาจารย์ผู้ผูกปัญหาให้ศิษย์ ๑๖ คนไปทูลถามพระพุทธรเจ้า ชื่ออะไร? ทั้งอาจารย์และศิษย์ฟังพุทธพยากรณ์แล้วได้บรรลุผลอะไร?

ตอบ พราหมณ์พาวรี ฯ ปิงคิยามาณพได้ดวงตาเห็นธรรม ฯ ศิษย์อีก ๑๕ คน ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ฯ ส่วนอาจารย์ได้บรรลุเสขภูมิ ฯ

(ปี 53) พระพุทธรเจ้าทรงแสดงธรรมโปรดพระโมฆราชด้วยเรื่องอะไร? มีความหมายอย่างไร?

ตอบ ด้วยเรื่องสุณุตานุปัสสนา ฯ มีความหมายว่า ให้พิจารณาเห็นโลกโดยความเป็นของว่างเปล่า ถอนความเห็นว่าเป็นตัวตนของเราเสีย ฯ

(ปี 52) คำถามว่า “ข้าพเจ้าจักพิจารณาเห็นโลกอย่างไร มัจจุราชจึงจักไม่แลเห็น” ใครเป็นผู้ถาม พระศาสดาทรงพยากรณ์ไว้ได้อย่างไร?

ตอบ พระโมฆราชเป็นผู้ทูลถาม พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่า ท่านจงเป็นคนมีสติ พิจารณาเห็นโลกโดยความเป็นของว่างเปล่า ถอนความตามเห็นว่าตัวของเราเสียทุกเมื่อเถิด ท่านจักข้ามลวงมัจจุราชเสียได้ด้วยอุบายอย่างนี้ ท่านพิจารณาเห็นโลกอย่างนี้แล มัจจุราชจึงไม่แลเห็น ฯ

(ปี 51) “โลกมีอะไรผูกพันไว้ อะไรเป็นเครื่องสัญจรของโลกนั้น ท่านกล่าวกันว่า นิพพาน ฯ ดังนี้ เพราะอะไรได้?” ปัญหานี้ใครทูลถาม?

ตอบ อุทยามาณพเป็นผู้ทูลถาม ฯ (**หมายเหตุ พระพุทธรเจ้าได้พยากรณ์ไว้ว่า **ความเพลิดเพลินผูกพันไว้ ความตริกเป็นเครื่องสัญจร เพราะละตัณหา**)

(ปี 50) พระโมฆราชทูลถามปัญหาพระพุทธรองค์เป็นคนที่เท่าไร? เพราะเหตุใด?

ตอบ เป็นคนที่ ๑๕ ฯ เพราะครั้งแรกเห็นว่าท่านอชิตมาณพเป็นผู้ใหญ่กว่าจึงยอมให้ถามก่อน แต่เมื่อปรารถนาจะทูลถามเป็นคนที่ ๒ และคนที่ ๙ ถูกพระพุทธรองค์ทรงห้ามไว้ให้รอก่อน จึงได้โอกาสทูลถามเป็นคนที่ ๑๕ ฯ

(ปี 44) พระรัฐบาล และพระนันทะ ออกบวชเพราะเหตุใด? พระโมฆราช และพระอุบลาลี ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

ตอบ พระรัฐบาล ออกบวชเพราะศรัทธา พระนันทะ ออกบวชเพราะจำใจ ฯ

พระโมฆราช ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงจิวรเศร้าหมอง พระอุบลาลี ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงพระวินัย ฯ

พระมหากัจจายนะ

(ปี 59, 49) พระสาวก ผู้อธิบายภัทเทรตตสูตรที่ทรงแสดงโดยย่อให้พิสดาร คือใคร? ท่านได้รับการสรรเสริญจากพระศาสดาว่าอย่างไร?

ตอบ คือ พระมหากัจจายนะ ฯ ท่านได้รับสรรเสริญจากพระศาสดาว่า เป็นผู้ฉลาดในการอธิบายคำที่ย่อให้พิสดาร ฯ

(ปี 56) พระมหากัจจายนะได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าให้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแทนพระองค์ ณ เมืองใด และได้ผลเป็นอย่างไร?

ตอบ ณ เมืองอุชเชนี ฯ ได้รับผล คือ พระเจ้าจันตบพิชโชตและชาวพระนครเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ฯ

(ปี 54) พระสาวกผู้แสดงความไม่ต่างกันแห่งวรรณะ ๔ เหล่า คือใคร? แสดงแก่ใคร? ที่ไหน? พระสูตรนั้นชื่ออะไร ?

ตอบ พระมหากัจจายนะเป็นผู้แสดง ฯ แก่พระเจ้ามรุตราช อวันตีบุตร ฯ ที่คูนธวัน แขวงมรุตราชธานี ฯ สูตรนั้นชื่อว่า มรุตสูตร ฯ

(ปี 53) พระมหากัจจายนะเคยได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าให้ไปเผยแผ่พระศาสนาแทนพระองค์เมื่อครั้งไหน? ได้ผลอย่างไร? **ตอบ** เมื่อ

ครั้งที่ท่านบรรลุพระอรหัต และอุปสมบทเป็นภิกษุแล้ว ได้ทูลเชิญพระพุทธเจ้าให้เสด็จไปกรุงอุชเชนี เพื่อประกาศพระศาสนาตามพระราชประสงค์ ของพระเจ้าจันตบพิชโชต แต่พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ท่านไปแทน ฯ พระเจ้าจันตบพิชโชตและชาวพระนครเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ฯ

(ปี 51) การบวชของพระมหากัจจายนะ มีความเป็นมาอย่างไร? **ตอบ** มีความเป็นมาอย่างนี้ ท่านได้รับมอบหมายจากพระเจ้าจันตบพิชโชตให้

ไปทูลเชิญพระพุทธเจ้าเสด็จกรุงอุชเชนี จึงทูลลาบวชด้วย ครั้นได้เข้าเฝ้าฟังธรรมแล้ว บรรลุพระอรหัต จึงทูลขอบวช ฯ

(ปี 48) พระมหากัจจายนะ นิพพานก่อนหรือหลังพระพุทธเจ้า? มีอะไรเป็นข้ออ้าง?

ตอบ พระมหากัจจายนะ นิพพานหลังพระพุทธเจ้า มีมรุตสูตรเป็นข้ออ้าง โดยมีใจความ ตอนหนึ่งในพระสูตรนั้นว่า พระเจ้ามรุตราชตรัสถามว่า เดียวนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเสด็จอยู่ ณ ที่ไหน พระมหากัจจายนะทูลว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าบรินิพพานแล้ว ฯ

พระรัฐบาล

(ปี 60, 50) ธรรมเทศ มีอะไรบ้าง ? ใครแสดงแก่ใคร?

ตอบ มี ๑. โลกคือหมู่สัตว์ อันชรรานำเข้าไปใกล้ ไม่ยั่งยืน
๒. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่จำเพาะตน
๓. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของ ๆ ตน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป
๔. โลกคือหมู่สัตว์ พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอ้อม เป็นทาสแห่งตัณหา ฯ

พระรัฐบาลแสดงถวายพระเจ้าโกวัพยะ

(ปี 55) จงระบุชื่อพระสาวกที่บวชเพราะเหตุต่อไปนี้ ๑. บวชเพราะศรัทธา ๒. บวชเพราะจำใจ ๓. บวชเพราะหลงใหลในรูป

ตอบ ๑.บวชเพราะศรัทธา คือ พระรัฐบาล ๒.บวชเพราะจำใจ คือ พระนันทะ ๓.บวชเพราะหลงใหลในรูป คือ พระวักลี ฯ

(ปี 55) ข้อธรรมว่า “โลกคือหมู่สัตว์อันชรรานำเข้าไปใกล้ ไม่ยั่งยืน” เรียกว่าธรรมอะไร? ใครแสดงว่าใคร?

ตอบ เรียกว่า ธรรมเทศ ฯ พระรัฐบาลแสดงถวายแก่พระเจ้าโกวัพยะ ฯ

(ปี 44) พระรัฐบาล และพระนันทะ ออกบวชเพราะเหตุใด? พระโมฆราช และพระอุบาลี ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

ตอบ พระรัฐบาล ออกบวชเพราะศรัทธา พระนันทะ ออกบวชเพราะจำใจ ฯ

พระโมฆราช ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงจิวรเศร้าหมอง พระอุบาลี ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงพระวินัย ฯ

(ปี 43) ธรรมเทศคืออะไรบ้าง? ใครแสดงแก่ใคร?

ตอบ ธรรมเทศ คือ ๑. โลกคือหมู่สัตว์อันชรรานำเข้าไปใกล้ ไม่ยั่งยืน
๒. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่จำเพาะตน
๓. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของ ๆ ตน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป
๔. โลกคือหมู่สัตว์ พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอ้อม เป็นทาสแห่งตัณหา

พระรัฐบาลแสดงถวายพระเจ้าโกวัพยะ

พระราहुล

(ปี 61) พระสาวกองค์ใด กอบทรายเต็มมือแล้วปรารถนาว่า "ขอให้เราได้รับโอวาทคำสั่งสอนแต่สำนักพระศัพทผล และพระอุปัชฌาย์อาจารย์เท่าเม็ดทรายในกำมือนี้เกิด" ? และท่านเป็นเลิศในด้านใด ? **ตอบ** พระราहुล ฯ เป็นเลิศในด้านเป็นผู้ใคร่ในการศึกษา ฯ

(ปี 46) การศึกษาเป็นการพัฒนาชีวิตและสังคมให้ก้าวหน้าและก้าวไกล จึงอยากทราบว่า

พระเถระองค์ใด ได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้ใฝ่ใจในการศึกษา? ท่านได้รับการยกย่องเช่นนั้น เพราะมีปฏิปทาอย่างไร?

ตอบ พระราहुลเถระ ฯ มีปฏิปทาอย่างนี้คือ ท่านตื่นขึ้นแต่เช้าแล้วกอบเอาทรายมาเต็มกำมือแล้วปรารถนาว่า ขอให้เราได้รับโอวาทคำสั่งสอนแต่สำนักพระศัพทผลและพระอุปัชฌาย์อาจารย์เท่าเม็ดทรายในกำมือเกิด แล้วตั้งใจศึกษา ตั้งใจปฏิบัติอย่างจริงจัง ด้วยปฏิปทาเช่นนี้แล จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ใฝ่ใจในการศึกษา ฯ

(ปี 45) ราहुลกุมาร ได้บรรพชาเป็นสามเณรเพราะเหตุใด? พระราहुล ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางใด?

ตอบ เพราะพระมารดาให้ไปขออาศัยสมบัติกับพระพุทธองค์ ซึ่งเป็นพระราชบิดา ดังนั้น พระองค์จึงทรงประทานทรัพย์อันเป็นโลกุตตระ โดยมอบหมายให้พระสารีบุตร เป็นพระอุปัชฌาย์ บรรพชาให้ราहुลกุมาร ด้วยการรับสรณคมน์ ๓ ฯ
ได้รับการยกย่องว่าเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ใคร่ศึกษาพระธรรมวินัย ฯ

พระราธะ

(ปี 63, 45) พระสาวกผู้ได้รับการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาเป็นองค์แรกคือใคร?

ท่านได้รับการยกย่องจากพระศาสดาว่าเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย อย่างไร?

ตอบ พระราธะ ฯ ได้รับการยกย่องว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีปฏิภาณ คือญาณแจ่มแจ้งในธรรมเทศนา ฯ

(ปี 43) พระสาวกรูปใดได้รับการบวชด้วยญัตติจตุตถกรรมเป็นรูปแรก? พระสาวกรูปนั้นได้รับการยกย่องเป็นเลิศในทางไหน?

ตอบ พระราธะ ฯ ในทางมีปฏิภาณ คือญาณแจ่มแจ้งในพระธรรมเทศนา ฯ

พระนันทะ / พระวักกलि / พระอุบาลี

- พระอุบาลี บวชพร้อมกันกับ **พระเจ้าภัททิยราช เจ้าชายอนรุทธะ เจ้าชายอนันท์ เจ้าชายภค เจ้าชายกิมพิละ เจ้าชายเทวทัต และอุบาลี** รวมแล้วทั้งหมด ๗ คน

(ปี 57) การที่เจ้าศากยะทูลขอให้พระอุบาลีผู้เป็นช่างกัลบกบวชก่อน เพราะเหตุไร? **ตอบ** เพราะประสงค์จะละมานะของตน ฯ

(ปี 55) จงระบุชื่อพระสาวกผู้ที่บวชเพราะเหตุต่อไปนี้ ๑. บวชเพราะศรัทธา ๒. บวชเพราะจำใจ ๓. บวชเพราะหลงใหลในรูป

ตอบ ๑. บวชเพราะศรัทธา คือ พระรัฐบาล ๒. บวชเพราะจำใจ คือ พระนันทะ ๓. บวชเพราะหลงใหลในรูป คือ พระวักกलि ฯ

(ปี 44) พระรัฐบาล และพระนันทะ ออกบวชเพราะเหตุใด? พระโมฆราช และพระอุบาลี ได้รับการยกย่องว่าเลิศในทางไหน?

ตอบ พระรัฐบาล ออกบวชเพราะศรัทธา พระนันทะ ออกบวชเพราะจำใจ ฯ

พระโมฆราช ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ทรงจิวรเศรำหมอง พระอุบาลี ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ทรงพระวินัย ฯ

พระโสณโกพิวิสะ (ผู้เลิศในทางมีความเพียรปรารถนาแล้ว)

(ปี 59) พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมอุปมาด้วยพิน ๓ สาย แก่ใคร ? ด้วยทรงพระประสงค์ใด ? **ตอบ** แก่พระโสณโกพิวิสะ ฯ ด้วยทรงพระประสงค์จะให้ท่านทำความเพียรพอประมาณ เพราะท่านทำความเพียรอย่างยิ่ง เติมนจกรมจนเท้าแตก ฯ

(ปี 57) พระพุทธองค์ทรงแสดงโทษแห่งความเพียรที่ตึงเกินไปและหย่อนเกินไปแก่พระโสณโกพิวิสะว่าอย่างไร?

- ผู้ที่ถวายผ้าวัสสิกสาฎก (ผ้าอาบน้ำฝน) เป็นคนแรก คือ นางวิสาขา
- สามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือ สามเณรราหุล ได้บรรลุพระอรหัตเพราะฟังธรรมจากพระพุทธองค์
- ภิกษุณีรูปแรกพระพุทธศาสนา คือ พระนางมหาปชาบดีโคตมี

(ปี 63, 57) สามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือใคร? ได้บรรลุพระอรหัตเพราะฟังธรรมจากใคร? **ตอบ** สามเณรราหุล ฯ จากพระพุทธองค์ ฯ

(ปี 61) พระอนุพุทธองค์แรก คือใคร? ได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร?

ตอบ คือพระอัญญาโกณฑัญญะ ฯ เพราะฟังธรรมจกกับปวัตตนสูตร ฯ

(ปี 59) สตรีคนแรกที่ได้อุปสมบทในพุทธศาสนา คือใคร? อุปสมบทด้วยวิธีใด?

ตอบ คือ พระมหาปชาบดีโคตมี ฯ ด้วยวิธีรับครุธรรม ๘ ประการ ฯ

(ปี 58) อนุพุทธองค์แรก คือใคร? สำเร็จเป็นพระอรหันต์เพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร?

ตอบ คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ฯ ชื่ออนัตตลักขณสูตร ฯ

(ปี 57) อุบาสกผู้ประกาศตนถึงรัตนะ ๒ และรัตนะ ๓ ว่าเป็นสรณะคนแรก คือใคร?

ตอบ ผู้ถึงรัตนะ ๒ คือตปุสสะ และภัลลิกะ ผู้ถึงรัตนะ ๓ คือบิดาของยสะ ฯ

(ปี 53) พุทธบริษัท ๔ ผู้เป็นอริยสาวก มีลำดับการเกิดขึ้นก่อนหลังกันอย่างไร? บุคคลแรกของแต่ละบริษัทนั้นคือใคร?

ตอบ มีลำดับอย่างนี้ คือ ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา และภิกษุณี ฯ

พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นคนแรกของภิกษุบริษัท

บิดาของพระยสะ เป็นคนแรกของอุบาสกบริษัท

มารดาและภรรยาของพระยสะ เป็นคนแรกของอุบาสิกาบริษัท

พระนางปชาบดีโคตมี เป็นคนแรกของภิกษุณีบริษัท ฯ

ความหมายและความสำคัญของศาสนพิธี

(ปี 62, 49, 45) ศาสนพิธี คืออะไร? การศึกษาศาสนพิธีให้เข้าใจ มีประโยชน์อย่างไร?

ตอบ คือ พิธีทางศาสนา ฯ มีประโยชน์คือ ๑. ทำให้เข้าใจเรื่องของศาสนพิธีได้โดยถูกต้อง ๒. ทำให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ไร้สาระ ๓. ทำให้ปฏิบัติได้ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยนจากขนบธรรมเนียมประเพณี ฯ

(ปี 44) กุศลพิธี และบุญพิธี คือพิธีเช่นไร?

ตอบ กุศลพิธี คือพิธีกรรมต่างๆอันเกี่ยวข้องด้วยการอบรมความดีงามทางพระพุทธศาสนาเฉพาะตัวบุคคล เช่น พิธีรักษาอุโบสถศีล เป็นต้น บุญพิธี คือพิธีทำบุญงานมงคล และงานอวมงคล ฯ

- **ทานพิธี** ได้แก่ พิธีถวายผ้าวัสสิกสาฎก (ผ้าอาบน้ำฝน) พิธีถวายเสนาสนะกุฏิวิหาร พิธีทอดผ้าป่า พิธีถวายผ้าอัจเจกจีวร ผ้าจ่านำพรรษา

(ปี 59, 55) การถวายผ้าวัสสิกสาฎกนั้น มีมูลเหตุมาจากอะไร? ใครเป็นผู้ถวายคนแรก?

ตอบ มีมูลเหตุมาจากเดิมยังไม่มีพุทธานุญาตให้ภิกษุผู้มีผ้าวัสสิกสาฎก ภิกษุทั้งหลายจึงเปลือยกายอาบน้ำ นางวิสาขามหาอุบาสิกาทราบเรื่องนั้นแล้วเห็นว่าไม่สมควรแก่เพศสมณะ จึงทูลขอพระพุทธานุญาต เพื่อถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ

(ปี 58) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ก. ปาฏิบุคคลิกทาน ข. เกสัชทาน ค. สลากภัต ง. ผ้าวัสสิกสาฎก จ. ผ้าอัจเจกจีวร ฯ

ตอบ ก. ปาฏิปุคคคลิกทาน คือทานที่ถวายเจาะจงเฉพาะรูปนั้นรูปนี้

ข. เกสัชทาน คือการถวายเกสัช ๕ ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

ค. สลากภัต คือภัตตาคารที่ทายกทายิกาถวายตามสลาก

ง. ผ้าวัสสิกสาฎก คือผ้าที่อธิษฐานสำหรับใช้นุ่งในเวลาอาบน้ำฝน หรืออาบน้ำทั่วไป

จ. ผ้าอัจเจกจีวร คือผ้าจํานำพรราชาที่ทายกรีบถ้วนถวายก่อนวันออกพรรษา

(ปี 54) วิหารทานคาคา ซึ่งเป็นบทอนุโมทนาพิเศษ เริ่มต้นด้วย สัต อัญหํ ปฏิหนติ ฯลฯ นิยมใช้สวดเมื่อใด?

ตอบ เมื่อทายกถวายเสนาสนะมี โบสถ์ วิหาร กุฎี เป็นต้น ฯ

(ปี 48) ผ้าป่าคือผ้าอะไร? คำพิจารณาผ้าป่าว่าอย่างไร?

ตอบ คือ ผ้าบังสุกุลจีวร ได้แก่ผ้าเป็นผืนที่ไม่มีเจ้าของหวงแหน ทิ้งอยู่ตามป่าดงบัง ตามป่าช้าบ้าง ตามถนนหนทางและห้อยอยู่ตามกิ่งไม้บ้าง ที่สุดจนกระทั่งที่เขา อุทิศไว้แทบเท้า รวมเรียกว่า “ผ้าป่า” ฯ

คำพิจารณาผ้าป่าว่า อิมํ ปัสสุกุลจีวรํ อสุสามิกํ มยฺหํ ปาปฺพณาติ หรือว่า อิมํ วตฺถํ อสุสามิกํ ปัสสุกุลจีวรํ มยฺหํ ปาปฺพณาติ ฯ

(ปี 48) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้? ก. ปาฏิปุคคคลิกทาน ข. เกสัชทาน ค. สลากภัตต์ ง. ผ้าวัสสิกสาฎก จ. ผ้าอัจเจกจีวร

ตอบ ก. คือทานที่ถวายเจาะจงเฉพาะรูปนั้นรูปนี้

ข. คือการถวายเกสัช ๕ ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

ค. คือภัตตาคารที่ทายกทายิกาถวายตามสลาก

ง. คือผ้าที่อธิษฐานสำหรับใช้นุ่งในเวลาอาบน้ำฝน หรืออาบน้ำทั่วไป

จ. คือผ้าจํานำพรราชาที่ทายกรีบถ้วนถวายก่อนกำหนดกาล ฯ

(ปี 47) สลากภัต หมายถึงอะไร? **ตอบ** หมายถึง ภัตตาคารที่ทายก ทายิกาถวายตามสลาก ฯ

(ปี 45) ผ้าวัสสิกสาฎก ใครเป็นผู้ถวายคนแรก? การถวายผ้าวัสสิกสาฎกนั้น มีมูลเหตุมาจากอะไร?

ตอบ นางวิสาขา มหาอุบาสิกา ฯ มีมูลเหตุมาจากเดิมยังไม่มีพุทธานุญาตให้ภิกษุมีผ้าอาบน้ำฝน ภิกษุทั้งหลายจึงเปลื้องกายอาบน้ำ นางวิสาขามหาอุบาสิกาทราบเรื่องนั้นแล้ว เห็นว่าไม่สมควรแก่เพศสมณะจึงทูลขอพระพุทธานุญาต เพื่อถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ

(ปี 44) ผ้าป่า และผ้าอัจเจกจีวร ได้แก่ผ้าเช่นไร? การทอดผ้าป่ากำหนดกาลเวลาทอดไว้หรือไม่?

ตอบ ผ้าป่า หมายถึงผ้าเป็นผืนที่ไม่มีเจ้าของหวงแหน ทิ้งอยู่ตามป่าดงบัง ตามป่าช้าบ้าง ตามถนนหนทางและห้อยอยู่ตามกิ่งไม้บ้าง ฯ

ผ้าอัจเจกจีวร หมายถึงผ้าจํานำพรราชาที่ทายกรีบถ้วนถวายก่อนกำหนดกาล คือถวายก่อนออกพรรษา ฯ

ไม่มีกำหนดกาลเวลา มีศรัทธาเมื่อไรก็ถวายได้ ฯ

(ปี 43) ผ้าวัสสิกสาฎกคือผ้าเช่นไร? ผ้าจํานำพรราชาคือผ้าเช่นไร?

ตอบ คือ ผ้าสำหรับภิกษุใช้นุ่งในเวลาอาบน้ำฝนหรืออาบน้ำทั่วไป เรียกกันว่า ผ้าอาบน้ำฝนบ้าง ผ้าอาบบ้าง ผ้านี้เกิดขึ้นเฉพาะฤดูกาลที่ทรงอนุญาตเป็นบริวารพิเศษชั่วคราว อธิษฐานไว้ใช้ได้ตลอด ๔ เดือนฤดูฝน พ้นจากเขตนั้นเป็นธรรมเนียมให้วิกัป ฯ

คือ ผ้าที่ทายกถวายแก่ภิกษุผู้อยู่จำพรรษารอบ ๓ เดือน เว้นผ้ากฐิน ฯ

- **บุญพิธี** ได้แก่ พิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ งานมงคล และงานอวมงคล พิธีแสดงธรรมเทศนา (เทศน์มหาชาติ) พิธีสวดแจ่ง พิธีสวดพระอภิธรรม พิธีสวดมาติกา สามัญญอนุโมทนา วิเสสอนุโมทนา งานมงคล ได้แก่ งานทำบุญต่อนามหรือต่ออายุ

งานอวมงคล ได้แก่ การทำบุญอุทิศ

(ปี 60) วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เรียกว่าวันอะไร ? ตรงกับวันอะไร ?

ตอบ เรียกว่า วันเทโวโรหนะ ๕ ตรงกับวันมหาปวารณา เพ็ญเดือน ๑๑ ๕

(ปี 54) วันเทโวโรหนะ คือวันอะไร? เนื่องด้วยวันนั้น มีบุญพิธีอะไรที่ทำกันมาจนถึงบัดนี้?

ตอบ คือ วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก หลังจากที่เสด็จขึ้นไปจำพรรษาในดาวดึงส์พิภพถ้วนไตรมาส โบราณเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันพระเจ้าเปิดโลก ๕ มีการทำบุญตักบาตรแต่พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระสงฆ์ จนเป็นประเพณีทำบุญตักบาตรที่เรียกว่า ตักบาตรเทโวโรหนะ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ๕

(ปี 53) คำว่า เจริญพระพุทธรูปกับสวดพระพุทธรูปใช้ต่างกันอย่างไร? การทำบุญฉลองอุทิศเจ้าในอย่างไรใน ๒ อย่างข้างต้น?

ตอบ เจริญพระพุทธรูปใช้ในงานมงคล สวดพระพุทธรูปใช้ในงานอวมงคล ๕ จัดเข้าในการสวดพระพุทธรูป ๕

(ปี 53) งานทำบุญต่อนามหรือต่ออายุ คืองานทำบุญเช่นไร?

ตอบ คืองานทำบุญที่คณะญาติของผู้กำลังป่วยหนักจัดขึ้น เพื่อให้ผู้ป่วยหายป่วย และเพื่อให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลในบั้นปลายแห่งชีวิตของตน หรือ เป็นความประสงค์ของผู้จะทำบุญต่ออายุเองเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ๕

(ปี 51) ในงานมงคลที่ทำกันอย่างสามัญทั่วไป นิยมเจริญพระพุทธรูปด้วย บทสวดมนต์ที่รวมเรียกสั้นๆ ว่าอะไร? และต้องมีบทอันมาประกอบอีก เรียกว่าอะไร? **ตอบ** เรียกว่า เจ็ดตำนาน ๕ เรียกว่า ตันตำนาน และทำตำนาน ๕

(ปี 51) เทศน์มหาชาติ คือการเทศน์เรื่องอะไร? มีกี่กัณฑ์? จบเทศน์มหาชาติแล้ว นิยมเทศน์ต่อด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ เรื่องเวสสันดรชาดก ๕ มี ๑๓ กัณฑ์ ๕ เรื่อง จตุราริยสังกถา ๕

(ปี 50) วันเทโวโรหนะ คือวันอะไร? เนื่องด้วยวันนั้น มีบุญพิธีอะไรที่ทำกันมาจนถึงบัดนี้?

ตอบ คือ วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก หลังจากที่เสด็จขึ้นไป จำพรรษาในดาวดึงส์พิภพถ้วนไตรมาส โบราณเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันพระเจ้าเปิดโลก ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ๕ มีการทำบุญตักบาตรแต่พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระสงฆ์ในวันรุ่งขึ้น จนเป็นประเพณีทำบุญตักบาตรที่เรียกว่าตักบาตรเทโวโรหนะ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ๕

(ปี 47) คำต่อไปนี้หมายถึงอะไร? ก. เทศน์มหาชาติ ข. ทำบุญอุทิศ ค. สามัญญอนุโมทนา ง. วิเสสนุโมทนา จ. สลากภัต

ตอบ ก. หมายถึง เทศนาเรื่องพระเวสสันดรชาดก

ข. หมายถึง ทำบุญหลังจากการปลงศพปรารภผู้ล่วงลับแล้ว

ค. หมายถึง การอนุโมทนาที่นิยมใช้ปฏิบัติกันทั่วไปเป็นปกติ

ง. หมายถึง การอนุโมทนาด้วยบทสวดสำหรับอนุโมทนาเป็นพิเศษ เฉพาะทาน เฉพาะกาล เฉพาะเรื่อง

จ. หมายถึง ภัตตาหารที่ทายก ทายิกาถวายตามสลาก ๕

(ปี 47) ประเพณีการเทศน์แจงและการสวดแจงอาศัยเค้ามูลมาจากเรื่องอะไร? นิยมเทศน์ในงานอะไร?

ตอบ อาศัยเค้ามูลมาจากเรื่องการทำปฐมสังคายนา ซึ่งเป็นการรวบรวมพระธรรมวินัย จัดไว้เป็นหมวดหมู่ เรียกว่า พระไตรปิฎก ดังนั้นการเทศน์แจงจึงเป็นการแสดงธรรมแจแจงวัตถุและหัวข้อในพระไตรปิฎก ในการทำปฐมสังคายนา มีการกสงฆ์จำนวน ๕๐๐ รูป การสวดแจงจึงนิยมนิมนต์พระสงฆ์ ๕๐๐ รูป ให้เท่าจำนวนการกสงฆ์ในครั้งนั้น ๕ นิยมเทศน์ในงานฌาปนกิจศพ ๕

(ปี 45) งานทำบุญต่อนามคืองานทำบุญเช่นไร? **ตอบ** คืองานทำบุญที่คณะญาติของผู้กำลังป่วยหนักจัดขึ้น เพื่อให้ผู้ป่วยหายป่วย และเพื่อให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลในบั้นปลายแห่งชีวิตของตน ๕

(ปี 45) ในพิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหนะ พระพุทธรูปที่จะประดิษฐานบนรถทรงหรือคานหาม นิยมพระพุทธรูปปางอะไร?

ตอบ นิยมพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ถ้าไม่มีจะเป็นพระพุทธรูปปางอะไรก็ได้ ๕

(ปี 44) วันเทโวโรหนะ คือวันอะไร? มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวันอะไร?

ตอบ คือวันที่พระองค์เสด็จลงจากเทวโลก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวันพระเจ้าเปิดโลก ฯ

(ปี 44) พิธีสวดพระอภิธรรมมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? การสวดมาติกาคือการสวดเรื่องอะไร?

ตอบ มี ๒ อย่างคือ ๑. สวดประจำยามหน้าศพ ๒. สวดหน้าไฟในขณะฌาปนกิจ ฯ

คือการสวดบทมาติกาของพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์หรือที่เรียกว่า " สัตตปปรกณากัถกรรม " ซึ่งมีการบังสุกุลเป็นที่สุด เป็นประเพณีนิยมจัดให้พระสงฆ์สวดในงานทำบุญหน้าศพอย่างหนึ่ง เรียกโดยโวหารทางราชการในงานหลวงว่า " สดับปกรณ์ " แต่ราษฎรสามัญทั่วไปเรียกว่า " สวดมาติกา " ฯ

(ปี 43) คำว่า สวดมาติกาหรือสดับปกรณ์ หมายถึงอะไร? คำทั้งสองนั้นใช้ต่างกันอย่างไร?

ตอบ หมายถึงการสวดบทมาติกาของพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ หรือที่เรียกว่า สัตตปปรกณากัถกรรม ซึ่งมีการบังสุกุลเป็นที่สุด เป็นประเพณีนิยมจัดให้พระสงฆ์สวดในงานทำบุญหน้าศพอย่างหนึ่ง ฯ คำว่าสวดมาติกา ใช้ในงานศพราษฎรสามัญทั่วไป ส่วนคำว่า สดับปกรณ์ ใช้เรียกโดยโวหารทางราชการในงานหลวง (ศพหรืออัฐิของเจ้านายตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป) ฯ

- **กุศลพิธี** คือ พิธีบำเพ็ญกุศล ได้แก่ พิธีอาราธนาศีลอุโบสถ พิธีกรรมวันธรรมสวนะ พิธีทำวัตรสวดมนต์ พิธีสังฆอุโบสถ พิธีเข้าพรรษา พิธีออกพรรษา พิธีทำสามัคคีกรรม

(ปี 63, 56) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ การเข้าพรรษา การออกพรรษา ฯ

ตอบ การเข้าพรรษา หมายถึง การที่ภิกษุผูกใจว่าจะอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งตลอดเวลา ๓ เดือนในฤดูฝน ไม่ไปค้างแรมให้ล่วงราตรีในที่แห่งอื่นระหว่างผูกใจนั้น เว้นแต่ไปด้วยสัตตาคหณนียะ ฯ การออกพรรษา หมายถึง กาลที่สิ้นสุดกำหนดอยู่จำพรรษาของภิกษุตามพระวินัยบัญญัติ มีพิธีเป็นสังฆกรรมพิเศษโดยเฉพาะ เรียกโดยภาษาพระวินัยว่า ปวารณากรรม คือการทำปวารณาของสงฆ์อยู่ร่วมกันตลอดเวลา ๓ เดือน ฯ

(ปี 63, 61, 57, 48) วันธรรมสวนะ คือวันอะไร? ทรงอนุญาตให้มีในวันใดบ้าง?

ตอบ คือวันกำหนดประชุมฟังธรรม หรือที่เรียกว่า "วันพระ" ฯ ในวัน ๘ ค่ำและวัน ๑๔ ค่ำหรือ ๑๕ ค่ำของปักษ์ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม ฯ

(ปี 62, 49) การทำวัตรสวดมนต์ มีประโยชน์อย่างไร ? จงอธิบาย **ตอบ** เป็นอุบายสงบใจ ไม่ให้คิดวุ่นวายตามอารมณ์ได้ชั่วขณะที่ทำเมื่อทำประจำวันละ๒เวลา ทั้งเช้าเย็น ครั้งละครึ่งชั่วโมง หรือ ๑ ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย ก็เท่ากับได้ใช้เวลาสงบจิตได้ วันละไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๒๔ ชั่วโมง ฯ

(ปี 61) สามัคคีกรรม หมายถึงอะไร ? มีกี่แบบ ? อะไรบ้าง ?

ตอบ หมายถึง การขอขมาโทษกันให้อภัยกันทุกโอกาส ไม่ว่าจะมิโทษขัดข้องหมองใจกันหรือไม่ก็ตาม ถึงโอกาสที่ควรทำสามัคคีกรรมกันแล้วทุกรูปไม่พึงละโอกาสเสีย ฯ มี ๒ แบบ ฯ คือ ๑. แบบขอขมาโทษ ๒. แบบถวายเป็นสักการะ ฯ

(ปี 60) กุศลพิธี คืออะไร ? พิธีทำสามัคคีกรรม หมายถึงอะไร ?

ตอบ คือ พิธีบำเพ็ญกุศล ฯ หมายถึง การขอขมาโทษกัน ให้อภัยกันทุกโอกาส ไม่ว่าจะมิโทษขัดข้องหมองใจกันหรือไม่ก็ตาม ถึงโอกาสที่ควรทำสามัคคีกรรมกันแล้ว ทุกรูปไม่พึงละโอกาสเสีย ฯ

(ปี 59) ธรรมเนียมของสงฆ์ที่พึงปฏิบัติต่อกัน เพื่อความสามัคคี เรียกว่าอะไร ? หมายถึงอะไร ?

ตอบ เรียกว่า สามัคคีกรรม ฯ หมายถึง การขอขมาโทษ และการให้อภัยกัน ฯ

(ปี 56) ศาสนพิธีเล่ม ๒ แสดงอุโบสถกรรมไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง?**ตอบ** ๓ ประเภทฯ คือ สังฆอุโบสถ๑ ปาฏิสุทธิอุโบสถ๑ อธิษฐานอุโบสถ๑ ฯ

(ปี 49) การทำวัตร คืออะไร? ทำวัตรสวดมนต์ เพื่อความมุ่งหมายใด?

ตอบ คือการทำกิจวัตรของภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เป็นการทำกิจที่ต้องทำประจำจนเป็นวัตร-ปฏิบัติ เรียกสั้นๆ ว่า ทำวัตร ฯ

ความมุ่งหมายของการทำวัตรสวดมนต์นี้ บัณฑิตถือว่าเป็นอุบายสงบจิต ไม่ให้คิดวนวายตามอารมณ์ได้ชั่วขณะที่ทำ เมื่อทำประจำวันละ ๒ เวลา ทั้งเช้าเย็นครั้งละครึ่งชั่วโมง หรือ ๑ ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย ก็เท่ากับได้ใช้เวลาสงบจิตได้วันละไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๒๔ ชั่วโมง ๕

(ปี 49) ในวันอุโบสถ พระธรรมกถึกให้ศีล ๘ เป็นอุโบสถศีล แต่มีผู้ศรัทธาจะรักษาเพียงศีล ๕ เท่านั้น ฟังปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ฟังปฏิบัติแบบนี้ สมาทานเพียง ๕ ข้อ ในระหว่างข้อที่ ๓ ซึ่งพระธรรมกถึกให้ด้วยบทว่า อพฺรหฺมจฺริยา ... ฟังรับสมาทานว่า กาเมสุ มิจุฉา จารา... และรับต่อไปจนครบ ๕ ข้อเมื่อครบแล้วก็กราบ ๓ ครั้ง ลดลงนั่งกราบไม่ต้องรับต่อไป ๕

(ปี 47) การทำวัตร และการสวดมนต์ ต่างกันอย่างไร?

ตอบ การทำวัตร คือ การทำกิจวัตรที่ต้องทำประจำ วันละ ๒ เวลา คือ เช้า-เย็น จนเป็นวัตรปฏิบัติ มีการสวดบูชาพระรัตนตรัย และสวดพิจารณาปัจจัยที่บริโภคนั้น ส่วนการสวดมนต์คือ การสวดพระพุทฺธมณต์ต่างๆ นอกเหนือจากบทสวดทำวัตรที่เป็นส่วนพระสูตรก็มี ที่เป็นส่วนพระปริตรก็มี ที่เป็นส่วนเฉพาะคณาอันนิยมกำหนดให้นำมาสวดประกอบในการสวดมนต์เป็นประจำก็มี ๕

(ปี 46) ศาสนพิธีเล่ม ๒ แสดงอุโบสถกรรมไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง? แต่ละประเภทต่างกันอย่างไร?

ตอบ แสดงไว้ ๓ ประเภทคือ สังฆอุโบสถ ๑ ปาฏิสุทธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑ ๕

มีความแตกต่างกันดังนี้

๑. สังฆอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปประชุมสวดพระปาฏิโมกข์
๒. ปาฏิสุทธิอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุน้อยกว่า ๔ รูป มีเพียง ๓ รูป หรือ ๒ รูป ร่วมกันทำการคณะ ให้แต่ละรูปบอกความบริสุทธิ์ของตน ๕
๓. อธิษฐานอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุรูปเดียวทำการบุคคล ด้วยการอธิษฐานความบริสุทธิ์ใจของตนเอง ๕

(ปี 46) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ก. การเข้าพรรษา ข. การออกพรรษา

ตอบ ก. การเข้าพรรษา หมายถึง การที่ภิกษุผูกใจว่า จะอยู่ประจำเสนาสนะในวัดใดวัดหนึ่งตลอดเวลา ๓ เดือนในฤดูฝน ไม่ไปค้างแรมให้ล่วงราตรีในที่แห่งอื่น ระหว่างผูกใจนั้น เว้นแต่ไปด้วยสัตตาคหกรณียะ ๕

ข. การออกพรรษา หมายถึง กาลที่สิ้นสุดกำหนดอยู่จำพรรษาของภิกษุตามพระวินัยบัญญัติ มีพิธีเป็นสังฆกรรมพิเศษโดยเฉพาะเรียกโดยภาษาพระวินัยว่า ปวารณากรรม คือการทำปวารณาของสงฆ์ผู้อยู่ร่วมกันตลอดเวลา ๓ เดือน ๕

(ปี 46) สามิจิกรรม หมายถึงอะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? การเทศน์ในปัจจุบันนิยมทำกันกี่ลักษณะ? อะไรบ้าง?

ตอบ หมายถึง การขอขมาโทษกันให้ภัยกัน ทุกโอกาสไม่ว่าจะมีโทษชัดของหมองใจกันหรือไม่ก็ตาม ถึงโอกาสที่ควรทำสามิจิกรรมกันแล้วทุกรูปไม่พึงละโอกาสเสีย ๕ มี ๒ แบบ คือ ๑. แบบขอขมาโทษ ๒. แบบถวายสักการะ ๕

นิยมทำกัน ๔ ลักษณะ คือ ๑. เทศน์ในงานทำบุญ ๒. เทศน์ตามกาลนิยม ๓. เทศน์พิเศษ ๔. เทศน์มหาชาติ ๕

(ปี 43) ศาสนพิธีเล่ม ๒ แสดงอุโบสถกรรมไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง? แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันอย่างไร?

ตอบ มี ๓ ประเภท คือ สังฆอุโบสถ ๑ ปาฏิสุทธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑ ๕

มีความแตกต่างกันดังนี้

๑. สังฆอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปประชุมสวดพระปาฏิโมกข์
๒. ปาฏิสุทธิอุโบสถ คือ อุโบสถกรรมที่พระภิกษุน้อยกว่า ๔ รูป มีเพียง ๓ รูป หรือ ๒ รูป ร่วมกันทำการคณะ ให้แต่ละรูปบอกความบริสุทธิ์ของตน ๕
๓. อธิษฐานอุโบสถ คืออุโบสถกรรมที่พระภิกษุรูปเดียวทำการบุคคลด้วยการอธิษฐานความบริสุทธิ์ใจของตนเอง

- ปกิณกพิธิ ได้แก่ บังสกุลเป็น

(ปี 50) บังสกุลเป็น คืออะไร? คาคาที่ใช้บังสกุลเป็น ว่าอย่างไร?

ตอบ บังสกุลเป็น คือบุญกิริยาที่เจ้าภาพประสงค์จะบริจาควัตถุเนื่องด้วยกายของตน โดยเฉพาะผ้าอุทิศสงฆ์ให้เป็นผ้าบังสกุล ปกตินิยมทำเมื่อป่วยหนัก เป็นการกำหนดมรณานุสสติวิธีหนึ่ง ๆ

ว่า อจิริ วตยํ กาโย ปฐวี อธิเสสฺสติ
 จุฑุโฆ อเปตวิญญาโณ นิรตุถํว กลิงฺครํ ฯ

บทอนุโมทนาคาคา

(ปี 52) บท อทาสี เม อทาสี เม... และบท อยญจ โข ทกุชิตมา ทินฺนา... ใช้ต่างกันอย่างไร?

ตอบ อทาสี เม อทาสี เม... ใช้ในกรณีที่ศพยังอยู่ อยญจ โข ทกุชิตมา ทินฺนา... ใช้ในกรณีทำบุญอุทิศ

- สามัญอนุโมทนา / วิเสสอนุโมทนา

(ปี 52) สามัญอนุโมทนามกับวิเสสอนุโมทนา ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันอย่างนี้ สามัญอนุโมทนา คือการอนุโมทนาที่นิยมใช้ปฏิบัติกันทั่วไปเป็นปกติ ไม่ว่างานใดก็ใช้อนุโมทนาอย่างนั้น ส่วนวิเสสอนุโมทนา คือการอนุโมทนาด้วยบทสวดสำหรับอนุโมทนาเป็นพิเศษเฉพาะทาน เฉพาะกาล และเฉพาะเรื่อง

*** บทสวดต้องท่องไปสอบ ให้ฝึกเขียนให้ถูกต้อง

- อุโบสถศีล

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ
๒. อทินฺนาทานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ
๓. อพฺรหฺมจฺริยา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ
๔. มุสฺสาวาทา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ
๕. สุราเมรยมชฺชูปมาทภูฏานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ
๖. วิกาลโภชนา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ
๗. นจฺจคีตฺวาทิตฺตฺวิสุทฺตฺสนา มาลาคนฺธุวิเลปนธารณมณฺฑปนวิภูสณฺฐานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ
๘. อจฺจุจาสยนมหาสยนา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ

(ปี 58) จงเขียนอุโบสถศีลข้อที่ ๓ มาดู ฯ **ตอบ** อพฺรหฺมจฺริยา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาธิยามิ ฯ

(ปี 57) จงเขียนคาคาที่ใช้ในการบังสกุลเป็น และบังสกุลตาย มาดู

ตอบ คาคาที่ใช้ในการบังสกุลเป็น ว่า

อจิริ วตยํ กาโย ปฐวี อธิเสสฺสติ
 จุฑุโฆ อเปตวิญญาโณ นิรตุถํว กลิงฺครํ

คาคาที่ใช้ในการบังสกุลตายว่า

อนิจฺจา วต สงฺขารา อูปฺปาทวยธมฺมิโน
 อูปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วุปฺสโม สุโข ฯ

(ปี 55) จงเขียนอุโบสถศีล เฉพาะข้อที่ ๗ มาดู

บททวน วินัยมุข นักธรรมชั้นโท

วินัย แบ่งออกเป็น

๑. อาทิพรหมจริยกาสิกขา สิกขาบทอันมาในพระปาติโมกข์

๒. อภิสมาจาริกาสิกขา หรือ อภิสมาจาร คือ ธรรมเนียมของภิกษุ (สิกขาบทนอกพระปาติโมกข์) ภิกษุผู้ไม่เอื้อเฟื้อในอภิสมาจารมีโทษปรับ**อาบัติตุลลัจจัย**เป็นอย่างสูงแต่มีน้อย ส่วนมากปรับ**อาบัติทุกกฏ**เป็นพื้น

(ปี 63, 61, 59) อภิสมาจาร คืออะไร? ภิกษุผู้ไม่เอื้อเฟื้อในอภิสมาจาร มีโทษอย่างไรบ้าง? [บางปีข้อสอบก็ถามว่า ท่านปรับอาบัติอะไรบ้าง? ให้ตอบเหมือนข้างล่าง]

ตอบ คือ ธรรมเนียมหรือมารยาทที่ติงามของภิกษุ ๔ ปรับอาบัติตุลลัจจัยเป็นอย่างสูง แต่มีน้อย ส่วนมากปรับอาบัติทุกกฏเป็นพื้น ๔

(ปี 62, 60) สิกขาบทนอกพระปาติโมกข์เรียกว่าอะไร? ทรงบัญญัติไว้ เพื่อประโยชน์อะไร?

ตอบ เรียกว่า อภิสมาจาร ๔ ทรงบัญญัติไว้เพื่อความเรียบร้อยของภิกษุ และเพื่อความงามของพระศาสนา เช่นเดียวกับตระกูลใหญ่ จำต้องมีขนบธรรมเนียม และระเบียบไว้รักษาเกียรติ และความเป็นผู้ดีของตระกูล ๔

(ปี 58) ภิกษุผู้ปฏิบัติพระวินัยส่วนอภิสมาจารให้ติงาม จะต้องปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ต้องปฏิบัติโดยสายกลาง คือไม่ถึงเคร่งครัดอย่างมมกาย จนเป็นเหตุทำตนให้ลำบากเพราะเหตุธรรมเนียมเล็กๆ น้อยๆ อันขัดต่อกาลเทศะ และไม่สะเพร่ามั่งง่าย ละเลยต่อธรรมเนียมของภิกษุ จนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทราม ๔

(ปี 58) ภิกษุผู้ละเมิดสิกขาบทนอกพระปาติโมกข์ ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง? **ตอบ** ต้องอาบัติตุลลัจจัย และ ทุกกฏ ๔

(ปี 57) พระวินัยแบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? **ตอบ** แบ่งออกเป็น ๒ อย่างคืออาทิพรหมจริยกาสิกขา ๑ อภิสมาจาริกาสิกขา ๑ ๔

(ปี 56) อภิสมาจาร คืออะไร? เป็นเหตุให้ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง? **ตอบ** คือ ขนบธรรมเนียมของภิกษุ ๔ อาบัติตุลลัจจัยและอาบัติทุกกฏ ๔

(ปี 54) ภิกษุผู้ปฏิบัติพระวินัยส่วนอภิสมาจารให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติติงาม จะต้องปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ จะชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติติงาม ต้องปฏิบัติโดยสายกลาง คือไม่ถึงเคร่งครัดอย่างมมกาย จนเป็นเหตุทำตนให้ลำบากเพราะเหตุธรรมเนียมเล็กๆ น้อยๆ อันขัดต่อกาลเทศะ และไม่สะเพร่ามั่งง่าย ละเลยต่อธรรมเนียมของภิกษุ จนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทราม ๔

(ปี 53) อาทิพรหมจริยกาสิกขา กับ อภิสมาจาริกาสิกขา ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันดังนี้ อาทิพรหมจริยกาสิกขา ได้แก่ข้อศึกษาอันเป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ อันได้แก่พระพุทธรูปบัญญัติที่ทรงตั้งไว้ให้เป็นพุทธอาณมา เป็นสิกขาบทอันมาในพระปาติโมกข์ เป็นข้อบังคับโดยตรงที่ภิกษุจะต้องประพฤติปฏิบัติโดยเคร่งครัด

ส่วนอภิสมาจาริกาสิกขา ได้แก่ข้อศึกษาอันเนื่องด้วยอภิสมาจาร คือมารยาทอันดี ที่ทรงบัญญัติหรืออนุญาตไว้ อันมานอกพระปาติโมกข์ เป็นขนบธรรมเนียมอันติงามของหมู่คณะที่ควรประพฤติ

(ปี 52) สิกขาบทนอกพระปาติโมกข์ที่เรียกว่าอภิสมาจารแบ่งเป็น ๒ คือเป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ นั่นคืออย่างไร?

ปรับโทษแก่ผู้ล่วงละเมิดไว้อย่างไร?

ตอบ ที่เป็นข้อห้ามคือ กิริยาบางอย่างหรือบริหารบางประเภทไม่เหมาะสมแก่สมณสาธูป จึงทรงห้ามไม่ให้กระทำหรือใช้บริหารเช่นนั้น เช่น ห้ามไม่ให้ไว้ผมยาว ไม่ให้ไว้หนวดเครายาว ไม่ให้ใช้บาตรไม้ เป็นต้น

ที่เป็นข้ออนุญาต คือเป็นการประทานประโยชน์พิเศษแก่พระภิกษุ เช่น ทรงอนุญาตวัสสิกสาฎกในฤดูฝน เป็นต้น ๔

ปรับโทษโดยตรงมีเพียง ๒ คือ ตุลลัจจัย ๑ ทุกกฏ ๑ แม้ในข้อที่ทรงอนุญาต เมื่อไม่ทำตาม ก็เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะไม่เอื้อเฟื้อ ๔

(ปี 51) อภิสมาจาร คืออะไร? ปรับอาบัติได้กี่อย่าง? อะไรบ้าง?**ตอบ** คือธรรมเนียมของภิกษุ ๔ ปรับอาบัติได้ ๒ อย่าง ๔ คือตุลลัจจัยและทุกกฏ ๔

(ปี 50) อภิสมาจาร มีรูปเป็น ๒ อย่าง อย่างหนึ่งเป็นข้ออนุญาต อีกอย่างหนึ่งคืออะไร? และปรับอาบัติอะไรได้บ้าง?

ตอบ อีกอย่างหนึ่งคือ ข้อห้าม ๙ ปรับอาบัติตุลัจฉัยและอาบัติทุกกฏ ๙

(จี 49) อภิสมาจาร คืออะไร? ภิกษุล่วงละเมิดจะเกิดความเสียหายอย่างไร?

ตอบ คือ ธรรมเนียมของภิกษุ ๙ ถ้าล่วงละเมิดแต่บางอย่างหรือบางครั้งก็เสียหายน้อย แต่ถ้าล่วงละเมิดมากอย่างหรือเป็นนิตย ธรรมเนียมย่อมกลายเป็นหรือเสื่อมไป ภิกษุจะแตกเป็น ๒ พวก คือเคร่งและไม่เคร่ง ๙

(จี 48) ภิกษุผู้ละเมิดสิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง? **ตอบ** ต้องอาบัติตุลัจฉัย และ ทุกกฏ ๙

(จี 46) สิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์ เรียกว่าอะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ภิกษุล่วงละเมิดสิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์นั้น ต้องอาบัติโดยตรงอย่างไรบ้าง?

ตอบ เรียกว่าอภิสมาจาร ๙ มี ๒ อย่าง คือ เป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ ๙ ต้องอาบัติโดยตรง ๒ อย่าง คือ ตุลัจฉัย ๑ ทุกกฏ ๑ ๙

(จี 45) อภิสมาจารคืออะไร? แบ่งเป็นกี่ประเภท? อะไรบ้าง? ชั้นไหนแห่งจิวรรประกอบด้วยอะไรบ้าง? ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้อย่างไร?

ตอบ คือธรรมเนียมของภิกษุ แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ เป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ ๙ ประกอบด้วยมณฑล อัทธมมณฑล และอัทธมกุติ ๙ ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้ว่า จิวรรผืนหนึ่งให้มีชั้นไม่น้อยกว่า ๕ เกินกว่านั้นใช้ได้ แต่ให้เป็นชั้นที่เป็นคี่ คือ ๗, ๙, ๑๑ เป็นต้น ๙

(จี 44) พระวินัย แบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? จะปฏิบัติพระวินัยอย่างไร จึงจะเรียกได้ว่า พอดีพองาม?

ตอบ แบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือ อาทิพรหมจริยกาสิกขาบท ๑ อภิสมาจาร ๑ ๙

ต้องปฏิบัติพระวินัยโดยสายกลาง คือไม่ถึงเคร่งครัดอย่างมงาย จนเป็นเหตุต้องทำตนให้เป็นคนลำบาก เพราะเหตุธรรมเนียมเล็ก ๆ น้อย ๆ อันขัดต่อกาลเทศะ และไม่สะดวกแก่กาย ละเลยต่อธรรมเนียมของภิกษุ จนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทราม จึงจะเรียกได้ว่า พอดีพองาม

(จี 44) ภิกษุผู้ไม่เชื่อเพื่อในอภิสมาจารมีโทษอย่างไรบ้าง?

ภิกษุเปลือยกายด้วยอาการอย่างไรบ้าง ที่เป็นเหตุให้ต้องอาบัติและไม่ต้องอาบัติ?

ตอบ มีโทษปรับอาบัติตุลัจฉัยเป็นอย่างสูง แต่มีน้อย ส่วนมากปรับอาบัติทุกกฏเป็นพื้น

ถ้าเปลือยกายเป็นวัตรอย่างเดียรฉัตร ต้องอาบัติตุลัจฉัย

ถ้าเปลือยกายทำกิจแก่กัน คือไหว้ รับไหว้ ทำบริกรรม ให้ของ รับของ เปลือยกายในเวลาฉันและดื่ม ต้องอาบัติทุกกฏ

แต่ในเรือนไฟและในน้ำ ไม่ต้องอาบัติ

ล่วงละเมิดพระวินัยแล้วไม่ต้องอาบัติ

(จี 55) ภิกษุแม้ล่วงละเมิดพระวินัยแล้วไม่ต้องอาบัติ ได้รับยกเว้นทุกสิกขาบท ได้แก่ภิกษุประเภทไหนบ้าง?

ตอบ ได้แก่ ภิกษุบ้าคลั่งจนไม่มีสติสัมปชัญญะ ภิกษุเพ้อจนไม่รู้สีกตัว ภิกษุกระสับกระส่าย เพราะมีเวทนาคล้ำจนถึงไม่มีสติ ๙

นั่งลงบนอาสนะ

(จี 56) ภิกษุเมื่อจะนั่งลงบนอาสนะ ทรงให้ปฏิบัติอย่างไรก่อน? ที่ทรงให้ปฏิบัติอย่างนั้นเพื่อประโยชน์อะไร?

ตอบ ทรงให้พิจารณาก่อน อย่าผลุนผลันนั่งลงไป ๙ เพื่อว่าถ้ามีของอะไรวางอยู่บนนั้น จะทับหรือกระทบของนั้น ถ้าเป็นขันน้ำก็จะหก เสียมารยาท ฟังตรวจดูด้วยนัยน์ตา หรือด้วยมือลูบก่อน ตามแต่จะรู้ได้ด้วยอย่างไร แล้วจึงค่อยนั่งลง ๙

สังฆกรรม ๓

๑. การสวดปาฏิโมกข์ ต้องการสงฆ์จตุรวรรค คือ ๔ รูป เป็นอย่างน้อย

๒. อุปสมบทกรรมในปัจจุบันประเทศไทย ต้องการสงฆ์ปัญจวรรค คือ ๕ รูป เป็นอย่างน้อย

อุปสมบทกรรมในมัธยมประเทศ ต้องการสงฆ์สวดวรรค คือ ๑๐ รูป เป็นอย่างน้อย

๓. **อัฏฐาณกรรม** ต้องการสงฆ์สวดวรรค คือ ๒๐ รูป เป็นอย่างน้อย

(ปี 55) สังฆกรรม ๓ อย่างนี้ คือ การสวดปาฏิโมกข์ อุปสมบทกรรมและอัฏฐาณกรรม มีจำกัดจำนวนสงฆ์อย่างน้อยเท่าไรจึงจะถูกตั้งตามพระวินัย?

ตอบ การสวดปาฏิโมกข์ ต้องการสงฆ์สวดวรรค คือ ๔ รูป เป็นอย่างน้อย

อุปสมบทกรรมในปัจจุบันประเทศ ต้องการสงฆ์ปัญจวรรค คือ ๕ รูป เป็นอย่างน้อย อุปสมบทกรรมในมัธยมประเทศ ต้องการสงฆ์สวดวรรค คือ ๑๐ รูป เป็นอย่างน้อย

อัฏฐาณกรรมต้องการสงฆ์สวดวรรค คือ ๒๐ รูป เป็นอย่างน้อย ๕

การบริหาร ๑๔ ธรรมเนียมการดูแลรักษาร่างกายของภิกษุให้สะอาดถูกสุขอนามัย (ในสรุปนี้เอามาเฉพาะที่เคยออกข้อสอบเท่านั้น)

- อย่าฟังไว้ผมยาว จะไว้ได้เพียง ๒ เดือน หรือ ๒ นิ้ว
- อย่าฟังไว้เล็บยาว ฟังตัดเสียด้วยมีดเล็กพอเสมอเนื้อ และอย่าฟังขัดเล็บให้เกลี้ยงเกลา แต่เล็บเปื้อน จะขัดมตทิน หรือจะแคะมูลเล็บได้อยู่ นี่เป็นกิจที่ควรทำ
- อย่าฟังเปลือยกายในที่หรือเวลาไม่สมควร ถ้าเปลือยกายเป็นวัตรเอาอย่างเดียวยุติ ต้องอาบัติอุลลัจจัย ถ้าเปลือยกายทำกิจแก่กัน เช่น ไหว้ รับไหว้ ทำปริกรรม ให้ของ รับของ และเปลือยกายในเวลาฉัน ในเวลาดื่ม ต้องอาบัติทุกกฏ แต่เปลือยกายในเรือนไฟและในน้ำ ไม่ต้องอาบัติ
- อย่าฟังนุ่งห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ ห้ามนุ่งห่มเครื่องนุ่งห่มของคฤหัสถ์ เช่น กางเกง เสื้อ ผ้าโพก หมวก ผ้าถุงผ้าห่มสีต่าง ๆ ชนิดต่าง ๆ และห้ามอาภรณ์นุ่งห่มต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ของภิกษุ
- อย่าฟังผัดหน้า อย่าฟังไล่น้ำ อย่าฟังทาหน้า อย่าฟังย้อมหน้า อย่าฟังเจิมหน้า อย่าฟังย้อมตัว เว้นไว้แต่อาพาธ.
- อย่าฟังไว้หนวดไว้เครา คือต้องโกนเสมอ ห้ามไม่ให้แต่งหนวด และห้ามไม่ให้ตัดหนวดด้วยกรรไกร

(ปี 62, 54) เปลือยกายอย่างไรต้องอาบัติอุลลัจจัย? อย่างไรต้องอาบัติทุกกฏ?

ตอบ เปลือยกายเป็นวัตรเอาอย่างเดียวยุติ ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๕

เปลือยกายทำกิจแก่กัน เช่น ไหว้ รับไหว้ ทำปริกรรม ให้ของ รับของ และเปลือยกายในเวลาฉัน ในเวลาดื่ม ต้องอาบัติทุกกฏ ๕

(ปี 59) ในการบริหาร มีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับหนวดและคิ้วไว้อย่างไร ?

ตอบ เกี่ยวกับหนวด มีข้อปฏิบัติไว้ว่า อย่าฟังไว้หนวดไว้เครา คือต้องโกนเสมอ ห้ามไม่ให้แต่งหนวด และห้ามไม่ให้ตัดหนวดด้วยกรรไกร ๕

เกี่ยวกับคิ้ว ไม่ได้วางหลักปฏิบัติไว้ แต่พระสงฆ์ไทยนิยมโกนพร้อมกับผม ๕

(ปี 57) การผัดหน้า ไล่น้ำ ทาหน้า ทรงแห่มและทรงอนุญาตไว้ในกรณีใด?

ตอบ ทรงแห่มในกรณีที่ทำเพื่อให้สวยงาม ทรงอนุญาตในกรณีที่อาพาธ เช่น เป็นโรคผิวหนัง เป็นต้น ๕

(ปี 57) ภิกษุเปลือยกายในกรณีต่อไปนี้ ต้องอาบัติอะไรหรือไม่?

- ก. เปลือยเป็นวัตรอย่างเดียวยุติ ข. เปลือยทำกิจแก่กัน เช่น ไหว้ รับไหว้ ค. เปลือยในเวลาฉัน ในเวลาดื่ม ง. เปลือยในเรือนไฟ
จ. เปลือยในน้ำ

ตอบ ก. ต้องอาบัติอุลลัจจัย ข. และ ค. ต้องอาบัติทุกกฏ ง. และ จ. ไม่ต้องอาบัติ ๕

(ปี 56) ข้อว่า อย่าฟังนุ่งห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ นั้นมีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า ห้ามนุ่งห่มเครื่องนุ่งห่มของคฤหัสถ์ เช่น กางเกง เสื้อผ้า โปก หมวก ผ้าถุง ผ้าห่มสีต่าง ๆ ชนิดต่าง ๆ และห้ามอาการนุ่งห่มต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ของภิกษุ ฯ

(ปี 52) มีพระบัญญัติข้อหนึ่งว่า อย่าพึงนุ่งผ้าอย่างคฤหัสถ์ อย่าพึงห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ ในกรณีทีภิกษุถูกโจรชิงผ้านุ่งห่มไปหมด พึงปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้อนตามพระวินัย? **ตอบ** พึงปิดกายด้วยวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการชั่วคราว โดยที่สุดแม้ไปไม่กี่ก็ได้ ห้ามมิให้เปลือยกาย ฯ

(ปี 51) มีข้อกำหนดในการไว้ผมยาวของพระภิกษุอย่างไร? ในการโกนผม ภิกษุใช้กรรไกรแทนมีดโกนได้หรือไม่?

ตอบ ไว้ได้เพียง ๒ เดือน หรือ ๒ นิ้ว เป็นอย่างยิ่ง ฯ ไม่ได้ เว้นไว้แต่อาพาธ ฯ

(ปี 50) ภิกษุใช้เครื่องนุ่งห่มของคฤหัสถ์ปกปิดกายแทนจีวร จะผิดหรือไม่ อย่างไร?

ตอบ อาจจะไม่ผิดหรือไม่ผิดแล้วแต่กรณี ในกรณีที่ไม่มียีวร เช่น ยีวรถูกไฟไหม้ ถูกโจรชิงไปหมด นุ่งห่มผ้าของคฤหัสถ์ได้ ห้ามมิให้เปลือยกาย ถ้าไม่ปกปิด ต้องอาบัติทุกกฏ แต่ถ้าไม่มีเหตุแล้วนุ่งห่มต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 49) ภิกษุพึงปฏิบัติเกี่ยวกับเล็บมือเล็บเท้าของตนอย่างไร จึงจะถูกต้อนตามวินัยแผนกอภิสงฆาจารย์?

ตอบ พึงปฏิบัติอย่างนี้ คือ ไม่พึงไว้เล็บยาว พึงตัดพอเสมอนิ้ว ไม่พึงขัดเล็บให้เกลี้ยงเกลียดด้วยมุ้งหมายให้เกิดความสวยงาม แต่เล็บเขี้ยว จะขัดมณฑิหรือแคะมูลเล็บได้อยู่ นี่เป็นกิจควรทำ ฯ

(ปี 48) พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุไว้ผมได้ยาวที่สุดเท่าไร? ไว้ได้นานที่สุดเท่าไร? **ตอบ** ไม่เกิน ๒ นิ้ว ฯ ไม่เกิน ๒ เดือน ฯ

(ปี 47) ในพระวินัยสงฆกถา อภิสงฆาจารย์ มีพระพุทธรูปบัญญัติให้รักษาความสะอาดเกี่ยวกับร่างกายไว้อย่างไร? การเคี้ยวไม้ชำระฟันมีประโยชน์อย่างไร? **ตอบ** มีพระพุทธรูปบัญญัติว่าด้วยกายบริหารไว้ว่า ห้ามไว้ผมยาว ๑ ห้ามไว้หนวดเครา ๑ ห้ามไว้เล็บยาว ๑ ห้ามไว้ขนจมูกยาว ๑ เมื่อถ่ายอุจจาระแล้ว น้ำมืออย่าชำระไม้ได้ ๑ อนุญาตให้ใช้ไม้ชำระฟัน ๑ น้ำดื่มให้กรองก่อน ๑ ฯ

มีประโยชน์ คือ ๑. ฟันไม่สกปรก ๒. ปากไม่เหม็น ๓. เส้นประสาทบรรทมหมดจดดี ๔. เสมหะไม่หุ้มอาหาร ๕. ฉันทอาหารมีรส ฯ

บริหาร

- **บริหารบริโภค** สิ่งของจำเป็นที่ภิกษุจะต้องมี เช่น ไตรจีวร(จีวร สังฆาฏิ สบง) บาตร ประคตเอว ผ้าปูนอน ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปาก ผ้าสีทันชะ
- **บริหารอุปโภค** สิ่งของเครื่องใช้สอยเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับภิกษุ เช่น เข็ม(รวมถึงกล่องเข็ม) มีดโกน(รวมถึงหินสำหรับลับ กับเครื่องลับ) เครื่องกรองน้ำ(หรือผ้ากรองน้ำ) รม รองเท้า
- **บริหารเสนาสนะ** เครื่องใช้นั่งและนอนในที่อยู่อาศัยของภิกษุ เช่น พูกเตียง(ที่นอน) หมอนหนุนศีรษะ เตียง พูกตั้ง(เบาะ)

(ปี 63, 61) บาตรที่ทรงอนุญาต มีกี่ชนิด? อะไรบ้าง? บาตรแสดงเลขจัดเข้าในชนิดไหน?

ตอบ มี ๒ ชนิด ฯ คือ ๑. บาตรดินเผา ๒. บาตรเหล็ก ฯ บาตรแสดงเลขจัดเข้าในบาตรเหล็ก ฯ

(ปี 62, 56) บริหาร ๘ อย่างไหนจัดเป็นบริหารบริโภค อย่างไหนจัดเป็นบริหารอุปโภค ?

ตอบ ไตรจีวร บาตร ประคตเอว รวม ๕ อย่าง จัดเป็นบริหารบริโภค ฯ เข็ม มีดโกน และผ้ากรองน้ำ จัดเป็นบริหารอุปโภค ฯ

(ปี 59) สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว เข็ม มีดโกน อย่างไหนจัดเป็นบริหารบริโภค อย่างไหนจัดเป็นบริหาร อุปโภค ?

ตอบ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว จัดเป็นบริหารบริโภค เข็ม มีดโกน จัดเป็นบริหารอุปโภค ฯ

(ปี 57) บาตรที่ทรงอนุญาตให้ใช้มีกี่ชนิด และกี่ขนาด? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๒ ชนิด คือบาตรดินเผาและบาตรเหล็ก ฯ มี ๓ ขนาด คือขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ฯ

(ปี 56) บริหาร ๘ มีอะไรบ้าง? ที่จัดเป็นบริหารบริโภคและบริหารอุปโภคมีอะไรบ้าง?

ตอบ มี ไตรจักร คือผ้าถุงผ้าห่มและผ้าทาบ บาตร ประคดเอด เข็ม มีดโกนและผ้ากรองน้ำ ฯ

ไตรจักร บาตร ประคดเอด รวม ๕ อย่าง จัดเป็นบริวารบริโภค เข็ม มีดโกน และผ้ากรองน้ำ จัดเป็นบริวารอุปโภค ฯ

(ปี 49) ภิกษุพึงใช้บริวารบริโภคและเครื่องอุปโภคอย่างไร จึงจะดูน่าเลื่อมใสของประชาชน?

ตอบ การใช้บริวารบริโภคและเครื่องอุปโภคนั้น ภิกษุควรรู้ต้นเค้าคือนิสัย ๔ ว่า ภิกษุยอมนิยมใช้สอยบริวารที่เป็นของปอนหรือของเรียบๆ ไม่ใช่ของดีที่กำลังตื่นกัน ในสมัยนั้นจะพึงเรียกว่าโอโงง ความประพฤติปอนของภิกษุนี้ย่อมทำให้เกิดความเลื่อมใสแก่คนบางพวกที่เรียกว่า ลูขประมาณ แปลว่า มีของปอนเป็นประมาณ คือมีของปอนเป็นเหตุนับถือ ฯ

(ปี 49) ผ้าสังฆาฏิ คือผ้าอะไร? มีหลักฐานความเป็นมาอย่างไร?

ตอบ คือ ผ้าสำหรับห่มกันหนาวหรือห่มซ้อนนอก ทรงอนุญาตเพื่อใช้ในฤดูหนาว ฯ

มีเรื่องเล่าว่า ในฤดูหนาวจัด ทรงทดลองห่มจีวรผืนเดียวอยู่ในที่แจ้ง สามารถกันความหนาวได้ยามหนึ่ง ถ้าอยู่ตลอดราตรี ต้องผ้า ๓ ชั้นจึงพอกันความหนาวได้ จึงทรงอนุญาตสังฆาฏิ ๒ ชั้นเข้ากับอุตตราสงค์ชั้นเดียว จะได้เป็น ๓ ชั้น พอกันความหนาวดังกล่าวได้ ฯ

(ปี 47) บริวารเหล่านี้คือ ไตรจักร พุกเตียง (ที่นอน) หมอนหนุนศีรษะ เตียง ผ้าปูนอน ผ้าเช็ดหน้า พุกตั้ง (เบาะ) ฟ่านีสีทนะ อย่างเป็นทางการจัดเป็นบริวารเครื่องบริโภค อย่างเป็นทางการจัดเป็นบริวารเครื่องเสนาสนะ?

ตอบ ไตรจักร ผ้าปูนอน ผ้าเช็ดหน้า ฟ่านีสีทนะ จัดเป็นบริวารเครื่องบริโภค

พุกเตียง (ที่นอน) หมอนหนุนศีรษะ เตียง พุกตั้ง (เบาะ) จัดเป็นบริวารเครื่องเสนาสนะ ฯ

(ปี 46) บริวารต่อไปนี้ได้แก่อะไรบ้าง? ก. บริวารเครื่องบริโภค ข. บริวารเครื่องอุปโภค

ตอบ ก. ได้แก่ ไตรจักร ผ้าปูนอน ผ้าเช็ดหน้าเช็ดปาก ฟ่านีสีทนะ บาตร ฯ

ข. ได้แก่ กลองเข็ม เครื่องกรองน้ำ มีดโกนพร้อมทั้งฝัก หินสำหรับลับ กับเครื่องสะบัด รม รองเท้า ฯ

ผ้าสำหรับทำจีวร ทรงอนุญาตไว้ ๖ ชนิด

(ปี 58) ผ้าสำหรับทำจีวรนุ่งห่มนั้น ทรงอนุญาตไว้กี่ชนิด ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ๖ ชนิด ฯ คือ ๑. โขมะ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้ ๒. กัปปาลิกะ ผ้าทำด้วยฝ้าย ๓. โกเสยยะ ผ้าทำด้วยใยไหม

๔. กัมพละ ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ยกเว้นผมและขนมนุษย์ ๕. สาณะ ผ้าทำด้วยเปลือกป่าน

๖. กังคะ ผ้าที่ทำด้วยของ ๕ อย่างนั้น แต่อย่างใดอย่างหนึ่งปนกัน ฯ

(ปี 52) ผ้าสำหรับทำจีวรนุ่งห่มนั้นทรงอนุญาตไว้กี่ชนิด อะไรบ้าง?

ตอบ ทรงอนุญาตไว้ ๖ ชนิด คือ ๑. โขมะ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้ ๒. กัปปาลิกะ ผ้าทำด้วยฝ้าย ๓. โกเสยยะ ผ้าทำด้วยใยไหม

๔. กัมพละ ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ยกเว้นผมและขนมนุษย์ ๕. สาณะ ผ้าทำด้วยเปลือกป่าน

๖. กังคะ ผ้าที่ทำด้วยของ ๕ อย่างนั้น แต่อย่างใดอย่างหนึ่งปนกัน ฯ

(ปี 44) พระพุทธองค์ทรงอนุญาตผ้าสำหรับทำจีวรไว้กี่ชนิด? อะไรบ้าง?

วัสสิกสาฎกได้แก่ผ้าเช่นไร? มีจำกัดประมาณ กว้าง ยาว ไว้อย่างไร?

ตอบ ทรงอนุญาตไว้ ๖ ชนิดคือ ๑. โขมะ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้ ๒. กัปปาลิกะ ผ้าทำด้วยฝ้าย ๓. โกเสยยะ ผ้าทำด้วยใยไหม

๔. กัมพละ ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ยกเว้นผมและขนมนุษย์ ๕. สาณะ ผ้าทำด้วยเปลือกป่าน

๖. กังคะ ผ้าที่ทำด้วยของ ๕ อย่างนั้น แต่อย่างใดอย่างหนึ่งปนกัน

ได้แก่ผ้าอาบน้ำฝน มีจำกัดประมาณยาว ๖ คืบ กว้าง ๒ คืบครึ่ง แห่งคืบพระสุคต

รูปแบบการตัดเย็บจีวร

(ปี 51) จีวรผืนหนึ่ง มีกำหนดจำนวนซัณฑ์ไว้อย่างไร? ใน ๑ ซัณฑ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง?

ตอบ กำหนดจำนวนไว้ไม่น้อยกว่า ๕ ซัณฑ์ แต่ให้เป็นซัณฑ์สี่ คือ ๗, ๙, ๑๑ เป็นต้น ๙ ประกอบด้วยมณฑล อัทธมณฑล อัทธมกุลี ๙

(ปี 45) อภิสมาจารคืออะไร? แบ่งเป็นกี่ประเภท? อะไรบ้าง? ซัณฑ์แห่งจีวรประกอบด้วยอะไรบ้าง? ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้อย่างไร?

ตอบ คือธรรมเนียมของภิกษุ แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ เป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ ๙ ประกอบด้วยมณฑล อัทธมณฑล และอัทธมกุลี ๙

ทรงมีพระพุทธานุญาตไว้ว่า จีวรผืนหนึ่งให้มีซัณฑ์ไม่น้อยกว่า ๕ เกินกว่านั้นใช้ได้ แต่ให้เป็นซัณฑ์ที่เป็นสี่ คือ ๗, ๙, ๑๑ เป็นต้น ๙

ข้อกำหนดในการใช้ผ้า

- ไตรจีวร ประกอบด้วย ๑.ผ้าสังฆาฏิ (ผ้าคลุม) ๒.ผ้าอุตตราสงค์ (จีวร หรือ ผ้าห่ม) ๓.อันตรวาสก (สบง หรือ ผ้าถุง)

(ปี 54) ผ้าต่อไปนี้ คือ สังฆาฏิ อันตรวาสก นิสีทนะ ผ้าอาบน้ำฝน ผ้าเช็ดปาก ผ้าถุงบาตร ผืนใดที่ทรงอนุญาตให้อริชฐานได้เพียงผืนเดียว?

ตอบ สังฆาฏิ นิสีทนะ อันตรวาสก และผ้าอาบน้ำฝน ๙

วิธีอริชฐาน

๑. การอริชฐานด้วยกาย การใช้มือจับหรือลูบบริวารที่จะอริชฐานแล้วทำความผูกใจตามคำอริชฐานนั้น ๙
๒. การอริชฐานด้วยวาจา การเปล่งคำอริชฐานนั้น ๙ ไม่ผูกของด้วยกายก็ได้

(ปี 57) ภิกษุจะเปลี่ยนไตรครอง ฟังปฏิบัติตามลำดับอย่างไรบ้าง?

ตอบ ต้องปัจจุธรรมคือถอนอริชฐานผืนเก่าก่อน แล้วทำพินทุและอริชฐานผืนใหม่ ๙

(ปี 54) ผ้าบริวารใจได้แก่ผ้าเช่นไร? การอริชฐานด้วยกายกับการอริชฐานด้วยวาจาต่างกันอย่างไร?

ตอบ ได้แก่ ผ้าที่ไม่ใช่ของใหญ่ถึงกับนุ่งห่มได้ เช่นผ้ากรองน้ำ ถุงบาตร ยาม ๙

การอริชฐานด้วยกาย คือ การใช้มือจับหรือลูบบริวารที่จะอริชฐานแล้วทำความผูกใจตามคำอริชฐานนั้น ๙

ส่วนการอริชฐานด้วยวาจา คือ การเปล่งคำอริชฐานนั้น ๙ ไม่ผูกของด้วยกายก็ได้ ๙

(ปี 49) คำว่า อริชฐานในวินัยกรรม คืออะไร? ผ้าสังฆาฏิผืนเดิมเก่าขาดใช้ไม่ได้จะเปลี่ยนใหม่ ฟังปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ คือ การตั้งบริวารที่ทรงอนุญาตสำหรับภิกษุเอาไว้ใช้สำหรับตัว (เช่นการตั้งใจใช้จีวรผืนนั้น ไม่ใช่ผืนอื่น) ๙

ฟังทำพินทุผ้าสังฆาฏิผืนใหม่ว่า อิมิ พินทุทุกปี กโรมิ เราทำหมายด้วยจุดนี้ แล้วปัจจุธรรมคือยกเลิกผ้าสังฆาฏิเดิมว่า อิมิ สงฆาฏิ ปัจจุทฐามิ

เรายกเลิกผ้าสังฆาฏิผืนนี้ ต่อจากนั้นอริชฐานผ้าสังฆาฏิผืนใหม่ว่า อิมิ สงฆาฏิ อริชฐามิ เราตั้งเอาไว้ซึ่งผ้าสังฆาฏิผืนนี้ ๙

วิธีใช้วิธีรักษาบาตร

(ปี 50) วิธีใช้วิธีรักษาบาตรที่ถูกต้อง คืออย่างไร?

ตอบ คือ ห้ามไม่ให้ใช้บาตรต่างกระโถน คือทิ้งก้างปลา กระดูก เนื้อ หรืออื่น ๆ อันเป็นเดนลงในบาตร

ห้ามไม่ให้ล้างมือหรือบ้วนปากลงในบาตร

จะเอามือเบือนจับบาตรก็ไม่ควร

ฉันแล้วให้ล้างบาตร

ห้ามไม่ให้เก็บไว้ทั้งยังเปียก ให้ผึ่งแดดก่อน

ห้ามไม่ให้ผึ่งทั้งยังเปียก ให้เช็ดจนหมดน้ำก่อนจึงผึ่ง

ห้ามไม่ให้ผึ่งไว้นาน ให้ผึ่งสักครู่หนึ่ง ๙

(ปี 47) ในพระวินัย ทรงอนุญาตบาตรไว้กี่ชนิด? อะไรบ้าง? และมีธรรมเนียมระวังรักษาบาตรอย่างกวดขันไว้อย่างไร?

ตอบ ทรงอนุญาตไว้ ๒ ชนิด คือ บาตรดินเผา (สุมค้ำสนิท) ๑ บาตรเหล็ก ๑ ๕

มีธรรมเนียมระวางรักษาบาตรอย่างกวดขัน คือ ห้ามไม่ให้วางบาตร เกือบบาตรไว้ในที่ๆบาตรจะตกแตก และในที่จะประทุษร้ายบาตร, ห้ามคว่ำบาตรไว้ที่พื้นคมแข็งอันจะประทุษร้ายบาตร, ห้ามไม่ให้แขวนบาตร, ห้ามไม่ให้ใช้บาตรต่างกระโถน, ห้ามไม่ให้เก็บไว้ทั้งยังเป็ยก็มีบาตรอยู่ในมือห้ามไม่ให้ล้มลักบานประตุ เป็นต้น ๕

นิสสัย

ความหมายของคำ

(ปี 57) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้

ก. อุปสัมปทาจารย์ ข. อุเทศาจารย์ ค. สัททวิหาริก ง. อันตวาสิก จ. นิสสัยมุตตะกะ

ตอบ ก. อาจารย์ผู้ให้อุปสมบท ข. อาจารย์ผู้สอนธรรม ค. ภิกษุผู้ฟังฟังอุปัชฌาย์ ง. ภิกษุผู้อิงอาศัยอาจารย์ จ. ภิกษุผู้พ้นนิสสัยแล้ว ๕

(ปี 63, 56) คำว่า ถือนิสสัย หมายความว่าอย่างไร? ภิกษุผู้เป็นนวกะจะต้องถือนิสสัยเสมอไปหรือไม่ประการไร?

ตอบ หมายความว่า ยอมตนอยู่ในความปกครองของพระเถระผู้มีคุณสมบัติควรปกครองตนได้ ยอมตนให้ท่านปกครอง ฟังฟังพำนักอาศัยท่าน ๕ ต้องถือนิสสัยเสมอไป แต่มีข้อยกเว้น ภิกษุผู้ยังไม่ตั้งลงเป็นหลักแหล่ง คือภิกษุเดินทาง ภิกษุผู้เป็นไข้ ภิกษุผู้พยาบาลผู้ได้รับขอของคนไข้เพื่อให้อยู่ ภิกษุผู้เข้าป่าเพื่อเจริญสมณธรรมชั่วคราว และกรณีที่ไม่ทันใด หาท่านผู้ให้นิสสัยมิได้ และมีเหตุขัดข้องที่จะไปอยู่ในที่อื่นไม่ได้ จะอยู่ในที่นั้นด้วยผูกใจว่าเมื่อใดมีท่านผู้ให้นิสสัยได้มาอยู่ จักถือนิสสัยในท่าน ก็ใช้ได้ ๕

(ปี 55) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ อุปัชฌายะ สัททวิหาริก นิสสัย

ตอบ อุปัชฌายะ เป็นชื่อเรียกภิกษุผู้รับให้ฟังฟัง แปลว่าผู้ฝึกสอนหรือผู้ดูแล, สัททวิหาริก เป็นชื่อเรียกภิกษุผู้ฟังฟัง แปลว่าผู้อยู่ด้วย, นิสสัย เป็นชื่อเรียกภิกษุที่ฟังฟัง ๕

(ปี 49) พระอุปัชฌาย์และสัททวิหาริก ฟังปฏิบัติต่อกันอย่างไร จึงจะเกิดความเจริญงอกงามในพระธรรมวินัย?

ตอบ ฟังปฏิบัติตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาสั่งไว้ว่า ให้พระอุปัชฌาย์และสัททวิหาริกตั้งจิตสนทนกันและกัน ให้พระอุปัชฌาย์สำคัญสัททวิหาริกฉันบุตร ให้สัททวิหาริกนับถือพระอุปัชฌาย์ฉันบิดา เมื่อเป็นเช่นนี้ ต่างจะมีความเคารพเชื่อฟังถูกกันอยู่ ย่อมจะถึงความเจริญงอกงามไปพลุลย์ในพระธรรมวินัย ๕

(ปี 47) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ก. นิสสัย ข. วัตร ค. อุปัชฌายะ ง. อาจารย์ จ. สัททวิหาริกวัตร

ตอบ ก. นิสสัย คือ กิริยาที่ฟังฟัง

ข. วัตร หมายถึง ขนบคือแบบอย่าง อันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้นๆ ในที่นั้นๆ ในกิจนั้นๆ แก่บุคคลนั้นๆ

ค. อุปัชฌายะ คือ ภิกษุผู้รับให้สัททวิหาริกฟังฟัง

ง. อาจารย์ คือ ภิกษุผู้รับให้อันตวาสิกฟังฟัง

จ. สัททวิหาริกวัตร คือ หน้าที่อันอุปัชฌายะจะพึงทำแก่สัททวิหาริก ๕

อาจารย์มี ๔ ประเภท

๑. ปัพพัชชาจารย์ อาจารย์ในบรรพชา

๓. นิสสัยาจารย์ อาจารย์ผู้ให้นิสสัย

๒. อุปสัมปทาจารย์ อาจารย์ในอุปสมบท

๔. อุเทศาจารย์ อาจารย์ผู้บอกธรรม

(ปี 57) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ก. อุปสัมปทาจารย์ ข. อุเทศาจารย์ ค. สัททวิหาริก ง. อันตวาสิก จ. นิสสัยมุตตะกะ

ตอบ ก. อาจารย์ผู้ให้อุปสมบท ข. อาจารย์ผู้สอนธรรม ค. ภิกษุผู้ฟังฟังอุปัชฌาย์ ง. ภิกษุผู้อิงอาศัยอาจารย์ จ. ภิกษุผู้พ้นนิสสัยแล้ว ๕

(ปี 53) ตามนัยแห่งอรรถกถาอาจารย์มีกี่ประเภท? อะไรบ้าง? คำขอนิสสัยอาจารย์ว่าอย่างไร?

ตอบ มี ๔ ประเภท ๕ คือ ๑. ปัพพชชาจารย์ อาจารย์ในบรรพชา ๒. อุปลัมปทอาจารย์ อาจารย์ในอุปลัมบต ๓. นิสสัยอาจารย์ อาจารย์ผู้ให้นิสสัย ๔. อุทเทศาจารย์ อาจารย์ผู้บอกธรรม ๕ ว่า อาจารย์โย เม ภนฺเต โหหิ อายสฺมโต นิสฺสาย วจฺจามิ ๕

(ปี 44) อาจารย์ทางพระวินัยตามนัยอรรถกถามีเท่าไร? อะไรบ้าง? อาจารย์เหล่านั้นทำหน้าที่ต่างกันอย่างไร?

ตอบ มี ๔ คือ ปัพพชชาจารย์ ๑ อุปลัมปทอาจารย์ ๑ นิสสัยอาจารย์ ๑ อุทเทศาจารย์ ๑

ทำหน้าที่ต่างกัน คือ ปัพพชชาจารย์ ทำหน้าที่ให้สรณคมน์เมื่อบรรพชา

อุปลัมปทอาจารย์ ทำหน้าที่สวดกรรมวาจาเมื่ออุปลัมบต

นิสสัยอาจารย์ ทำหน้าที่ให้นิสสัย

อุทเทศาจารย์ ทำหน้าที่สอนธรรม

(ปี 44) คำว่า ถีนิสสัย หมายความว่าอะไร? จงเขียนคำขอนิสสัยอาจารย์พร้อมทั้งคำแปล

ตอบ หมายความว่า ยอมตนอยู่ในความปกครองของพระเถระผู้มีคุณสมบัติควรปกครองตนได้ ยอมตนให้ท่านปกครองพึงพึงพำนักอาศัยท่าน ๕ คำขอนิสสัยอาจารย์ว่าดังนี้ " อาจารย์โย เม ภนฺเต โหหิ , อายสฺมโต นิสฺสาย วจฺจามิ " ซึ่งแปลว่า " ขอท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจักอยู่อาศัยท่าน "

การประณาม

(ปี 52) การประณาม ในพระวินัยหมายความว่าอย่างไร? มีพระพุทธานุญาตให้อุปัชฌาย์ทำการประณามสังฆวิหริกผู้ประพฤติดังไร?

ตอบ หมายความว่า การไล่สังฆวิหริก หรืออันตเววลิกผู้ประพฤติดังนี้ ผู้ประพฤติดังนี้

๑. หากความรักใคร่ในอุปัชฌาย์มิได้ ๒. หากความเลื่อมใสมิได้ ๓. หากความละอายมิได้ ๔. หากความเคารพมิได้ ๕. หากความหวังดีต่อมิได้ ๕

(ปี 45) อุปัชฌาย์ประณามสังฆวิหริกผู้ประพฤติดังนี้ด้วยเหตุอะไรบ้าง? อาการที่อุปัชฌาย์ประณามสังฆวิหริกพึงทำอย่างไร?

ตอบ ด้วยเหตุดังนี้ คือ หากความรักใคร่ในอุปัชฌาย์มิได้ ๑ หากความเลื่อมใสมิได้ ๑ หากความละอายมิได้ ๑ หากความเคารพมิได้ ๑ หากความหวังดีต่อมิได้ ๑ ๕ พึงพูดให้รู้ว่าตนไล่เธอเสีย ในบาลีแสดงไว้ว่า เราประณามเธอ เธออย่าเข้ามา ณ ที่นี้ จงขนบาตรจีวรของเธอออกไปเสีย หรือเธอไม่ต้องอุปฐากเราดังนี้ หรือแสดงอาการทางกายให้รู้เช่นนั้นก็ได้ ๕

นิสสัยระงับ / นิสัยมุตตกะ

(ปี 62, 60) ภิกษุเช่นไรควรได้นิสัยมุตตกะ ?

ตอบ ภิกษุผู้ควรได้นิสัยมุตตกะ คือ ๑. เป็นผู้มีความศรัทธา หิริ โอตตปเปะ วิริยะ สติ

๒. เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล อาจารย์ ความเห็นชอบ เคยได้ยิน ได้ฟังมามาก มีปัญญา

๓. รู้จักอาบัติ มิใช่อาบัติ อาบัติเบา อาบัติหนัก จำพระปาฏิโมกข์ได้ แม่นยำ ทั้งมีพรรษาพัน ๕ ๕

(ปี 59, 51) นิสัยระงับ กับ นิสัยมุตตกะ มีอธิบายอย่างไร?

ตอบ นิสัยระงับ หมายถึงการที่ภิกษุผู้ได้นิสัยขาดจากปกครอง เช่น อุปัชฌาย์มรณภาพ เป็นต้น

นิสสัยมุตตกะ หมายถึงภิกษุผู้ได้พรรษา ๕ แล้ว และมีคุณสมบัติพอรักษาตนได้เมื่ออยู่ตามลำพัง ทรงพระอนุญาตให้พ้นจากนิสสัย ๕

(ปี 58) ในบาลีแสดงเหตุนิสสัยระงับจากอุปัชฌาย์ไว้ ๕ ประการ มีอะไรบ้าง ?

ตอบ มีอุปัชฌาย์หลักไปเสีย ๑ สึกเสีย ๑ ตายเสีย ๑ ไปเข้ารีตเดียรฉัตรเสีย ๑ สิ้นบังคับ ๑ ๕

(ปี 54) ในบาลีแสดงเหตุนิสสัยจะระงับจากอุปัชฌาย์ไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

ตอบ แสดงไว้ ๕ ประการ ๕ คือ อุปัชฌาย์หลักไปเสีย ๑ สึกเสีย ๑ ตายเสีย ๑ ไปเข้ารีตเดียรฉัตรเสีย ๑ สิ้นบังคับ ๑ ๕

(ปี 45) ในบาลีแสดงเหตุนิสสัยจะระงับจากอุปัชฌาย์ไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? ภิกษุผู้ควรจะได้ นิสัยมุตตกะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง?

ตอบ แสดงไว้ ๕ ประการคือ อุบัติภัยหลักไปเสีย ๑ ลี้กเสีย ๑ ตายเสีย ๑ ไปเข้ารีตเดียรถีย์ ๑ สังกัณฐ ๑ ๕

มีคุณสมบัติ คือ ๑. เป็นผู้สัทธิศา มีหิริ มีโอตตปปะ มีวิริยะ มีสติ

๒. เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล อารยะ ความเห็นชอบ เคยได้ยินได้ฟังมาก มีปัญญา

๓. รู้จักอาบัติ มิใช่อาบัติ อาบัติเบา อาบัติหนัก จำปาฏิโมกข์ได้แม่นยำ ทั้งมีพรราชาได้ ๕ หรือยิ่งกว่า ๕

ชั้นภูมิของภิกษุ

(ปี 60) ภิกษุเช่นไร ชื่อว่า นวกะ มัชฌิมะ เถระ ?

ตอบ ภิกษุมีพรราชาไม่ถึง ๕ ชื่อว่า นวกะ

ภิกษุมีพรราชาตั้งแต่ ๕ ขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง ๑๐ ต้องประกอบด้วยคุณธรรมตามพระวินัยชื่อว่า มัชฌิมะ

ภิกษุมีพรราชาตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไป ต้องประกอบด้วยคุณธรรมตามพระวินัย ชื่อว่า เถระ ๕

(ปี 44) ภิกษุเช่นไร ชื่อว่า นวกะ มัชฌิมะ เถระ? วัตรอันภิกษุควรประพฤติในคำว่า วุตตสมุปนุโน นั้นคืออะไรบ้าง?

ตอบ ภิกษุมีพรราชาไม่ถึง ๕ เรียกว่า นวกะ

ภิกษุมีพรราชาตั้งแต่ ๕ ขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง ๑๐ เรียกว่า มัชฌิมะ

ภิกษุมีพรราชาตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไป เรียกว่า เถระ ๕

คือ ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ ๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ ๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ๕

วัตร แบบอย่างอันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ ๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ ๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง

(ปี 63, 61) วัตรอันภิกษุควรประพฤติในคำว่า วุตตสมุปนุโน นั้น คืออะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ ๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ ๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ๕

(ปี 54) ภิกษุผู้ใดชื่อว่า วุตตสมุปนุโน ผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร วัตรคืออะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ วัตรคือแบบอย่างอันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ ๕

มี ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ ๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ ๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ๕

(ปี 51) ในคำว่า ภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร วัตรได้แก่อะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ ได้แก่ ขนบ คือแบบอย่างอันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ ๕

มี ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ ๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ ๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ๕

(ปี 49) วิถีวัตร คืออะไร? มีความสำคัญอย่างไร?

ตอบ คือ วินัยที่ว่าด้วยแบบอย่าง เช่นแบบอย่างการห่มผ้า เป็นต้น ๕ แบบอย่างนั้นเป็นเหตุให้ภิกษุมีความประพฤติสม่ำเสมอ เช่นนุ่งห่ม เป็นแบบเดียวกันอันโบราณท่านจัดไว้ถ้าเป็นแบบที่ล่วงเวลาและจะไม่ใช้ก็ต่อต้องมีวิธีใหม่แทน ไม่เช่นนั้นจะค่อยหลุดไปที่ละอย่าง จนไม่มีอะไร เหลือเมื่อถึงเวลานั้นพระสงฆ์ก็จะมีอะไรที่ต่างจากชาวบ้าน ๕

(ปี 48) วัตร ๓ คืออะไรบ้าง? ภิกษุเหยียบผ้าขาวอันเขาลาดไว้ในที่นิมนต์ผิดวัตรข้อไหน? มีโทษให้เกิดความเสียหายอย่างไร?

ตอบ คือ กิจวัตร ๑ จริยาวัตร ๑ วิถีวัตร ๑ ๕ ผิดวัตรข้อจริยาวัตร ๕ มีโทษให้เกิดความเสียหาย คือเป็นการเสียมารยาทของพระ ไม่ระวัง

กิริยา ทำให้ผ้าขาวมีรอยเปื้อนสกปรกน่ารังเกียจ แม้ภิกษุพวกเดียวกันจะนั่งก็รังเกียจขยี้แซง เป็นที่ตำหนิของบัณฑิตทั้งหลาย ๕

ตอบ ควรเอาใจใส่รักษาอย่างนี้ คือ ๑. อย่าทำเปราะเป็อน ๒. ขำระให้สะอาด ๓. ระวังไม่ให้ชำรุด ๔. รักษาเครื่องเสนาสนะ ๕. ตั้งน้ำฉันน้ำใช้ไว้ให้มีพร้อม ๖. ของใช้สำหรับเสนาสนะหนึ่ง อย่าเอาไปใช้ในที่อื่นให้กระจัดกระจาย ฯ

(ปี 47) กิจวัตรที่สัททวิหริกรควรกระทำแก่พระอุปัชฌายะในข้อว่า เคารพในท่าน นั้น ในบาลีท่านแสดงไว้อย่างไร?

ตอบ ในบาลีแสดงการเดินตามท่าน ไม่ให้ชิดนัก ไม่ให้ห่างนัก และไม่พูดสอดในขณะที่ท่านกำลังพูด เมื่อท่านพูดผิด ไม่ทักหรือค้านอย่างจ้ๆ พูดอ้อมพอนท่านได้สติรู้สึกตัว จึงจะเป็นการดี ฯ

(ปี 45) ภิกษุผู้เป็นอาคันตุกะ ไปสู่อาวาสอื่น พึ่งประพตติให้ถูกรรรมเนียมอย่างไร?

ภิกษุผู้เข้าไปรับบิณฑบาตในละแวกบ้าน พึ่งประพตติให้ถูกรรรมเนียมอย่างไร?

ตอบ พึ่งประพตติดังนี้

๑. ทำความเคารพในเจ้าของถิ่น ๒. แสดงความเกรงใจเจ้าของถิ่น ๓. แสดงอาการสุภาพต่อเจ้าของถิ่น

๔. แสดงอาการสนิทสนมกับเจ้าของถิ่น ๕. ถ้าจะอยู่ที่นั่น ควรประพตติให้ถูกรรรมเนียมของเจ้าของถิ่น

๖. ถือเสนาสนะแล้วอย่าดูตาย เอาใจใส่ปัดกวาดให้สะอาดหมดจด ตั้งเครื่องเสนาสนะให้เป็นระเบียบ ฯ

พึ่งประพตติอย่างนี้

๑. นุ่งห่มให้เรียบร้อย ๒. ถือบาตรในภายในจีวร ๓. สำรวมกิริยาให้เรียบร้อย ๔. กำหนดทางเข้าทางออกแห่งบ้าน

๕. รับบิณฑบาตด้วยอาการสำรวม ฯ

จริยาวัตร มารยาทอันควรประพตติ (ในสรูปนี้ นำมาเฉพาะที่เคยออกข้อสอบเท่านั้น)

- ห้ามจับต้องวัตถุอนามาสา

(ปี 63, 55) คำว่า วัตถุเป็นอนามาสา คืออะไร ภิกษุจับต้องวัตถุเป็นอนามาสาเป็นอาบัติอะไร?

ตอบ คือ สิ่งที่ภิกษุไม่ควรจับต้อง ฯ ภิกษุจับต้องมาตุคาม เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ฤทธัจจัจ และทุกกฎตามประโยค จับต้องบดินทาทะกัด้วย ความกำหนดเป็นอาบัติฤทธัจจัจ นอกนั้นเป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฎทั้งหมด ฯ

คารวะ กิริยาที่แสดงอาการอ่อนน้อมโดยสมควรแก่กาล สถานที่ กิจ และบุคคล

(ปี 63, 58) การลุกยืนขึ้นรับ เป็นกิจที่ผู้น้อยพึงทำแก่ผู้ใหญ่ จะปฏิบัติอย่างไรจึงไม่ขัดต่อพระวินัย ?

ตอบ นั่งอยู่ในสำนักผู้ใหญ่ ไม่ลุกรับผู้น้อยกว่าท่าน นั่งเข้าแถวในบ้าน เข้าประชุมสงฆ์ในอาราม ไม่ลุกรับท่านผู้ใดผู้หนึ่ง ฯ

(ปี 62, 60, 51) ภิกษุอยู่ในกฎเดียวกันกับภิกษุผู้มีพรรษามากกว่า ควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงชื่อว่าแสดงความเคารพท่านตามพระวินัย ? **ตอบ**

ควรปฏิบัติตนอย่างนี้ คือ จะทำอะไรใด ๆ ควรขออนุญาตท่านก่อน เช่น จะสอนธรรม จะอธิบายความ จะสาธยาย จะแสดงธรรม จะจุดจะดับไฟ จะเปิดจะปิดหน้าต่างห้ามมิให้ ทำตามอำเภอใจ ฯ

(ปี 56) ก่อนหน้าปริณิพพาน ตรัสสั่งภิกษุทั้งหลายให้แสดงความเคารพด้วยการเรียกกันว่าอย่างไร?

ตอบ ตรัสให้ภิกษุผู้อ่อนพรรษากว่าเรียกผู้แก่พรรษากว่าว่า **ภันเต** และให้ภิกษุผู้แก่พรรษากว่าเรียกผู้อ่อนพรรษากว่าว่า **อาวุโส** ฯ

(ปี 54) คารวะ คืออะไร? การลุกขึ้นยืนรับเป็นกิจที่ผู้น้อยพึงทำแก่ผู้ใหญ่ แต่ควรเว้นในเวลาเช่นใดบ้าง?

ตอบ คือ กิริยาที่แสดงอาการอ่อนน้อมโดยสมควรแก่กาล สถานที่ กิจ และบุคคล ฯ

ควรเว้นในเวลานั่งอยู่ในสำนักของผู้ใหญ่ ไม่ลุกรับผู้น้อยกว่าท่าน ในเวลานั่งเป็นแถวในบ้าน ในเวลาเข้าประชุมสงฆ์ในอาราม ฯ

(ปี 53) กิริยาที่แสดงความอ่อนน้อมต่อกันและกันเป็นความดีของหมู่ แต่ต้องทำให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ในข้อนี้ควร

งดเว้นในกรณีใดบ้าง? จงบอกมาสัก ๕ ข้อ

ตอบ ได้แก่ในเวลาดังต่อไปนี้ (ตอบเพียง ๕ ข้อ)

๑. ในเวลาประพาศวิญญานวิธี คืออยู่กรรม เพื่อออกจากอาบัติสังฆาติเสส
๒. ในเวลาถูกสงฆ์ทำอุกเขปนียกรรม ที่ถูกห้ามสมโภคและสังวาส (คือถูกสงฆ์ห้ามไม่ให้สมาคมกับภิกษุอื่น)
๓. ในเวลาเปลือยกาย
๔. ในเวลาเข้าบ้านหรือเดินอยู่ตามทาง
๕. ในเวลาอยู่ในที่มีแดดที่แลไม่เห็นกัน
๖. ในเวลาที่ท่านไม่รู้ คือนอนหลับหรือขลุกขลู่อยู่ด้วยรูระอย่างหนึ่ง หรือ ส่งใจไปอื่น แม้ไหว ท่านก็คงไม่ใส่ใจ
๗. ในเวลาขบฉันอาหาร
๘. ในเวลาถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ ฯ

(ปี 48) ภิกษุพบพระเถระในเวลาเข้าบ้านหรือเดินอยู่ตามทาง ควรปฏิบัติอย่างไร? **ตอบ** ไม่ควรไหว้ ควรหลีกทาง ลูกรับ และให้อาสนะแก่ท่าน ฯ

(ปี 46) การแสดงความเคารพได้แก่ภิกษุเช่นไร? ภิกษุควรแสดงความเคารพกันในเวลาใดบ้าง? จงตอบมา ๕ ข้อ

ตอบ ได้แก่ การกราบไหว้ การลูกรับ การทำอัญชลี การทำสามีจิกรรม ฯ ในเวลาดังต่อไปนี้ (ตอบมา ๕ ข้อ)

๑. ในเวลาประพาศวิญญานวิธี คือ อยู่กรรมเพื่อออกจากอาบัติสังฆาติเสส	๕. ในเวลาอยู่ในที่มีแดดที่แลไม่เห็นกัน
๒. ในเวลาถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม	๖. ในเวลาที่ท่านไม่รู้
๓. ในเวลาเปลือยกาย	๗. ในเวลาขบฉันอาหาร
๔. ในเวลาเข้าบ้านหรือเดินอยู่ตามทาง	๘. ในเวลาถ่ายอุจจาระปัสสาวะ ฯ

จำพรรษา

• วิธีจำพรรษา

(ปี 62, 45) ดิถีที่กำหนดให้เข้าจำพรรษาในบาลีกถ่าวไว้เท่าไร? อะไรบ้าง ?

- ตอบ** กถ่าวไว้ ๒ ฯ คือ
๑. ปุริมิกาวัสสุปนายิกา วันเข้าพรรษาดัน คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘
 ๒. ปัจฉิมิกาวัสสุปนายิกา วันเข้าพรรษาหลัง คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ฯ

(ปี 49) การจำพรรษาของภิกษุมีวิธีอย่างไร? จงอธิบายพอเข้าใจ

ตอบ การจำพรรษานั้น ในบาลีกถ่าวเพียงให้ทำอาลัย คือ ผู้ใจว่าจะอยู่ในที่นี้ ๓ เดือน แต่ในบัดนี้มีธรรมเนียมที่ประชุมกันกล่าวคำอธิษฐานพร้อมกันว่า อิมสมึ อวาเส อิมิ เตมาลั วสุลั อุเปม แปลความว่า เราเข้าถึงฤดูฝนในอาวาสนี้ตลอด ๓ เดือน ฯ

(ปี 48) การอธิษฐานเข้าพรรษา กับการพิจารณาออกพรรษา ทั้ง ๒ นี้ อย่างไหนกำหนดด้วยสงฆ์เท่าไร? และกำหนดเขตอย่างไร?

ตอบ การอธิษฐานเข้าพรรษาไม่เป็นสังฆกรรมจึงไม่กำหนดด้วยสงฆ์ แต่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติอธิษฐานเข้าพรรษาพร้อมๆ กัน จะอธิษฐานที่ไหนก็ได้ แต่ท่านห้ามไม่ให้จำพรรษาในที่ที่ไม่สมควรเท่านั้น เช่น ในโพรงไม้ บนคาคบไม้ ในตุ่ม หรือในกระท่อมผี เป็นต้น ฯ และให้กำหนดบริเวณอาวาสเป็นเขต ฯ ส่วนการพิจารณาออกพรรษาเป็นสังฆกรรม กำหนดด้วยสงฆ์ตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ฯ และกำหนดให้ทำภายในเขตสีมา ถ้าต่ำกว่า ๕ รูป ท่านให้พิจารณาเป็นการคณะ ถ้ารูปเดียวให้อธิษฐานเป็นการบุคคล ฯ

• สัตตทากรณียะ การหลีกไปในระหว่างอยู่จำพรรษาด้วยกรณียฐานะและกลับมาภายใน ๗ วัน โดยผู้ใจว่าจะกลับมาภายใน ๗ วัน

(ปี 63, 57) สัตตทากรณียะ คืออะไร? มีวิธีปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ คือการหลีกไปในระหว่างอยู่จำพรรษาด้วยกรณียฐานะและกลับมาภายใน ๗ วัน ฯ ให้ผู้ใจว่าจะกลับมาภายใน ๗ วัน ฯ

(ปี 61) สัตตาทกกรณียะและสัตตาทกาลิก มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ สัตตาทกกรณียะ คือ กิจจำเป็นบางอย่างที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไปพักแรมคืนที่อื่น แต่ต้องกลับมาภายใน ๗ วัน สัตตาทกาลิก คือ เกษฏ์ ๕ ที่รับประเคนแล้วเก็บไว้บริโภคได้ ๗ วัน ๕

(ปี 60) ฐานะเป็นเหตุให้ไปค้างแรมที่อื่นด้วยสัตตาทกกรณียะ ที่กล่าวไว้ในบาลี มีอะไรบ้าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๔ อย่าง ๕ คือ

๑. สหธรรมิกหรือมารดาบิดาเจ็บไข้ ไข้แล้วไปเพื่อพยาบาล
๒. สหธรรมิกกระสันจะสึก ไข้แล้วไปเพื่อระงับ
๓. มีกิจสงฆ์เกิดขึ้น เช่น วิหารชำรุด ไปเพื่อหาเครื่องทัฬหสัณณการะมาซ่อมแซม
๔. ทายกต้องการจะทำบุญ ส่งคนมานิมนต์ ไปเพื่อบำรุงศรัทธา แม้กิจอื่นที่อนุโลมตามนี้ ท่านก็อนุญาต ๕

(ปี 59) ภิกษุอยู่จำพรรษาแล้ว มีเหตุไปที่อื่น ผูกใจจะกลับมาให้ทันในวันนั้น แต่กลับมาไม่ทัน เช่นนี้พรรษาขาดหรือไม่ เพราะเหตุใด? **ตอบ** ถ้าไปด้วยฐานะที่ทรงอนุญาตให้ไปด้วยสัตตาทกกรณียะ พรรษาไม่ขาด เพราะยังอยู่ในพระพุทธานุญาตนั่นเอง ทั้งจิตคิดจะกลับก็มีอยู่ ถ้าไปด้วยมิใช่ฐานะที่เป็นสัตตาทกกรณียะ พรรษาขาด ๕

(ปี 58) ฐานะเป็นเหตุไปด้วยสัตตาทกกรณียะที่ท่านกล่าวไว้ในบาลี มีอะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๑. สหธรรมิกหรือมารดาบิดาเจ็บไข้ ไข้แล้วไปเพื่อรักษาพยาบาล

๒. สหธรรมิกกระสันจะสึก ไข้แล้วไปเพื่อระงับ
๓. มีกิจสงฆ์เกิดขึ้น เป็นต้นว่า วิหารชำรุดลงในเวลานั้น ไปเพื่อหาเครื่อง ทัฬหสัณณการะมาปฏิสังขรณ์
๔. ทายกต้องการจะบำเพ็ญกุศล ส่งมานิมนต์ ไปเพื่อบำรุงศรัทธาของเขา หรือแม้ฐานะอื่นนอกจากนี้ที่เป็นกิจลักษณะ อนุโลมตามนี้ ๕

(ปี 56) วันเข้าพรรษาในบาลีกล่าวไว้ ๒ วัน คือวันเข้าพรรษาดัน และวันเข้าพรรษาหลัง ในแต่ละอย่างกำหนดวันไว้ได้อย่างไร?

ตอบ วันเข้าพรรษาดัน กำหนดเมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะล่วงไปแล้ววันหนึ่ง คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ วันเข้าพรรษาหลัง กำหนดเมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะนั้นล่วงแล้วเดือน ๑ คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ๕

(ปี 50) ภิกษุอยู่จำพรรษาแล้ว มีเหตุให้ไปที่อื่น คิดว่าจะกลับมาทันภายในวันนั้น มิได้ผูกใจสัตตาทหะไว้ แต่มีเหตุขัดข้องให้กลับถึงเมื่ออรุณขึ้นเสียแล้ว เช่นนี้พรรษาขาดหรือไม่? เพราะเหตุใด?

ตอบ ถ้าไปด้วยฐานะที่ทรงอนุญาตให้ไปด้วยสัตตาทกกรณียะ พรรษาไม่ขาด ๕

เพราะยังอยู่ในพระพุทธานุญาตนั่นเอง ทั้งจิตคิดจะกลับก็มีอยู่ ถ้าไปด้วยมิใช่ฐานะที่เป็นสัตตาทกกรณียะ พรรษาขาด ๕

(ปี 46) ท่านห้ามไม่ให้จำพรรษาดลอด ๔ เดือนฤดูฝนนั้น เพราะเหตุไร?

อีก ๗ วันจะถึงวันปวารณา ภิกษุทำสัตตาทกกรณียะไปปวารณาที่วัดอื่น เธอจะได้รับอานิสงส์การจำพรรษาหรือไม่? เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะต้องการเดือนทำยฤดูฝนไว้เป็นจิรวกาล คราวแสวงหาจิรว คราวทำจิรว เพื่อผลัด ผ้าไตรจิรวเดิม ๕

ได้รับอานิสงส์การจำพรรษาเหมือนกัน เพราะวันสุดท้ายแห่งวันจำพรรษาดกอยู่ในวันที่ ๗ ในที่อื่นบ่งให้กลับใน ๗ วันนั้นเพราะยังไม่สิ้นกำหนดวันจำพรรษา ๕

(ปี 45) สัตตาทกกรณียะ และ สัตตาทกาลิก มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ สัตตาทกกรณียะ คือภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไปแรมคืนที่อื่นด้วยกิจจำเป็นบางอย่าง แต่กลับมาภายใน ๗ วัน เรียกว่าไปด้วยสัตตาทกกรณียะ หรือสัตตาทหะ ๕ สัตตาทกาลิก คือของที่รับประเคนแล้วเก็บไว้บริโภคได้ ๗ วัน ๕

อานิสงส์ของการจำพรรษา

(ปี 55) ภิกษุอยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนจนได้ปวารณา ย่อมได้อานิสงส์แห่งการจำพรรษาอะไรบ้าง?

ตอบ ได้รับอานิสงส์ ๕ อย่าง คือ

๑. เทียวไปไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรคในปาจิตติยกัณฑ์
๒. เทียวจาริกไปไม่ต้องถือเอาไตรจีวรไปครบสำหรับ
๓. ฉนคณโภชน์ และปรัมปรโภชน์ได้
๔. เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารภนา
๕. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้น เป็นของได้แก่พวกเธอ

ทั้งได้ออกาสเพื่อกรานกฐิน และรับอานิสงส์ ๕ นั้นเพิ่มออกไปอีก ๔ เดือนตลอดหมันตฤดู ฯ

(ปี 48) ภิกษุไม่ต้องนำผ้าไตรจีวรไปครบสำหรับ มีพระพุทธานุญาตไว้ในกรณีใดบ้าง?

ตอบ ใน ๒ กรณี คือ

ในกรณีเข้าบ้านมีพระพุทธานุญาตไว้ดังนี้ คือ ๑. คราวเจ็บไข้ ๒. สังเกตเห็นว่าฝนจะตก ๓. ไปสู่มังมน้ำ ๔. วิหารคือกุฎีคุ้มได้ด้วยดาล ๕. ได้รับอานิสงส์พรรษา ๖. ได้กรานกฐิน ฯ

ในกรณีต้องไปค้างแรมที่อื่นมีพระพุทธานุญาตไว้ดังนี้ คือ ๑. ได้รับอานิสงส์พรรษา ๒. ได้กรานกฐิน ฯ

(ปี 44) ภิกษุอยู่จำพรรษาไม่ขาดยอมได้อานิสงส์เท่าไร? อะไรบ้าง? ภิกษุพึงประชุมกันสวดพระปาฏิโมกข์ในวันเช่นไรบ้าง?

ตอบ ได้อานิสงส์ ๕ คือ ๑. เทียวไปโดยไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค ๒. เทียวจาริกไปไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำหรับ ๓. ฉนคณโภชน์ และปรัมปรโภชน์ได้ ๔. เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารภนา ๕. จีวรที่เกิดขึ้นในที่นั้น จักเป็นของได้แก่พวกเธอ

ในวันพระจันทร์เพ็ญ (ดิถีขึ้น ๑๕ ค่ำ) วันพระจันทร์ดับ (ดิถีแรม ๑๕ ค่ำ หรือ ๑๔ ค่ำ) และวันสามัคคี

อุโบสถ (สวดปาติโมกข์)

(ปี 63, 60) กำลังสวดพระปาฏิโมกข์อยู่ มีภิกษุอื่นเข้ามา จะพึงปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ ปฏิบัติดังนี้ คือ ถ้าภิกษุผู้เข้ามาใหม่มีจำนวนมากกว่า ต้องเริ่มสวดใหม่ตั้งแต่ต้น ถ้ามีจำนวนเท่ากันหรือน้อยกว่า ส่วนที่สวดไปแล้วก็ให้เป็นอันสวดแล้ว ให้เธอผู้มาใหม่ฟังส่วนที่ยังเหลือต่อไป ฯ

(ปี 59) สงฆ์สวดปาฏิโมกข์อยู่ ภิกษุอื่นมาถึง หรือมาถึงเมื่อสวดจบแล้ว พึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ พึงปฏิบัติดังนี้ คือ ถ้าภิกษุมาใหม่มากกว่า ภิกษุที่ประชุมกันอยู่ ต้องสวดตั้งต้นใหม่ ถ้าเท่ากันหรือน้อยกว่า ส่วนที่สวดไปแล้วก็แล้วไป ให้ภิกษุที่มาใหม่ฟังส่วนที่ยังเหลืออยู่ ถ้าสวดจบแล้ว จะมามากกว่าหรือน้อยกว่า ก็ไม่ต้องสวดซ้ำอีก ให้ภิกษุที่มาใหม่บอกปารีสุทธิในสำนัก ภิกษุผู้ฟังปาฏิโมกข์แล้ว ฯ

(ปี 57) ทรงอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อเพราะเหตุฉุกเฉิน ๑๐ อย่าง จงบอกมาสัก ๕ อย่าง

- ตอบ
๑. พระราชาเสด็จมา (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อจะรับเสด็จได้)
 ๒. โจรมาปล้น (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อหนีภัยได้)
 ๓. ไฟไหม้ (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อดับไฟหรือเพื่อป้องกันไฟได้)
 ๔. น้ำหลากมา (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อหนีน้ำได้) สวดกลางแจ้งฝนตก (ก็เหมือนกัน)
 ๕. คมมามาก (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อจะรู้เหตุ หรือเพื่อจะได้ทำปฏิสังขาร ได้อยู่)
 ๖. ฝนเข้าภิกษุ (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อขับฝน ได้อยู่)
 ๗. สัตว์ร้ายมีเสือเป็นต้น เข้ามาในอาราม (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อไล่สัตว์ ได้อยู่)
 ๘. งูร้ายเลื้อยเข้ามาในที่ประชุม (ก็เหมือนกัน)
 ๙. ภิกษุอาพาธเกิดโรคร้ายขึ้นในที่ชุมนุม อันเป็นอันตรายแก่ชีวิต (เลิกสวดปาติโมกข์เพื่อช่วยแก้ไขก็ได้) มีอันเป็นตายในที่นั้นก็เหมือนกัน

๑๐. มีอันตรายแก่พรหมจรรย์ เช่นมีใครมาเพื่อจับภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง (เลิกสวดปาติโมกข์ เพราะความอลหม่านก็ได้) ๫

(เลือกตอบเพียง ๕ ข้อ)

(ปี 56) ในวัดหนึ่ง มีภิกษุอยู่กัน ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป ๑ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ มีภิกษุ ๔ รูป พึ่งประชุมกันในโรงอุโบสถ สวดปาติโมกข์

มีภิกษุ ๓ รูป พึ่งประชุมกันทำปาริสุทธิอุโบสถ รูปหนึ่งสวดประกาศบัญญัติจบแล้วแต่ละรูปพึงบอกความบริสุทธิ์ของตน

มีภิกษุ ๒ รูป ไม่ต้องตั้งญัตติ พึ่งบอกความบริสุทธิ์แก่กันและกัน

มีภิกษุ ๑ รูป พึ่งอธิษฐาน

หรือมีภิกษุต่ำกว่า ๔ รูป จะไปทำสังฆอุโบสถกับสงฆ์ในอาวาสอื่น ก็ควร ๫

(ปี 54) ในวัดที่ไม่มีภิกษุผู้ทรงจำปาติโมกข์ได้จนจบ ถึงวันอุโบสถ สวดเท่าที่จำได้ แล้วชักสุตบท (สวดย่อ) โดยอ้างว่าเกิดเหตุฉุกเฉิน ถูกต้องหรือไม่? เพราะเหตุใด? **ตอบ** สวดปาติโมกข์ย่อ นั้น ถูกต้องแล้ว แต่จะอ้างว่าสวดย่อเพราะเกิดเหตุฉุกเฉินนั้น ไม่ถูกต้อง ๫

เพราะการสวดย่อเนื่องจากจำได้ไม่หมด ทรงอนุญาตไว้แผนกหนึ่งต่างหาก ไม่จัดเข้าในเหตุฉุกเฉิน ๑๐ ประการ ๫

(ปี 53) ในวัดหนึ่ง ถ้ามีภิกษุจำพรรษา ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป หรือ ๑ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ๔ รูป พึ่งประชุมกันในโรงอุโบสถสวดปาติโมกข์

๓ รูป พึ่งประชุมกันทำปาริสุทธิอุโบสถดังนี้ ประชุมกันในโรงอุโบสถแล้วรูปหนึ่งสวดประกาศบัญญัติ จบแล้วแต่ละรูปพึงบอกความบริสุทธิ์ของตน

๒ รูป ไม่ต้องตั้งญัตติ พึ่งบอกความบริสุทธิ์แก่กันและกัน

๑ รูป พึ่งอธิษฐาน ๫

(ปี 51) การทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ นอกจากวันพระจันทร์เพ็ญและพระจันทร์ดับแล้ว ยังทรงอนุญาตให้ทำได้ในวันใดอีก? อุโบสถเช่นนั้นเรียกว่าอะไร? **ตอบ** ในวันทีภิกษุผู้แตกกันปรองดองกันได้ ๫ เรียกว่า สามัคคีอุโบสถ ๫

(ปี 49) ในการทำอุโบสถของภิกษุ การสวดปาฏิโมกข์ การบอกความบริสุทธิ์และการอธิษฐาน ทรงให้ทำได้ในกรณีใด?

ตอบ ในกรณีที่ภิกษุประชุมกันตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ตรัสให้สวดปาฏิโมกข์

ถ้ามีเพียง ๓ รูป ๒ รูป เรียกว่าคณะ ตรัสให้บอกความบริสุทธิ์ของตนแก่กันและกัน

ถ้ามีรูปเดียวเรียกว่าบุคคล ให้อธิษฐานใจ คือคิดว่าวันนี้เป็นวันอุโบสถของเรา ๫

(ปี 47) ในอาวาสแห่งหนึ่งมีภิกษุจำพรรษาแรก ๔ รูป พรรษาหลัง ๒ รูป เมื่อถึงวันปวารณาแรก (เพ็ญเดือน ๑๑) และวันปวารณาหลัง (เพ็ญเดือน ๑๒) เธอทั้ง ๖ รูปนั้น จะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ เมื่อถึงวันปวารณาแรก พึ่งประชุมกันทั้ง ๖ รูปแล้ว ตั้งสังฆญัตติ ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูป พึ่งปวารณา เมื่อเสร็จแล้วภิกษุอีก ๒ รูป พึ่งทำปาริสุทธิอุโบสถในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น

เมื่อถึงวันปวารณาหลัง พึ่งประชุมกัน ๖ รูปเช่นเดียวกันแล้ว ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูป พึ่งตั้งญัตติสวดปาฏิโมกข์ เมื่อจบแล้วภิกษุ ๒ รูป พึ่งปวารณาในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น ๫

(ปี 46) ภิกษุพึ่งประชุมกันสวดพระปาฏิโมกข์ในวันเช่นไรบ้าง? กำลังสวดพระปาฏิโมกข์ค้างอยู่ หากมีภิกษุอื่นมาถึงเข้าจะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ในวันพระจันทร์เพ็ญ (ดิถีขึ้น ๑๕ ค่ำ) วันพระจันทร์ดับ (ดิถีแรม ๑๕ ค่ำ หรือ ๑๔ ค่ำ) และวันสามัคคี ๫

ปฏิบัติอย่างนี้ คือ ถ้าภิกษุผู้เข้ามาใหม่มากกว่าภิกษุผู้ชุมนุม ต้องสวดตั้งต้นใหม่

ถ้าเท่ากัน หรือน้อยกว่า ส่วนที่สวดไปแล้วก็ให้เป็นอันสวดแล้ว ให้เธอผู้มาใหม่ฟัง ส่วนที่ยังเหลือต่อไป ๫

(ปี 46) สังฆปวารณา คืออะไร? คำบอกปาริสุทธิว่าอย่างไร?

ตอบ คือ ปวารณาเป็นการสงฆ์ มีภิกษุประชุมตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ๫

ว่าดังนี้ สำหรับผู้แก่พรรษาว่าว่า “ปริสุทฺโธ อหํ อากุโส ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรहि” ว่า ๓ หน

สำหรับผู้อ่อนพรรษาว่าว่า “ปริสุทฺโธ อหํ ภนฺเต ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถ” ว่า ๓ หน ฯ

(จี 45) ผู้ทำและอาการที่ทำ ในการทำอุโบสถ มีอะไรบ้าง? การทำอุโบสถต้องพร้อมด้วยองค์อย่างไรบ้าง?

ตอบ ผู้ทำมี ๓ คือสงฆ์ คณะ และบุคคล ฯ อาการที่ทำมี ๓ คือสวดปาฏิโมกข์ บอกความบริสุทธิ์ และอธิษฐาน ฯ

พร้อมด้วยองค์ ๔ คือ ๑. วันนั้นเป็นวันอุโบสถที่ ๑๔ หรือ ๑๕ หรือวันสามัคคี วันใดวันหนึ่ง

๒. ภิกษุผู้เข้าประชุมครบองค์ประชุม คือตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป

๓. พวกเขาไม่ต้องสภาคาบัติ

๔. บุคคลที่จำต้องเว้น ไม่มีในที่ประชุม นั้น ฯ

(จี 44) ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไม่ขาดยอมได้อานิสงส์เท่าไร? อะไรบ้าง?

ภิกษุพึงประชุมกันสวดพระปาฏิโมกข์ในวันเช่นไรบ้าง?

ตอบ ได้อานิสงส์ ๕ คือ ๑. เทียบไปได้โดยไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค ๒. เทียบจาริกไปไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำหรับ

๓. ฉนคณโกชน์ และปรัมปรโกชน์ได้ ๔. เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา ๕. จีวรที่เกิดขึ้นในที่นั้น จักเป็นของได้แก่พวกเขา ฯ

ในวันพระจันทร์เพ็ญ (ดิถีขึ้น ๑๕ ค่ำ) วันพระจันทร์ดับ (ดิถีแรม ๑๕ ค่ำ หรือ ๑๔ ค่ำ) และวันสามัคคี ฯ

• บุพพกรรมและบุพพกิจ

(จี 58) บุพพกรรมและบุพพกิจ ในการทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันดังนี้ บุพพกรรมเป็นกิจที่ภิกษุพึงทำก่อนแต่ประชุมสงฆ์ มีกวาดบริเวณ ที่ประชุมเป็นต้น ส่วนบุพพกิจเป็นกิจที่ภิกษุพึงทำก่อนแต่สวดปาติโมกข์ มีนำปาริสุทธิของภิกษุผู้อาพาธมาเป็นต้น ฯ

(จี 52) บุพพกรรมและบุพพกิจ ในการทำอุโบสถต่างกันอย่างไร? ในวัดที่มีภิกษุ ๓ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถ จะต้องทำบุพพกรรมและบุพพกิจ

หรือไม่ เพราะเหตุไร? **ตอบ** บุพพกรรม คือ กรณียะอันจะพึงกระทำให้เสร็จก่อนประชุมสงฆ์ ส่วนบุพพกิจ เป็นกรณียะจะพึงทำก่อนแต่สวด

ปาติโมกข์ ฯ บุพพกรรมนั้นเป็นกรณียะ จะต้องทำเพราะต้องไปประชุมกันตามกิจ ส่วนบุพพกิจนั้นไม่ต้องทำเพราะภิกษุ ๓ รูปไม่ต้องสวด

ปาติโมกข์ ฯ

(จี 50) ในการทำอุโบสถสวดปาติโมกข์นั้น มีบุพพกิจอะไรบ้าง? และภิกษุอาจต้องอาบัติอุลลัจจัยด้วยเรื่องอะไรได้บ้าง?

ตอบ บุพพกิจ มีดังนี้ ๑. นำปาริสุทธิของภิกษุผู้อาพาธมา ๒. นำฉันทะของเธอมาด้วย ๓. บอกฤดู ๔. นับภิกษุ ๕. สั่งสอนนางภิกษุณี ฯ

ในเรื่องที่ว่า รู้อยู่ว่าจะมีภิกษุอื่นมาร่วมทำอุโบสถด้วยอีก แต่นึกเสียว่า ช่างเป็นไร แล้วสวด ปรับอาบัติอุลลัจจัย ฯ

องค์ประกอบของการสวดปาฏิโมกข์

(จี 47) การตั้งญัตติกรรม ในเวลาทำอุโบสถ มีคำว่า ปตฺตกลฺลํ แปลว่า ความพร้อมพร้อม นั้นหมายความว่าอย่างไร?

ตอบ หมายความว่า การทำอุโบสถกรรมนั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ ๑. วันนั้น เป็นวันอุโบสถที่ ๑๔ หรือ ๑๕ หรือวันสามัคคี วันใดวันหนึ่ง

๒. ภิกษุประชุมครบองค์ประชุม ๓. พวกเขาไม่ต้องสภาคาบัติ ๔. บุคคลที่ควรเว้น ไม่มีในที่ประชุม ฯ

ปวารณา

๑. **สังฆปวารณา** ภิกษุที่จำพรรษาในวัดเดียวกันตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ทำปวารณาการสงฆ์

๒. **คณปวารณา** ภิกษุที่จำพรรษาในวัดเดียวกัน ๒-๔ รูปทำปวารณาเป็นการคณะ

๓. **บุคคลปวารณา** ภิกษุแม้จะจำพรรษาอยู่เพียงรูปเดียว ในวันปวารณา ก็ต้องทำการอธิษฐานปวารณา ถ้าไม่ทำปรับอาบัติทุกกฏ

(จี 62, 50) ปวารณา คืออะไร? มีพระพุทธานุญาตให้ภิกษุเช่นไรทำปวารณาได้? และทำในวันไหน?

ตอบ คือ การบอกให้โอกาสแก่ภิกษุทั้งหลายเพื่อปรารภนาตักเตือนว่ากล่าวตนได้ ฯ

มีพระพุทธานุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาถ้วนไตรมาสทำปวารณาแทนอุโบสถ ฯ

ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็นวันเต็ม ๓ เดือนแต่วันจำพรรษา ฯ

(ปี 55) ปวารณามีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ในอวาสหนึ่งมีภิกษุจำพรรษา ๓ รูป เมื่อถึงวันปวารณา ฟังปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ มี ๓ อย่าง คือ สังฆปวารณา คณะปวารณา และบุคคลปวารณา ฯ ฟังทำคณะปวารณา ฯ

(ปี 52) ภิกษุจำพรรษาอยู่ด้วยกัน ๕ รูป ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูปหรืออยู่รูปเดียว ถึงวันปวารณาฟังปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ อยู่ด้วยกัน ๕ รูป ฟังทำปวารณาเป็นการสงฆ์

อยู่ด้วยกัน ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป ฟังทำปวารณาเป็นการคณะ

อยู่รูปเดียว ฟังอธิษฐานเป็นการบุคคล ฯ

(ปี 51) ในวัดหนึ่งมีภิกษุจำพรรษา ๔ รูป เมื่อถึงวันปวารณาออกพรรษาฟังทำอย่างไร? ถ้ามีภิกษุอาคันตุกะสัตตาคะมาสมาสมทบอีก ๕ รูป จะฟังปฏิบัติอย่างไร? **ตอบ** ในวันมหาปวารณาฟังทำคณะปวารณา โดยรูปหนึ่งตั้งญัตติแล้วกล่าวปวารณาตามลำดับพรรษา ฯ

ถ้ามีภิกษุอาคันตุกะสัตตาคะมาเพิ่มอีก ๕ รูป ฟังทำปวารณาเป็นสังฆปวารณา แล้วกล่าวปวารณาตามลำดับพรรษา ฯ

(ปี 48) การอธิษฐานเข้าพรรษา กับการปวารณาออกพรรษา ทั้ง ๒ นี้ อย่างไรกำหนดด้วยสงฆ์เท่าไร? และกำหนดเขตอย่างไร?

ตอบ การอธิษฐานเข้าพรรษาไม่เป็นสังฆกรรมจึงไม่กำหนดด้วยสงฆ์ แต่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติอธิษฐานเข้าพรรษาพร้อมๆ กัน จะอธิษฐานที่ไหนก็ได้ แต่ห้ามไม่ให้จำพรรษาในที่ไม่ว่าสมควรเท่าไร เช่น ในโพรงไม้ บนคาคบไม้ ในตุ่ม หรือในกระท่อมผี เป็นต้น ฯ และให้กำหนดบริเวณอวาสเป็นเขต ฯ ส่วนการปวารณาออกพรรษาเป็นสังฆกรรม กำหนดด้วยสงฆ์ตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ฯ

และกำหนดให้ทำภายในเขตสีมา ถ้าต่ำกว่า ๕ รูป ท่านให้ปวารณาเป็นการคณะถ้ารูปเดียวให้อธิษฐานเป็นการบุคคล ฯ

(ปี 47) ในอวาสแห่งหนึ่งมีภิกษุจำพรรษาแรก ๔ รูป พรรษาหลัง ๒ รูป เมื่อถึงวันปวารณาแรก (เพ็ญเดือน ๑๑) และวันปวารณาหลัง (เพ็ญเดือน ๑๒) เธอทั้ง ๖ รูปนั้น จะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ เมื่อถึงวันปวารณาแรก ฟังประชุมกันทั้ง ๖ รูปแล้ว ตั้งสังฆญัตติ ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูป ฟังปวารณา เมื่อเสร็จแล้วภิกษุอีก ๒ รูป ฟังทำปาริสุทธิอุโบสถในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น

เมื่อถึงวันปวารณาหลัง ฟังประชุมกัน ๖ รูปเช่นเดียวกันแล้ว ภิกษุผู้จำพรรษาแรก ๔ รูป ฟังตั้งญัตติสวดปาฏิโมกข์ เมื่อจบแล้วภิกษุ ๒ รูป ฟังปวารณาในสำนักภิกษุ ๔ รูปนั้น ฯ

(ปี 45) วันปวารณา และอาการที่กระทำ คืออะไรบ้าง? การตั้งญัตติในสังฆปวารณามีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ วันปวารณามี ๓ คือ จาตุททสี ที่ ๑๔ ค่ำ ๑ ปณณรสี ที่ ๑๕ ค่ำ ๑ สามัคคีวันที่ภิกษุสงฆ์พร้อมเพรียงกัน ๑ ฯ อาการที่กระทำมี ๓ คือ ปวารณาต่อที่ประชุม ๑ ปวารณาตนเอง ๑ อธิษฐานใจ ๑ ฯ

มี ๕ อย่าง คือ เศวตจิกกาญัตติ ๑ เทววจิกกาญัตติ ๑ เอกวจิกกาญัตติ ๑ สมานวัสสิกาญัตติ ๑ สัพพสังคานิกาญัตติ ๑ ฯ

(ปี 44) ภิกษุจำพรรษา ๑ รูป ๒, ๓, ๔, ๕ รูป เมื่อถึงวันปวารณาฟังปฏิบัติอย่างไร? เหตุที่ทำให้เลื่อนปวารณาได้มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ ฟังปฏิบัติดังนี้ ภิกษุ ๑ รูป ฟังอธิษฐานเป็นการบุคคล, ภิกษุ ๒, ๓, ๔ รูป ฟังทำคณะปวารณา, ภิกษุ ๕ รูปขึ้นไปฟังทำสังฆปวารณา มี ๒ อย่างคือ

๑. ภิกษุจะเข้ามาสมทบปวารณาด้วย ด้วยหมายจะคัดค้านผู้หนึ่งผู้หนึ่ง ทำให้เกิดอธิกรณขึ้น

๒. อยู่ด้วยกันเป็นผาสุก ปวารณาแล้วต่างจะจากกันจาริกไปเสีย

อุปปลกักริยา การประพฤติตนออกนอกลู่ทางของสมณะ

๑. **อนาจาร** ความประพฤติไม่ดีไม่งามและการเล่นต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมแก่ความเป็นบรรพชิต ท่านปรับอาบัติทุกกฎ
๒. **ปาปสมัจจาร** การประทุษร้ายตระกูล หมายถึง การประพฤติตัวไม่เหมาะสมของภิกษุสามเณรต่อชาวบ้านที่ตนคบค้าสมาคมด้วย อากาการ ๒ อย่างคือ ๑. อากาการที่เนื่องด้วยการสมาคม ๒. อากาการที่เนื่องด้วยการรุกรานหรือตีตรวน
๓. **อนเสนา** การหาเลี้ยงชีพในทางที่ไม่เหมาะสมของภิกษุสามเณร เป็นการกระทำที่ไม่บริสุทธิ์น่าติเตียน และน่ารังเกียจ มี ๒ ประเภท คือ การแสวงหาที่เป็นโลกวัชชะ และการแสวงหาที่เป็นปณณัตติวัชชะ

(จี 63, 60) อนเสนาได้แก่อะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ อนเสนา ได้แก่ กิริยาแสวงหาเลี้ยงชีพในทางไม่สมควร ฯ

มี ๒ อย่าง คือ ๑. การแสวงหาเป็นโลกวัชชะ มีโทษทางโลก ๒. การแสวงหาเป็นปณณัตติวัชชะ มีโทษทางพระบัญญัติ ฯ

(จี 62, 50) ดิรัจฉานวิชาไม่ใช่อะไร พระศาสดาจึงตรัสห้ามไว้ ไม่ให้บอกไม่ให้เรียน ?

ตอบ เป็นความรู้ที่เขาสงสัยว่าหลงหรือหลง ไม่ใช่ความรู้จริงจัง ผู้บอกเป็นผู้หลง ผู้เรียนก็เป็นผู้หัด เพื่อจะหลงหรือเป็นผู้หลงมกมาย ฉะนั้นพระศาสดาจึงตรัสห้ามไว้ ไม่ให้บอกไม่ให้เรียน ฯ

(จี 61) ปาปสมัจจาร คืออะไร ? ภิกษุชื่อว่า กุลปสาทโก เพราะประพฤติอย่างไร ?

ตอบ คือ ความประพฤติเลวทราม เนื่องด้วยการคบคฤหัสถ์ด้วยการสมาคมอันมิชอบ ฯ

เพราะประพฤติพหุดีพองาม ยังความเลื่อมใสนับถือของเขาให้เกิดในตน เป็นศรีของพระศาสนา ฯ

(จี 59) ภิกษุได้ชื่อว่า "กุลปสาทโก" ผู้ยังตระกูลให้เลื่อมใส" เพราะมีปฏิปทาอย่างไร ?

ตอบ เพราะมีปฏิปทาอย่างนี้ คือเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาการะ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของสกุล โดยฐานเป็นคนเลว และอีกอย่างหนึ่ง ไม่รุกรานตีตรวนเขา แสดงเมตตาจิตต่อเขา ประพฤติพหุดีพองาม ยังความเลื่อมใสนับถือของเขาให้เกิดในตน ฯ

(จี 59) อนาจาร หมายถึงอะไร ? เล่นอย่างไรบ้าง จัดเป็นอนาจาร ?

ตอบ อนาจาร หมายถึง ความประพฤติไม่ดีไม่งาม และการเล่นมีประการต่าง ๆ ฯ

เล่นอย่างเด็ก เล่นคะนอง เล่นพนัน เล่นบู้ยี่บู้ย่า เล่นอึ่งคะนึ่ง จัดเป็นอนาจาร ฯ

(จี 58) อุปปลกักริยา คืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ คือการทำนอกรัตนอกรอยของสมณะ ฯ มี ๓ อย่าง ฯ คืออนาจาร ได้แก่ความประพฤติไม่ดีไม่งาม ปาปสมัจจาร ได้แก่ความประพฤติเลวทราม และอนเสนา ได้แก่ความหาเลี้ยงชีพไม่สมควร ฯ

(จี 56) ภิกษุได้ชื่อว่าผู้ประทุษร้ายสกุล กับภิกษุได้ชื่อว่าผู้ยังสกุลให้เลื่อมใส เพราะมีความประพฤติต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันอย่างไร ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล เป็นผู้ประพฤติให้เขาเสียศรัทธาเลื่อมใส ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ ให้ของกำนัลแก่สกุลอย่างคฤหัสถ์เขาทำ ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก

ส่วนภิกษุผู้ยังสกุลให้เลื่อมใส เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาการะ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของสกุลโดยฐานเป็นคนเลว ไม่รุกรานตีตรวนเขา แสดงเมตตาจิต ประพฤติพหุดีพองาม ทำให้เขาเลื่อมใสนับถือตน ฯ

(จี 56) อนามัญฐบิณฑบาต ได้แก่โภชนะเช่นไร ? มีข้อห้ามตามพระวินัยไว้อย่างไร ?

ตอบ ได้แก่โภชนะที่ภิกษุได้มายังไม่ได้หยิบไว้ฉัน ฯ มีข้อห้ามไม่ให้ภิกษุให้แก่คฤหัสถ์อื่นนอกจากมารดาและบิดา ฯ

(จี 54) ภิกษุได้รับการสรรเสริญว่า กุลปสาทโก ผู้ยังตระกูลให้เลื่อมใส กับภิกษุได้รับการตำหนิว่า กุลทูลโก ผู้ประทุษร้ายตระกูล เพราะมี

ความประพฤติเช่นไร? **ตอบ** ภิกษุผู้ได้รับการสรรเสริญว่า กุลปสาทโก เพราะถึงพร้อมด้วยอาการะ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของสกุลโดยฐานเป็นคนเลว ไม่รุกรานตีตรวนเขา แสดงเมตตาจิต ประพฤติพหุดีพองาม ทำให้เขาเลื่อมใสนับถือตน ส่วนภิกษุผู้ได้รับการตำหนิว่า กุลทูลโก ผู้

ประทุษร้ายสกุล เพราะประพฤตินำเขาเสียศรัทธาเลื่อมใส ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ให้ของกำนัลแก่สกุลอย่างคฤหัสถ์เขาทำ
กัน ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

(จี 53) อุปปถกิริยา คืออะไร? ความประพฤติเช่นไรจัดเข้าใน อนาจาร ปาปสมาจาร อนเนสนา?

ตอบ คือ การทำนอกรีดนอกรอยของสมณะ ฯ

ความประพฤติไม่ดีไม่งาม และเล่นมีประการต่าง ๆ จัดเข้าในอนาจาร

ความประพฤติเลวทราม จัดเข้าในปาปสมาจาร

ความเลี้ยงซี้พไม่สมควร จัดเข้าในอนเนสนา ฯ

(จี 52) การทำนอกรีดนอกรอยของสมณะที่เรียกว่า อนาจาร ปาปสมาจาร และอนเนสนา ได้แก่ความประพฤติเช่นไร รวมเรียกว่าอะไร?

ตอบ อนาจาร ได้แก่ ความประพฤติไม่ดี ไม่งาม และเล่นมีประการต่างๆ

ปาปสมาจาร ได้แก่ ความประพฤติเลวทราม

อนเนสนา ได้แก่ ความเลี้ยงซี้พไม่สมควร

รวมเรียกว่าอุปปถกิริยา ฯ

(จี 51) ภิกษุได้ชื่อว่า “กุลทุสโก ผู้ประทุษร้ายสกุล” เพราะประพฤติดังไร?

ตอบ เพราะประพฤตินำเขาเสียศรัทธาเลื่อมใส คือ เป็นผู้ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการ เอา
เปรียบโดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

(จี 48) อนเนสนา คืออะไร? ภิกษุทำอนเนสนา ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง?

ตอบ คือ กิริยาที่แสวงหาเลี้ยงซี้พในทางไม่สมควร ฯ ปาราชิก สังฆาทิเสส ปาจิตตีย์และ ทุกกฏ ฯ

(จี 48) ความรู้ในการทำหน้าที่ให้ชายหญิงรักกัน จัดเป็นดิรัจฉานวิชาเพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะเป็นความรู้ที่ไม่เกี่ยวกับธรรมวินัยของภิกษุ และเป็นความรู้ที่ทำให้เขาสงสัยว่าลวง ทำให้เขาหลงมกมาย ไม่ใช่ความรู้จริง ผู้บอก
เป็นผู้ลวง ฝ่ายผู้เรียนเป็นผู้หัดเพื่อลวง หรือเป็นผู้หลงมกมาย ฯ

(จี 46) ความประพฤติต่อไปนี้ จัดเข้าในอุปปถกิริยาข้อไหน ?

ก. ชอบเล่นคะนอง ร้องรำทำเพลง ข. ชอบด่าว่า เสียดสี เปรียบเปรยเขา ยุยงให้เขาแตกกัน

ตอบ ก. จัดเข้าในข้ออนาจาร ความประพฤติไม่ดีไม่งาม ฯ ข. จัดเข้าในข้อปาปสมาจาร ความประพฤติเลวทราม ฯ

(จี 45) ภิกษุผู้เข้าไปในเจตยสถาน ควรปฏิบัติอย่างไร? ภิกษุได้ชื่อว่า “กุลปสาทโก ผู้ยังตระกูลให้เลื่อมใส” เพราะมีปฏิปทาอย่างไร?

ตอบ ควรปฏิบัติดังนี้ คือไม่กัณธม ไม่สวมรองเท้า ไม่ห่มคลุมเข้าไป ไม่แสดงอาการดูหมิ่นต่างๆ เช่นพูดเสียงดัง และนั่งเหยียดเท้าเป็นต้น ไม่
ถ่ายอุจจาระปัสสาวะ และไม่ถ่มเขฬะในลานพระเจดีย์ ฯ เพราะมีปฏิปทาอย่างนี้ คือเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาการจะ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของ
สกุล โดยฐานเป็นคนแลว และอีกอย่างหนึ่ง ไม่รุกรานตัดรอนเขา แสดงเมตตาจิตต่อเขา ประพฤติพอดีพองาม ยังความเลื่อมใสนับถือของเขา
ให้เกิดในตน ฯ

(จี 45) ภิกษุไม่สังวรในอุปปถกิริยา จะพึงได้รับโทษอย่างไรบ้าง? การแสวงหาเช่นไรจัดเป็นโลกวัชชะ มีโทษทางโลก? เช่นไรจัดเป็นปณณัตติ
วัชชะ มีโทษทางพระบัญญัติ?

ตอบ ปรับเป็นอาบัติทุกกฏ และเป็นฐานที่สงฆ์จะพึงลงโทษ ๔ สถาน อย่างใดอย่างหนึ่ง ตามโทษานุโทษ คือ

๑. ตัชชเนยยกรรม ตำหนิโทษ ๒. นียสกรรม ถอดยศ คือถอดความเป็นผู้ใหญ่ ๓. ปัพพชเนยยกรรม ขับไล่จากวัด

๔. ปฏิสารณียกรรม ให้หวนระลึกถึงความผิด ฯ

การแสวงหาในทางบาป เช่นทำใจกรรมและหลอกลวงให้เขาเชื่อถือ และในทางที่โลกเขาดูหมิ่น จัดเป็นโลกวัชระ ๗ การแสวงหาในทางผิด
ธรรมเนียมของภิกษุ แม้ไม่มีโทษแก่คนพวกอื่น จัดเป็นปณัตติวัชระ ๗

(ปี 44) การทำนอกรีตนอกรอยของสมณะ เรียกว่าอะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? จงบอกความหมายของแต่ละอย่างด้วย

ตอบ เรียกว่า อุปลกิริยา, มี ๓ อย่างคือ อนาจาร ๑ ปาปสมาจาร ๑ อเนสนา ๑

ความประพฤติไม่ดีไม่งาม และเล่นมีประการต่าง ๆ จัดเข้าในอนาจาร

ความประพฤติเลวทราม จัดเข้าในปาปสมาจาร

ความเลี้ยวผิดไม่สมควร จัดเข้าในอเนสนา

กาลิก ๔ ของกินที่ภิกษุรับประทานไว้แล้วและฉันได้ในเวลาที่กำหนด แบ่งไว้ ๔ ประเภท

๑. ยาวกาลิก ของที่รับประทานไว้แล้ว ฉันได้ชั่วคราว คือตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงของวันนั้น

๒. ยามกาลิก ของที่รับประทานไว้แล้ว ฉันได้ชั่วระยะเวลาวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง

๓. สัตตทากาลิก ของที่รับประทานไว้แล้ว เก็บไว้ฉันได้ในระยะเวลา ๗ วัน ได้แก่ เภสัช ๕ (เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย)

๔. ยาวชีวิก ของที่รับประทานไว้แล้ว เก็บไว้ฉันได้ตลอดชีวิต

กาลิกะคนกัน มีกฎเกณฑ์โดยกำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุน้อยที่สุด ๗ เช่นยาผง เป็นยาวชีวิก คลุกกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตทากาลิก ต้องถือ
อายุ ๗ วัน เป็นเกณฑ์

(ปี 62, 50) ยาวกาลิก กับ ยาวชีวิก ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ยาวกาลิก คือของที่บริโภคเป็นอาหาร บริโภคได้ชั่วคราว คือตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวัน ได้แก่ โภชนะ ๕ นมสด นมข้น ของขบเคี้ยว เป็นต้น
ส่วนยาวชีวิก เป็นของที่ให้ประกอบเป็นยา บริโภคได้เสมอไป ไม่มีจำกัดเวลา แต่เมื่อมีเหตุจึงบริโภคได้ ได้แก่ รากไม้ น้ำฝาดใบไม้ ผลไม้ ยาง
ไม้ เกลือ เป็นต้น

(ปี 61) ภิกษุฉันเนื้อ เนื้อมนุษย์ ต้องอาบัติอะไร ? **ตอบ** ฉันเนื้อ ต้องอาบัติทุกกฏ ฉันเนื้อมนุษย์ ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๗

(ปี 57) กาลิก ๔ ได้แก่อะไรบ้าง? โภชนะ ๕ เภสัช ๕ จัดเป็นกาลิกอะไร?

ตอบ ได้แก่ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตทากาลิก ยาวชีวิก ๗ โภชนะ ๕ เป็นยาวกาลิก เภสัช ๕ เป็นสัตตทากาลิก ๗

(ปี 55) เภสัช ๕ มีอะไรบ้าง จัดเป็นกาลิกอะไร? **ตอบ** เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ๗ จัดเป็นสัตตทากาลิก ๗

(ปี 53) ยาวกาลิกกับยาวชีวิกได้แก่กาลิกเช่นไร? กาลิกะคนกันมีกฎเกณฑ์กำหนดอายุไว้อย่างไร? จงยกตัวอย่าง

ตอบ ยาวกาลิก ได้แก่ของที่บริโภคได้ชั่วคราว ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวัน ยาวชีวิก ได้แก่ของที่บริโภคได้เสมอไป ไม่มีจำกัดกาล ๗

กฎเกณฑ์กำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุน้อยที่สุด ๗ เช่นยาผง เป็นยาวชีวิก คลุกกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตทากาลิก ต้องถืออายุ ๗ วัน เป็นเกณฑ์ ๗

(ปี 53) คำว่า อันโตฎฐะ อันโตปั๊กกะ สามปั๊กกะ หมายถึงอะไร ?

ตอบ อันโตฎฐะ หมายถึงยาวกาลิกที่ภิกษุเก็บไว้ในที่อยู่ของตน ๗ อันโตปั๊กกะ หมายถึงยาวกาลิกที่ภิกษุหุงต้มภายใน (ที่อยู่ของตน) ๗

สามปั๊กกะ หมายถึงยาวกาลิกที่ภิกษุทำให้สุกเอง ๗

(ปี 52) กาลิกคืออะไร? มีอะไรบ้าง? กาลิกะคนกันมีกำหนดอายุไว้อย่างไร? จงยกตัวอย่าง

ตอบ ของที่จะพึงกลั่นให้ลวงล้าคองไป มีดังนี้ ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตทากาลิก และยาวชีวิก ๗

กำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุสั้นที่สุดเป็นเกณฑ์ เช่น ยาผงที่เป็นยาวชีวิกซึ่งไม่จำกัดอายุคลุกกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตทากาลิกซึ่งมีกำหนดอายุ
ไว้ ๗ วัน ดังนั้นต้องถืออายุ ๗ วันเป็นเกณฑ์ ๗

(ปี 51) กาลิก มีเท่าไร? อะไรบ้าง? กัลยตองน้ำผึ้งเป็นกาลิกอะไร?

ตอบ มี ๔ ๕ ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตาทกาลิก ยาวชิวิก ๕ เป็นยาวกาลิก ๕

(ปี 47) ภิกษุบิณฑบาตได้สัปดาห์แล้ว นำมาฉันรวมกับน้ำตาลทรายและเกลือซึ่งรับประทานไว้แล้ว ๒ วัน จะต้องอาบัติอะไรหรือไม่? เพราะเหตุใด? **ตอบ** ต้องอาบัติปาจิตติย เพราะน้ำตาลทรายเป็นสัตตาทกาลิก เกลือเป็นยาวชิวิก เมื่อนำมาฉันรวมกับสัปดาห์ซึ่งเป็นยาวกาลิก จึงมีคติเป็นยาวกาลิก ทำให้ต้องอาบัติปาจิตติย เพราะฉันของเป็นสันนิหิ ๕

(ปี 46) อุทิสมังสะ ได้แก่เนื้อเช่นไร? ภิกษุฉันเนื้อ เนื้อมนุษย์ ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ อุทิสมังสะ ได้แก่เนื้อที่เป็นกับปิยะโดยกำเนิดและเขาทำให้สุกแล้ว แต่เป็นของที่เขาฆ่าเพื่อทำเป็นอาหารถวายพระภิกษุโดยตรง ๕ ภิกษุฉันเนื้อ ต้องอาบัติทุกกฎ ๕ ฉันเนื้อมนุษย์ ต้องอาบัติตุลัจฉัย ๕

(ปี 45) สัตตาทกรณียะ และ สัตตาทกาลิก มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ สัตตาทกรณียะ คือภิกษุผู้อยู่จำพรรษาไปแรมคืนที่อื่นด้วยกิจจำเป็นบางอย่าง แต่กลับมาภายใน ๗ วัน เรียกว่าไปด้วยสัตตาทกรณียะ หรือสัตตาทะ ๕ สัตตาทกาลิก คือของที่รับประทานแล้วเก็บไว้บริโภคได้ ๗ วัน ๕

ภณฑะต่างเจ้าของ

● ภณฑสงฆ์

๑. **ครุภณฑ** ทรัพย์สินที่จัดเป็นของใหญ่โต ใช้แล้วไม่สิ้นไป คงอยู่ในสภาพเดิมได้นาน
๒. **ลหุภณฑ** ทรัพย์สินที่จัดเป็นของเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้แก่ อาหารบิณฑบาต เภสัช และบริวาร

(ปี 61) ลหุภณฑและครุภณฑที่เป็นของสงฆ์ คือของเช่นไร ? อย่างไร แยกกันได้และไม่ได้ ?

ตอบ ลหุภณฑ คือ ของเบา มีบิณฑบาต เภสัช กับบริวารที่จะใช้สำหรับตัว คือบาตร จีวร ประคดเอด เข็ม มีดพับ มีดโกน เป็นของที่แยกกันได้ ครุภณฑ คือ ของหนัก ไม่ใช่ของสำหรับใช้ให้สิ้นไป เป็นของควรรักษาไว้ได้นาน เป็นเครื่องใช้ในเสนาสนะ หรือเป็นตัวเสนาสนะเอง ตลอดถึงกุฎีและที่ดิน เป็นของที่แยกกันไม่ได้ ๕

(ปี 60) ภัตตพเทศกะ จีวรภากกะ และอัปมัตตกวิสัยชกะ หมายถึงภิกษุผู้มีหน้าที่อะไร ?

ตอบ ภัตตพเทศกะ หมายถึง ภิกษุผู้มีหน้าที่แจกภัตตอาหาร ตลอดถึงรับนิมนต์ของทายกแล้วจัดส่งพระไปให้

จีวรภากกะ หมายถึง ภิกษุผู้มีหน้าที่แจกจีวร อัปมัตตกวิสัยชกะ หมายถึง ภิกษุผู้มีหน้าที่แจกเภสัชและบริวารเล็กน้อย ๕

(ปี 47) ภณฑะเช่นไรที่จัดเป็นของสงฆ์? กำหนดไว้กี่ประเภท? อะไรบ้าง?

บิณฑบาต กุฎี ที่ดิน จีวร ประคดเอด และเสนาสนะ เป็นภณฑะประเภทไหน?

ตอบ ภณฑะที่เขาถวายเป็นสาธารณะแก่หมู่ภิกษุ ไม่เฉพาะตัว หรือภณฑะอันภิกษุรับก็ดี ปกครองหวงห้ามไว้ก็ดีด้วยความเป็นสาธารณะแก่หมู่ภิกษุ จัดเป็นของสงฆ์ ๕ กำหนดไว้ ๒ ประเภทคือ ครุภณฑ ๑ ลหุภณฑ ๑ ๕

บิณฑบาต จีวร ประคดเอด จัดเป็นลหุภณฑ กุฎี ที่ดิน และเสนาสนะ จัดเป็นครุภณฑ ๕

(ปี 44) ลหุภณฑ และครุภณฑที่เป็นของสงฆ์ คือของเช่นไร? อย่างไร แยกกันได้ และไม่ได้? วินัยกรรม กับสังฆกรรม ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ลหุภณฑ คือของเบา มีบิณฑบาต เภสัช กับบริวารที่จะใช้สำหรับตัว คือบาตร จีวร ประคดเอด เข็ม มีดพับ มีดโกน เป็นของที่แยกกันได้ ครุภณฑ คือของหนัก ไม่ใช่ของสำหรับใช้ให้สิ้นไป เป็นของควรรักษาไว้ได้นาน เป็นเครื่องใช้ในเสนาสนะ หรือเป็นตัวเสนาสนะเอง ตลอดถึงกุฎีและที่ดิน เป็นของที่แยกกันไม่ได้ ๕

ต่างกันอย่างไร กรรมที่ภิกษุแต่ละรูปหรือหลายรูปจะพึงกระทำตามพระวินัย เช่น การแสดงอาบัติ อธิษฐาน วิกัป เป็นต้น เรียกว่าวินัยกรรม กรรมที่ภิกษุครบองค์สงฆ์จตุรวรรคเป็นต้น พึงทำเป็นการสงฆ์ เช่น อปโลกนกรรม ญัตติกรรม เป็นต้น เรียกว่าสังฆกรรม ๕

● **องค์ที่เป็นลักษณะแห่งการถือวิสาสะ**

- ๑. เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา
- ๒. เป็นผู้เคยคบกันมา
- ๓. ได้พูดกันไว้
- ๔. ยังมีชีวิตอยู่
- ๕. รู้ว่าของนั้นเราถือเอาแล้วเขาจักพอใจ

(ปี 63, 59) ภัณฑะของภิกษุผู้มรณภาพ จะตกเป็นของใคร ? ภิกษุผู้อุปัฏฐากจะถือเอาด้วยวิสาสะได้หรือไม่ ? จงอธิบาย

ตอบ ตกเป็นของสงฆ์ ๗ ไม่ได้ เพราะการจะถือเอาด้วยวิสาสะ ต้องถือเอาในเวลาที่เขาเจ้าของภัณฑะยังมีชีวิตอยู่ ๗

(ปี 57) ลักษณะถือวิสาสะที่มาในพระบาลีมีอะไรบ้าง?

ตอบ มี ๑. เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา ๒. เป็นผู้เคยคบกันมา ๓. ได้พูดกันไว้ ๔. ยังมีชีวิตอยู่ ๕. รู้ว่าของนั้น เราถือเอาแล้ว เจ้าของจักพอใจ ๗

(ปี 55) องค์ที่เป็นลักษณะแห่งการถือวิสาสะ คืออะไรบ้าง? เห็นว่าข้อไหนสำคัญ?

ตอบ คือ เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา ๑ เป็นผู้เคยคบกันมา ๑ ได้พูดกันไว้ ๑ ยังมีชีวิตอยู่ ๑ รู้ว่าของนั้นเราถือเอาแล้วเขาจักพอใจ ๑ ๗
เห็นว่าข้อสุดท้ายสำคัญ ๗

(ปี 45) ในบาลีแสดงลักษณะการถือวิสาสะไว้อย่างไรบ้าง? เหตุที่ควรถือเป็นประมาณ ๕ ประการให้บริวารขาดอธิษฐาน มีอะไรบ้าง?

ตอบ แสดงไว้ดังนี้ คือ ๑. เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา ๒. เป็นผู้เคยคบกันมา ๓. ได้พูดกันไว้ ๔. ยังมีชีวิตอยู่

๕. รู้ว่าของนั้น เราถือเอาแล้ว เจ้าของจักพอใจ ๗

มีดังนี้ คือ ๑. ให้แก่ผู้อื่น ๒. ถูกโจรชิงเอาไปหรือลักเอาไป ๓. มิตรถือเอาด้วยวิสาสะ ๔. ถอนเสียจากอธิษฐาน ๕. เป็นช่องทะลุ ๗

วินัยกรรม

(ปี 61) จีวรที่วิกัปไว้ เมื่อจะนำมาใช้ต้องทำอะไร ? ถ้าไม่ทำเช่นนั้นต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ จีวรที่วิกัปไว้ เมื่อจะนำมาใช้ต้องขอให้ผู้รับถอนก่อน ๗ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๗

(ปี 53) วินัยกรรม กับ สังฆกรรม มีความหมายต่างกันอย่างไร? การทำวินัยกรรมนั้น มีจำกัดบุคคลและสถานที่บ้างหรือไม่อย่างไร?

ตอบ ต่างกันดังนี้

กรรมที่ภิกษุแต่ละรูปหรือหลายรูปจะพึงทำตามพระวินัย เช่น ฟินทุ อธิษฐาน วิกัปจีวร เป็นต้น เรียกว่าวินัยกรรม

กรรมที่ภิกษุครบองค์เป็นสงฆ์ มีจำนวนอย่างต่ำตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปจะพึงทำ เช่น อปโลกนกรรม เป็นต้น เรียกว่าสังฆกรรม ๗

จำกัดบุคคลและสถานที่ไว้ดังนี้

- ๑. แสดงอาบัติ ต้องแสดงแก่ผู้เป็นภิกษุด้วยกัน
- ๒. อธิษฐาน ต้องทำเอง
- ๓. วิกัป ต้องวิกัปแก่สหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี นางสิกขมานา สามเณร สามเณรี รูปใดรูปหนึ่ง
- ๔. ห้ามไม่ให้ทำในที่มืด แต่ทำในสีมาหรือนอกสีมาใช้ได้ทั้งนั้น ๗

(ปี 52) การแสดงอาบัติ การอธิษฐาน การทำวิกัป ในทางพระวินัยเรียกว่าอะไร? การทำกิจเหล่านี้จำกัดบุคคลไว้อย่างไร?

ตอบ เรียกว่า วินัยกรรม ๗

การแสดงอาบัติ จำกัดภิกษุผู้รับ ต้องเป็นภิกษุผู้มีสังวาสเดียวกัน

การอธิษฐาน ให้ทำเอง

การทำวิกัป จำกัดผู้รับ ต้องทำกับสหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี สิกขมานา รูปใดรูปหนึ่ง ๗

(ปี 46) วินัยกรรม คืออะไร? มีกี่อย่าง อะไรบ้าง? การทำวินัยกรรมมีจำกัดบุคคลหรือสถานที่ไว้อย่างไรบ้าง?

ตอบ คือ การทำกิจตามพระวินัย ๓ มี ๓ อย่าง คือ ๑. การแสดงอาบัติ ๒. การอธิษฐาน ๓. การวิกัป ๔

มีจำกัดบุคคลหรือสถานที่ดังนี้

๑. แสดงอาบัติต้องแสดงแก่ภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกัน

๒. อธิษฐานต้องทำเอง

๓. วิกัปต้องทำแก่สหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี รูปใดรูปหนึ่ง ๔ ส่วนสถานที่ห้ามไม่ให้ทำในที่มืด แต่ในที่นอกสีมา ก็ทำได้ ๕

(ปี 44) ลหุภันท์ และครุภันท์ที่เป็นของสงฆ์ คือของเช่นไร? อย่างไรแยกกันได้ และไม่ได้?

วินัยกรรม กับสังฆกรรม ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ลหุภันท์ คือของเบา มีบิดงเบาต เกสซ์ กับบริวารที่จะใช้สำหรับตัว คือบาตร จีวร ประคดเอด เข็ม มีดพับ มีดโกน เป็นของที่แยกกันได้ ครุภันท์ คือของหนัก ไม่ใช่ของสำหรับใช้สิ้นไป เป็นของควรรักษาไว้ได้นาน เป็นเครื่องใช้ในเสนาสนะ หรือเป็นตัวเสนาสนะเอง ตลอดถึงกุฎี และที่ดิน เป็นของที่แยกกันไม่ได้ ๕

ต่างกันอย่างไร กรรมที่ภิกษุแต่ละรูปหรือหลายรูปจะพึงกระทำตามพระวินัย เช่น การแสดงอาบัติ อธิษฐาน วิกัป เป็นต้น เรียกว่าวินัยกรรม กรรมที่ภิกษุครองคสังฆจตุรกรคเป็นต้น พึ่งทำเป็นการสงฆ์ เช่น อปโลกนกรรม ญัตติกรรม เป็นต้น เรียกว่าสังฆกรรม ๕

การแสดงอาบัติ

(ปี 61) สภาคาบัติ คืออาบัติเช่นไร ?

ตอบ คือ อาบัติที่ภิกษุต้องเหมือนกันเพราะล่วงละเมิดสิกขาบทเดียวกัน ห้ามไม่ให้แสดง ห้ามไม่ให้รับ ให้แสดงในสำนักของภิกษุอื่น ๕

(ปี 54) สภาคาบัติ คืออาบัติเช่นไร? ภิกษุต้องสภาคาบัติ จะพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ คือ อาบัติที่ภิกษุต้องวัตถุเดียวกัน เพราะล่วงละเมิดสิกขาบทเดียวกัน ๕

เมื่อภิกษุต้องสภาคาบัติ ห้ามไม่ให้แสดงอาบัตินั้นต่อกัน ห้ามไม่ให้รับอาบัติของกัน ให้แสดงในสำนักภิกษุอื่น ถ้าสงฆ์ต้องสภาคาบัติทั้งหมด ต้องส่งภิกษุรูปหนึ่งไปแสดงในที่อื่น ภิกษุที่เหลือจึงแสดงในสำนักของภิกษุนั้น ๕

(ปี 48) สภาคาบัติ คืออาบัติเช่นไร? **ตอบ** คือ อาบัติที่ภิกษุต้องเหมือนกันเพราะล่วงละเมิดสิกขาบทเดียวกัน ๕

มหาปเทศ ๔ ข้อสำหรับอั้งใหญ่

๑. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่า "ไม่ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ไม่ควร" (สิ่งที่ห้าม) ขัดกับสิ่งที่ "ควร" (สิ่งที่อนุญาต) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "ไม่ควร" (ห้ามทำ)
๒. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่า "ไม่ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ควร" (สิ่งที่อนุญาต) ขัดกับสิ่งที่ "ไม่ควร" (สิ่งที่ห้าม) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "ควร" (อนุญาตให้ทำ)
๓. สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่า "ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ไม่ควร" (สิ่งที่ห้าม) ขัดกับสิ่งที่ "ควร" (สิ่งที่อนุญาต) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "ไม่ควร" (ห้ามทำ)
๔. สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่า "ควร" แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ "ควร" (สิ่งที่อนุญาต) ขัดกับสิ่งที่ "ไม่ควร" (สิ่งที่ห้าม) ให้ตัดสินสิ่งนั้นว่า "ควร" (อนุญาตให้ทำ)

(ปี 58) มหาปเทศ แปลว่าอะไร ? ทรงประทานไว้เพื่อประโยชน์อะไร ?

ตอบ แปลว่า ข้อสำหรับอั้งใหญ่ ๕ เพื่อเป็นหลักแห่งการวินิจฉัยทั้งในทางธรรมทั้งในทางวินัย ๕

(ปี 47) มหาปเทศ คืออะไร? น้ำตาลสด มิได้ทรงอนุญาตไว้โดยตรงให้ภิกษุฉันได้เหมือนน้ำอ้อย แต่ฉันได้เพราะอะไร? จงตอบให้มีหลัก

ตอบ คือ ข้อสำหรับอ้างอิงใหญ่ ๆ แม้มิได้ทรงอนุญาตโดยตรงให้ภิกษุฉันได้ก็จริง แต่เพราะน้ำตาลสดเป็นของมีรสหวาน สำเร็จประโยชน์ เช่นเดียวกันกับรสหวานแห่งอ้อย ชื่อว่าเป็นของเข้ากันกับรสหวานแห่งอ้อย ดังมีระบุไว้ในมหาปเทศ ๔ ข้อว่า สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่าควร แต่เข้ากันกับสิ่งเป็นกบปียะ ชัดกันต่อสิ่งเป็นอกกบปียะ สิ่งนั้นควร ฯ

พุทธบัญญัติที่ทรงอนุญาตพิเศษ

(ปี 53) ภิกษุจะฉันสิ่งใด ๆ ต้องรับประทานก่อน มีกรณียกเว้นเป็นพิเศษอะไรบ้าง ที่ไม่ต้องรับประทานก่อนก็ฉันได้?

ตอบ ยกเว้นเป็นพิเศษเฉพาะภิกษุอาพาธถูกงูกัด ให้ฉันยามหาวิกฎ ๔ คือมูตร อุท เก้า และดินได้ ฯ

วิบัติ ๔ วิบัติของภิกษุ มี ๑. สीलวิบัติ ๒. อาจารย์วิบัติ ๓. ทัพฐวิบัติ ๔. อาชีวิวิบัติ

(ปี 46) วิบัติของภิกษุในทางพระวินัยมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จงให้ความหมายของวิบัติแต่ละอย่างนั้นพอได้ใจความ

ตอบ มี ๔ คือ ๑. สीलวิบัติ ๒. อาจารย์วิบัติ ๓. ทัพฐวิบัติ ๔. อาชีวิวิบัติ ฯ

ความเสียแห่งศีล ชื่อว่าสीलวิบัติ

ความเสียมารยาท ชื่อว่าอาจารย์วิบัติ

ความเห็นผิดธรรมผิดวินัย ชื่อว่าทัพฐวิบัติ

ความเสียแห่งการเลี้ยงชีพ ชื่อว่าอาชีวิวิบัติ ฯ

อโคจร ๖ บุคคลและสถานที่ที่ไม่ควรไป

๑. หญิงแพศยา (โสเภณี) ๒. หญิงหม้าย ๓. สาวเทื่อ (โสด) ๔. ภิกษุณี ๕. บัณเฑาะก์ ๖. ร้านสุรา

(ปี 60) ภิกษุผู้ได้ชื่อว่า โคจรสัมบันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยโคจร เพราะปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ เพราะเว้นอโคจร ๖ จะไปหาใครหรือจะไปที่ไหน เลือคนบุคคล เลือสถานอันสมควร ไปเป็นกิจลักษณะในเวลาอันควร ไม่ไปพำเพ็ญ กลับในเวลา ประพฤติตนไม่ให้เป็นที่รังเกียจของเพื่อนสหธรรมิก ฯ

(ปี 55) ภิกษุผู้ได้ชื่อว่า อาจารย์โคจรสัมบันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาทและโคจร เพราะประพฤติปฏิบัติเช่นไร?

ตอบ เพราะมีความประพฤติปฏิบัติสุภาพเรียบร้อยสมบุรณด้วยอภิสมจาริกวัตร เว้นจากอโคจร คือบุคคลและสถานที่ที่ไม่ควรไป ฯ

(ปี 53) ภิกษุผู้ได้ชื่อว่าโคจรสัมบันโนผู้ถึงพร้อมด้วยโคจรเพราะปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ เพราะเว้นอโคจร ๖ จะไปหาใครหรือจะไปที่ไหน เลือคนบุคคล เลือสถานอันสมควร ไปเป็นกิจลักษณะในเวลาอันควร ไม่ไปพำเพ็ญ กลับในเวลา ประพฤติตนไม่ให้เป็นที่รังเกียจของเพื่อนสหธรรมิกเพราะการไปเที่ยว ฯ

(ปี 52) ภิกษุผู้ได้ชื่อว่าระดับพระศาสนาให้รุ่งเรืองเพราะประพฤติปฏิบัติเช่นไร? จงชี้แจง

ตอบ เพราะมีความประพฤติปฏิบัติสุภาพเรียบร้อย สมบุรณด้วยอภิสมจาริกวัตร เว้นจากบุคคลและสถานที่ที่ไม่ควรไป

คืออโคจร เป็นผู้ได้ชื่อว่าอาจารย์โคจรสัมบันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาทและโคจรอันเป็นคู่กับคุณบทว่า สीलสัมบันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ฯ

(ปี 50) อโคจร คืออะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ คือ บุคคลที่ดี สถานที่ดี อันภิกษุไม่ควรไปสู ฯ มีหญิงแพศยา ๑ หญิงหม้าย ๑ สาวเทื่อ ๑ ภิกษุณี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ร้านสุรา ๑ ฯ

สมบัติ ๔ สมบัติของภิกษุ มี ๑. สีสสมบัติ ๒. อาจารย์สมบัติ ๓. ภูมิฐิติสมบัติ ๔. อาชีวะสมบัติ ฯ

(ปี 61) สมบัติของภิกษุในทางพระวินัยมีเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๔ ฯ คือ ๑. สีสสมบัติ ๒. อาจารย์สมบัติ ๓. ภูมิฐิติสมบัติ ๔. อาชีวะสมบัติ ฯ